

КУЛЬТУРА

WWW.KIMPRESS.BY

ШТОТЫДНЁВАЯ ГРАМАДСКА-АСВЕТНІЦКАЯ ГАЗЕТА

Дарагія суайчыннікі!

Сардэчна віншую вас з Днём Незалежнасці Рэспублікі Беларусь і 68-й гадавінай вызвалення нашай краіны ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў.

Глыбока сімвалічна, што беларускі народ ме навіта гэтыя дзве даты непарыўна звязаў у адно.

Мы памятаем, што Вялікая Перамога была здабыта неверагодным напружаннем сіл, аплачана жыццём мільёнаў суграмадзян. Сваёй гераічнай барацьбой нашы бацькі і дзяды выратавалі родную зямлю ад прыгнёту і адрадзілі яе з руін, адстаяўшы права на мірнае жыццё. І цяперашняе пакаленне з'яўляецца годным працягам слаўных традыцый мінулага.

Беларусь прайшла няпросты шлях дзяржаўнага будаўніцтва, эканамічнага і сацыяльнага развіцця і заняла дастойнае месца ў міжнароднай супольнасці. Мы захоўваем намечаныя тэмпы эканамічнага росту, забяспечваем сацыяльную абарону нашым грамадзянам, працягваем добраўпарадкаванне роднай краіны. І зробім усё, каб наша маладая дзяржава была моцнай і квітнеючай.

У гэты свяшчэнны для кожнага з нас дзень шчыра жадаю ўсім шчасця, добра, здароўя і поспехаў у працы на карысць любімай Радзімы.

Прэзідэнт Рэспублікі Беларусь
Аляксандр ЛУКАШЭНКА

3 ліпеня 2012 года

Незвычайны падарунак да Дня Незалежнасці Беларусі зрабілі супрацоўнікі ружоўніка Цэнтральнага батанічнага саду Нацыянальнай акадэміі навук краіны...

РУЖЫ ДА ДНЯ НЕЗАЛЕЖНАСЦІ

С. 3

С. 2

ГОМЕЛЬСКИ ТРОХКУТНИК: ЛІШТВЫ, ШКЛОПАКЕТЫ, БУЛЬДОЗЕР

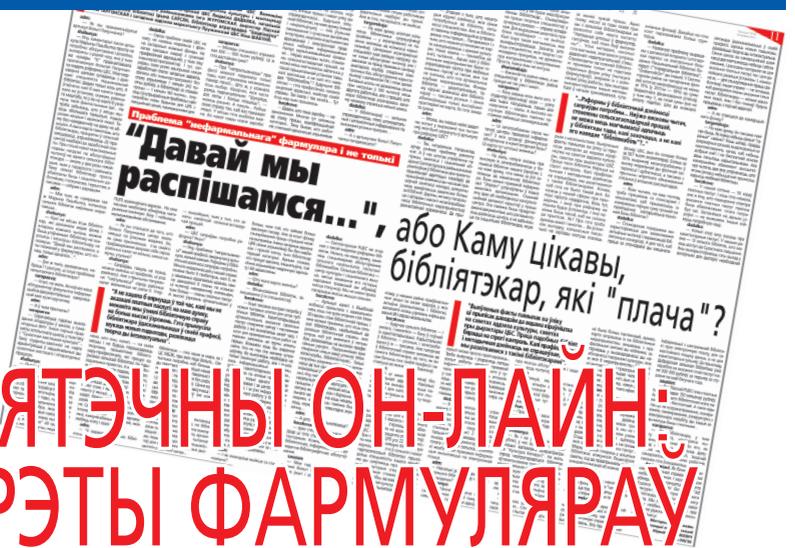

С. 4—5

С. 2

КАРАГОД
АЛЕКСАНДРЫ

БІБЛІЯТЭЧНЫ ОН-ЛАЙН: САКРЭТЫ ФАРМУЛЯРАУ

С. 10—11

Цягам гэтага тыдня у сталіцы адбываліся рэпетыцыі ваеннага парада да Дня Незалежнасці.

Рэпетыцыі парада

Святочныя мерапрыемствы, прысвечаныя Дню Незалежнасці Рэспублікі Беларусь (Дню Рэспублікі), распачнуцца ў Мінску сёння, 30 чэрвеня.

Як паведаміў на прэс-канферэнцыі першы намеснік міністра культуры краіны Уладзімір Карачэўскі, на пляцоўцы каля Палаца спорту разгорнецца кірмаш-продаж вырабаў народнага і сучаснага дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва майстроў горада Мінска і Мінскай вобласці пад назвай "Ліпеньскі млын". "Горад майстроў", дзе таксама арганізуюць гандаль сталічных прадпрыемстваў, будзе працаваць цягам

Урачыстасці Дня Незалежнасці

двух дзён, уключна да 1 ліпеня.

А ўжо 2 ліпеня ў Палацы Рэспублікі адбудзецца канцэрт майстроў мастацтваў. Па словах Уладзіміра Карачэўскага, гасцей мерапрыемства чакае сучаснае маладзёжнае шоу. Канцэрт, у якім плануецца ўдзел шматлікіх маладзёжных выканаўцаў і калектываў, складаецца з некалькіх тэматычных блокаў. А перад самім яго пачаткам запрошаных гасцей павітаюць урачыстымі віншаваннямі прадстаўнікі абласных ды некаторых раённых гарадоў Беларусі.

Вечарам гэтага ж дня, у 22.50, адбудзецца ўскладанне кветак да манумента Перамогі. У мерапрыемстве прымуць удзел

ветэраны Вялікай Айчыннай вайны, прадстаўнікі маладзёжных арганізацый, рота і аркестр Ганаровай варты, Дзяржаўны ансамбль танца ды, натуральна, усе ахвотныя. А самая насычаная святочнымі мерапрыемствамі праграма чакае мінчан і гасцей беларускай сталіцы 3 ліпеня. Паводле традыцыі, а 12-й адбудзецца ваенны парад, які пасля прыойдзе ва ўрачыстае спартыўна-маладзёжнае шэсце. Сёлета,

3 ліпеня ў Мінску пройдзе амаль 40 мерапрыемстваў, прысвечаных святкаванню Дня Незалежнасці Беларусі

дарэчы, гэтая акцыя прысвечана аднаму з галоўных спартыўных мерапрыемстваў года — XXX Алімпійскім гульням, што распачнуцца неўзабаве ў Лондане. Завершыцца шэсце своеасаблівым спартыўным балем і вынасам Дзяржаўнага сцяга Рэспублікі Беларусь. Акрамя таго, гэтым днём на пляцоўцы каля Палаца спорту адбудзецца святочны канцэрт лепшых творчых калектываў і выканаўцаў.

Усяго ж, як зазначыў пад час прэс-канферэнцыі Уладзімір Карачэўскі, у Мінску гэтым днём пройдзе амаль 40 мерапрыемстваў, прысвечаных святкаванню Дня Незалежнасці Беларусі.

Канцэрт у сэрцы Беларусі

3 ліпеня ў парку Перамогі запланаваны гала-канцэрт "Беларусь у маім сэрцы".

Як паведаміла "К" галоўны рэжысёр мерапрыемства Ніна Асіпава, урачыстая дзея распачнецца а 9-й вечара. Гала-канцэрт будзе складацца з дзвюх частак. У першай, афіцыйна-ўрачыстай, прыме ўдзел шэраг вядомых беларускіх ансамбляў і выканаўцаў. У прыватнасці, запланаваны выступленні Дзяржаўнага ансамбля танца Беларусі, духавога аркестра Узброеных Сіл краіны, Беларускага дзяржаўнага ансамбля "Песняры", Анатоля Ярмоленкі, Іны Афанасьевай, Ірыны Дарафеевай... Акрамя таго, у мерапрыемстве паўдзельнічаюць пераможцы праектаў канала "АНТ" "Акадэмія талентаў" і "Я пяю". Таксама, як распавяла Ніна Асіпава, на гала-канцэрте выступяць найлепшыя калектывы з кожнай вобласці Беларусі.

Урачыстая частка завершыцца традыцыйнай акцыяй "Спяём гімн разам!" і святочным салютам. У правядзенні апош-

няга, як распавёў на прэс-канферэнцыі, прысвечанай святкаванню Дня Незалежнасці, ваенны камендант ваеннай камендатуры Узброеных Сіл Беларусі Анатоль Грыцаў, будуць задзейнічаны тры залпы ўстаноўкі. Цягам дзесяці хвілін пад музычнае суправаджэнне мінчане і госці сталіцы змогуць назіраць у небе трыццаць рознакаляровых салютаў.

Другая частка гала-канцэрта запланавана для ўсіх тых, хто захоча прадоўжыць святкаванне. У парку Перамогі адбудзецца начная маладзёжная дыскатка, на якой выступяць гурты "Лепрыконсы" і "Дразды", Юзары, Аляксей Хлястоў ды іншыя.

У гонар Савіцкага

28 чэрвеня ў Мінску на фасадзе дома № 17 па вуліцы Беларуска-морская адкрылася мемарыяльная дошка Герою Беларусі, удзельніку Вялікай Айчыннай вайны, народнаму мастаку СССР і БССР, акадэміку Расійскай акадэміі мастацтваў і Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі, Ганароваму грамадзяніну горада Мінска Міхаілу Андрэвічу Савіцкаму.

Мастацтва і лёс гэтага чалавека сапраўды ўнікальны. На працягу яго творчага жыцця, пачынаючы з канца 1950-х і да яго самых апошніх дзён, кожная карціна становілася падзей у культурнай палітры краіны. І словы Прэзідэнта Аляксандра Лукашэнка: "Яго талент — бяспрэчны набыватк беларускага народа", — найлепшым чынам характарызуюць Савіцкага як мастака, грамадзяніна, патрыёта, чалавека.

Бронзавая мемарыяльная дошка, выкананая Валянцінам Занковічам, — гэта сімволіка-алегарычная кампазіцыя: без традыцыйнага ў такіх выпадках партрэта, але з адлюстраваннем любімых прадметаў мастака — палітрай з сярпом і молатам ды пэндзлямі, з фрагментам вачэй жыццёвай "раны" — былога вязня фашысцкіх канцлагаў — калочага дроту...

На адкрыцці "міні-помніка" выступілі намеснік начальніка ўпраўлення культуры Мінгарвыканкама Сяргей Мядведзеў, намеснік старшыні Беларускага саюза мастакоў Рыгор Стніца, заслужаны дзеяч мастацтваў Беларусі, старшыня творчай серыі "Традыцыя" БСМ Уладзімір Уродніч, дырэктар Музея гісторыі Мінска Галіна Ладзісава. У мерапрыемстве таксама прынялі ўдзел намеснік кіраўніка адміністрацыі Савецкага раёна г. Мінска Людміла Шыпай і начальнік аддзела культуры гэтай жа адміністрацыі Дзмітрый Магілёўскі.

Гасцяванне ў Орды

3 ліпеня ў старадаўнім Іванаве Брэсцкай вобласці адбудзецца чарговы, шосты паліку, мастацкі праект "Гасцеўня Напалеона Орды".

У ім прыме ўдзел Заслужаны калектыв краіны "Нацыянальны акадэмічны канцэртны аркестр Рэспублікі Беларусь" пад кіраўніцтвам маэстра Міхаіла Фінберга.

Па словах начальніка аддзела культуры Іванаўскага райвыканкама Уладзіміра Шлягоўча, мерапрыемства запланавана правесці не толькі ў Іванаве, а і ў шэрагу сельскіх устаноў культуры раёна. У прыватнасці, артысты Нацыянальнага акадэмічнага канцэртнага аркестра наведваюць два аграгарадкі — "Моладава" і "Псышчава" — ды выступяць на сцэнах мясцовых сельскіх дамоў культуры.

А ў другой палове дня аркестр сыграе на вялікай канцэртнай сцэне, што размешчана ў цэнтры Іванава. Па словах кіраўніка сферы раённай культуры, цяпер па ўсім горадзе развешаны рэкламныя плакаты і банеры, дзе паведамляецца пра будучае знавае мерапрыемства. Летас на канцэрте, зладжаным у Іванаве, прысутнічаюць прыкладна дзве тысячы чалавек, таму і сёлета, перакананы Уладзімір Шлягоўч, ахвотных наведаць канцэрт знакамітага творчага калектыву пад кіраўніцтвам Міхаіла Фінберга будзе дастаткова.

Як ужо паведамляла "К", 6 — 7 ліпеня ў Шклоўскім раёне Магілёўскай вобласці пройдзе традыцыйнае Рэспубліканскае свята "Александрыя збірае сяброў".

Купальскі карагод Александрыі

Навіны, датычныя маштабнага мерапрыемства, паведаміла "К" намеснік начальніка аддзела мастацтваў і культурна-асветніцкай работы ўпраўлення культуры Магілёўскага аблвыканкама Валянціна Клепчукова. Паводле яе слоў, 6 ліпеня ў культурнай праграме Рэспубліканскага свята запланаваны ўдзел майстроў народнай творчасці, якія прадставяць свае вырабы ў традыцыйным "Горадзе майстроў". Таксама гэтым днём адбудзецца гала-канцэрт "Славянскі карагод на Купальскім свяце". У ім прымуць удзел не толькі творчыя калектывы з усіх куткоў Беларусі, а і з суседніх абласцей Расіі ды Украіны.

Пасля запланавана правядзенне свята-абрадавай праграмы "Купальская казка", дзе свае напрацоўкі на суд гледачам прадставяць аўтэнтчныя фальклорныя і этнаграфічныя калектывы Магілёўскай вобласці. Таксама цягам двух дзён для гасцей свята будуць працаваць шматлікія кніжныя выстаўкі ды кропкі харчавання.

3 думай пра Паэта

Па традыцыі, 28 чэрвеня на Вайсковых могілках у Мінску, дзе пахаваны Янка Купала, супрацоўнікі Дзяржаўнага літаратурнага музея Янкі Купалы, творчая інтэлігенцыя і прыхільнікі творчасці класіка прынялі ўдзел у "Жальбінах". Сёлета яны імімеркаваны да 70-й гадавіны з дня трагічнай смерці Песняра.

Як адзначыў намеснік міністра культуры нашай краіны Тадэуш Стружэцкі, Янка Купала ўпісаў мастацкім словам сваё імя не толькі ў гісторыю нашай краіны, але і ўсяго свету. Невыпадкова, па словах на-

Па традыцыі

Сёлета з 25 па 29 чэрвеня ў Магілёве прайшоў Міжнародны фестываль духоўнай музыкі "Магутны Божа".

Намеснік начальніка аддзела культуры Магілёўскага гарвыканкама, мастацкі кіраўнік фестывалю Ірына Жабарава з гэтай нагоды паведаміла нам, што сёлета, упершыню з 2007 года, фестываль праводзіцца ў традыцыйным, гэта значыць — поўнамаштабным фармаце. Бо, да прыкладу, летась гэты фэст уяўляў з сябе некалькі канцэртаў цягам года. Сёлета ж — мноства імпрэз на розных пляцоўках. І ўся праграма, як калісьці і было, разлічана на чатыры дні. Асаб-

6 ліпеня ў культурнай праграме Рэспубліканскага свята ў Александрыі запланаваны "Горад майстроў", гала-канцэрт "Славянскі карагод на Купальскім свяце". А 7 ліпеня на сцэне пад адкрытым небам — выступленні аматарскіх калектываў з усіх раёнаў Магілёўшчыны.

Наступным днём, 7 ліпеня, на сцэнічнай пляцоўцы пад адкрытым небам запланаваны выступленні шматлікіх аматарскіх калектываў з усіх раёнаў Магілёўшчыны ў святочным канцэрте "Купальскі карагод сяброў". А напрыканцы маштабнага форуму, дзе, па словах Валянціны Клепчуковай, будзе задзейнічана звыш трох тысяч артыстаў з Беларусі, Расіі і Украіны, адбудзецца канцэрт майстроў айчыннай эстрады.

месніка міністра, з вялікай запатрабаванасцю прайшлі цікавыя вечары, прысвечаныя памяці Песняра, у розных рэгіёнах не толькі Беларусі, але і Літвы, Польшчы ды іншых краін.

Аднак каля магілы паэта гучалі не толькі прамовы, але і паэтычныя радкі. У прыватнасці, кіраўнік Тэатра аднаго акцёра "Зніч" Галіна Дзягілева паказала фрагмент паэтычнага монаспектакля "Мне сняцца сны аб Беларусі".

Завяршыла ж сімвалічныя "Жальбіны" імша ў Архікафедральным касцёле Найсвяцейшай Панны Марыі ў памяць пра вялікага Песняра.

Фота Андрэя СПРЫНЧАНА

3 ліпеня Батанічны сад вырашыў зрабіць мінчанам і гасцям сталіцы падарунак: арыгінальнае святочнае мерапрыемства “Квіцеючая Беларусь: ружы Батанічнага саду — да Дня Незалежнасці” ў гэты дзень разгорнецца на яго тэрыторыі. Майстар-класы, лекцыі, выстаўкі, выступленні творчых калектываў і выканаўцаў складуць праграму свята разам з галоўнай падзеяй: свае дзверы для вольнага наведвання ў святочны час адкрые самае прыгожае месца Мінска — славы ружоўнік Батанічнага.

ты гатунак, які не вельмі прывычаены да беларускіх зім. Між тым, такія холадаўстойлівыя групы, як фларыбунда ці паліантэвья, не саступаюць яму ў прыгажосці. — Паглядзіце, — паказвае Валянціна Фоміч на нізкарослых белых прыгажунь з маленькімі кветкамі. — Ці ж не прыгажосць? Асобнай увагі заслугоўваюць і самі назвы гатункаў. Куст белых паліантэвях “малечаў” мае назву “Поп-корн”, чайна-гібридная ружа жоўтага колеру завецца “Артур Бел”, трохі правей можна ўбачыць перламутравую “Разалінду”, за якой квітнее чырвоная “Шалом”...

Ружы — да Дня Незалежнасці

Якія толькі імёны ні маюць кветкі: “Марыя Элізабет”, “Анжаліка”, “Анна Кокер”, “Дам де Кер”, “Грын Айс”, “Корал Доун”, “Сноў Балет”, “Амеыст”, “Фарао”, “Фламентанц”...

— Мой любімы гатунак — гэта “Глорыя Дэй”: жоўтага колеру з ружовым абадком, але вы не ўбачыце яе ў ружоўніку. Яна — у нашай Экспазіцыі руж, дзе мы высаджваем самую лепшую ды прыгожую кветкі. І, прынамсі, экспазіцыя адкрыта не толькі на Дзень Незалежнасці, — дадае куратар калекцыі. — Але ж магу паказаць тое-сёе незвычайнае і тут: толькі распускаяецца “Орандж Шлемас” — пярэстая, аранжава-жоўта-чырвоная... Ці ж не арыгіналка?..

Валянціна Іванаўна прызналася, што цягам ужо трох гадоў работнікі ружоўніка назіраюць, у тым ліку, і за новым — беларускім — гатункам ружы ў калекцыі. Але паказаць яго пакуль не могуць.

— Час яшчэ не прыспеў, — кажа яна. — Але калі будзем упэўнены — абавязкова прадэманструем прыгажуню мінчанам.

Дар’я АМЯЛЬКОВІЧ
Фота Андрэя СПРЫНЧАНА

Калі заходзіш у гэты невялікі па памерах кветнік, галава пачынае кружыцца ад водараў.

Белыя, ружовыя, малінавыя, каралавыя, жоўтыя, перламутравыя... Усё гэта — ружы, і ўсе яны разам вабяць сваім незабыўным пахам ды прыгажосцю.

— Наша калекцыя налічвае 287 гатункаў з 17 садовых груп, — знаёміць з прадстаўніцамі ружоўніка малодшы навуковы супрацоўнік, куратар калекцыі руж Валянціна Фоміч. — Гэта, да прыкладу, чайна-гібридная група, фларыбунда, пляцістыя, паліантэвья, пляцістыя буйнакветкавыя...

Дарэчы, 3 ліпеня, адзначае спецыяліст, наведвальнікам не толькі пакажуць калекцыю руж у атачэнні матылькоў і птушак — у ружоўніку будзе зладжана адмысловае анімацыйнае шоу, — але і падрабязна распавядуць пра яе.

— Каб людзі пашырылі свае веды пра кветкі, — дадае Валянціна Іванаўна, — мы вырашылі правесці адмысловую лекцыю пра гатункі руж ды іхнія групы. Яна пройдзе ў канферэнц-зале Экспазіцыйнай аранжарэі...

Трошкі ўводзячы ў тэму, куратар калекцыі тлумачыць, што, да прыкладу, на парастку ружы групы фларыбунда колькасць кветак можа быць вялікая, а вось на чайна-гібриднай ружы — толькі ад аднаго да трох.

— Самыя старадаўнія кветкі нашай калекцыі — гэта ружы рэмантантнай групы, — Валянціна

Іванаўна спыняецца ля суквецця ружова-бэзавых руж. — Яны былі выведзены ў XIX стагоддзі, прыкладна ў 1863 — 1864-м. Вельмі духмяныя. Натуральна, мы аднаўляем гатунак, чаранкуем яго, і сёння ружы рэмантантнай групы — перліны нашай калекцыі...

Спецыяліст падзялілася, што старадаўні гатунак прыйшоўся даспадобы жонцы колішняга французскага пасла: жанчына неаднаразова прыходзіла палюбавацца на іх. “Нібыта трапіла на парфумерную фабрыку”, — так французжанка казала пра ружы і, сапраўды, мела рацыю: водар яны вылучаюць надзвычайны.

— А калі ўвогуле быў закладзены ружоўнік? — цікавіцца я.

— У 1956 годзе, — адказвае Валянціна Фоміч. — Першымі кветкамі, што “атрымалі прапіску” ў нашым ружоўніку, былі, да слова, чайныя ружы з Кабардзіна-Балкарыі, якія, на жаль, з-за халодных зім у нас не прыжыліся...

Чамусьці большасць людзей, распавядае спецыяліст, любіць менавіта гэ-

Рэжысёры — наша ўсё!

XXI Міжнародны фестываль мастацтваў “Славянскі базар у Віцебску”, што пройдзе 12 — 18 ліпеня, сабраў сталічных журналістаў на чарговую прэс-канферэнцыю, прысвечаную падрыхтоўцы гэтага буйнога форуму.

У сустрэчы прынялі ўдзел першы намеснік міністра культуры краіны Уладзімір Карачэўскі і кіраўнік прадстаўніцтва Пастаяннага Камітэта Саюзнай дзяржавы ў Мінску Сяргей Забалоцец. Сёлета фестываль “каштуе” амаль 30 мільярдаў беларускіх рублёў, прыблізна палова з іх — пазабюджэтных сродкі. Пятая частка ўсяго фінансавання прыпадае на Саюзную дзяржаву, з гэтых грошай больш за 9 мільянаў расійскіх рублёў складае доля Расіі, больш за 15 мільянаў, таксама ў расійскіх, — доля Беларусі.

Пашырыцца сёлета і культурная праграма Дня Саюзнай дзяржавы на фестывалі, ахапіўшы нават дзятву. Будуць падведзены вынікі конкурсу юных мастакоў “Саюзная дзяржава — наш агульны дом”, пройдзе майстар-клас для юных журналістаў. У Горадзе майстроў адбудзецца сумесны праект “Букет для славянкі”. А ўвечары ў Летнім амфітэатры выступіць Нацыянальны акадэмічны канцэртны аркестр Беларусі на чале з народным артыстам краіны, прафесарам Міхаілам Фінбергам, які, дарэчы, у 2008 годзе быў адзначаны прэміяй Саюзнай дзяржавы. Сялетнімі ж лаўрэатамі гэтай прэміі стануць беларускі мастак Георгій Паплаўскі і расійскі паэт Глеб Гарбоўскі. Паводле традыцыі, іх ушанаванне таксама адбудзецца на фестывалі.

Куды больш шырокі разгорт атрымае Дзень моладзі, мерапрыемствы якога рыхтуе БРСМ. Моладзь на фестывалі — увогуле тэма для асобнай

гутаркі. Бо сёлета, дарэчы, больш моладзі будзе не толькі сярод артыстаў, але і сярод рэжысёраў. Да таго ж, узяты курс на беларускую рэжысуру! Некаторы час таму Міністэрства культуры Беларусі нават аб’яўляла конкурс на лепшыя рэжысёрскія ідэі ды распрацоўкі фестывальных праграм. Аднак, як заўважыў Уладзімір Карачэўскі, апошні не прынёс таго плёну, на які разлічвалі, таму пошук і адбор рэжысёраў, што здзейснілі б фестывальныя праекты, праводзіўся на аснове іх былых работ. Сярод ранейшых удзельнікаў фестывалю перавагу аддавалі тым, хто “рабіў перапынак”: маўляў, ідэям, каб выспець, таксама патрэбны час, таму наўрад ці мэтазгодна патрабаваць ад рэжысёра штогод па фестывальным шэдэўры.

Канцэрт адкрыцця ставіць Вячаслаў Панін, закрываць — Ніна Осіпава. Канцэрт Дня Беларусі ўсклалі на Вераніку Янушэўскую, сярод нядаўніх работ якой — адкрыццё кінафестывалю “Лістапад”. Конкурс маладых выканаўцаў “Віцебск-2012” зрэжысуе Іван Дзяшко (ён родам з Віцебска, цяпер працуе ў Санкт-Пецярбургу, а ў рэжысёрска-пастаноўчанай групе “Славянскага базару...” быў заняты з 1997-га). Дзіцячы ж конкурс, як і летась, — Ірына Коўлена. Так што сёлетні фэст стане яшчэ і парадам нашых рэжысёраў.

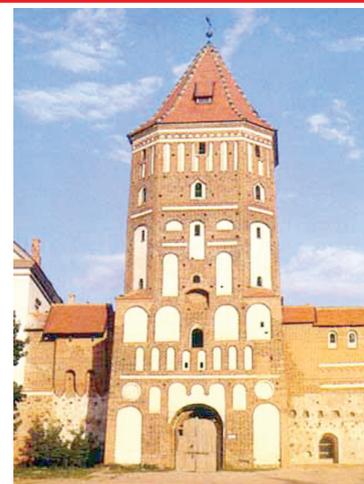
Н.Б.

Купаллялё!

Хупка Купалле, а значыць, Нацыянальны акадэмічны народны хор Беларусі імя Г.Цітовіча апынецца ў цэнтры падзей. Бо як жа без яго песні спяваць ды вяночкі пускаць?

— Сапраўды, — усміхаецца мастацкі кіраўнік калектыву, народны артыст Беларусі, прафесар Міхась Дрынеўскі, — купальскі перыяд для нас — адзін з самых шчыльных па канцэртным графіку. І гэта толькі радуе! Значыць, вяртаюцца, папулярныя нашы беларускія абрады, народныя песні, што складаюць самую запаветную набыткі нацыянальнай спадчыны. Купалле святкуюць розныя славянскія народы, але ва ўсіх ёсць нейкія асаблівасці. Таму выступленнямі свайго калектыву мы імкнемся выявіць і падкрэсліць беларускасць нашага свята, душу народа, што выяўляецца ў песнях.

Так, 6 ліпеня мы едзем у Мірскі замак. Спачатку планавалася, што выступленне будзе доўжыцца там амаль гадзіну, а потым арганізатары папрасілі паўтары. Да свята рыхтуем “Купальскую соіту”, працягласцю больш як паўгадзіны. Будзем не толькі спяваць, але і вяночкі на вадку пускаць. Таму выедзем раней, каб паспець аглядзецца на мясцовасці і добра зрэжысэраваць сваё выступленне. А 7 ліпеня ў нас

ажно два канцэрты. Дзённы — у Вязынцы. Там мы выходзім тройчы, штораз — з некалькімі кампазіцыямі. Спачатку, адразу пасля ўрачыстых прамоў, спяваем купальскія песні, водзім карагоды. Другі наш выхад — з творами на вершы Янкі Купалы. Ну а пасля свайго трэцяга выхаду мы адразу рушымы ў Мядзел, бо ўвечары ў нас там сольны канцэрт — у рамках юбілейнага, 60-га па ліку, Абласнога фестывалю харавога мастацтва “Спеўнае поле”. Добра, што на Мядзельшчыне падтрымліваюць гэтую традыцыю. Можна, з часам такое “Спеўнае поле” стане рэспубліканскім, папраўдзе ўсенародным праектам, як, да прыкладу, у нашых прыбалтыйскіх суседзях?..

Н.Б.

...І лазернае шоу

3 29 чэрвеня па 1 ліпеня Бабруйск адзначае 625-я ўгодкі заснавання, 68 гадоў вызвалення ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў і 200-годдзе з часу падзей вайны 1812-га. А фонам для гэтага святочнага букета стане юбілейны, X Міжнародны фестываль народнай творчасці “Вянок дружбы”.

Пад святочныя мерапрыемствы задзейнічаюць Абласны тэатр драмы і камедыі імя В.Дуніна-Марцінкевіча, кінатэатр “Таварыш”, комплекс “Бабруйск-Арэна”, мясцовыя

краязнаўчы музей і Мастацкі музей імя Г.Паплаўскага, гарадскі парк, а таксама плошчы ды вуліцы горада.

Пра святочны настрой бабруйчан парупяцца прафесійныя і самадзейныя артысты, сябры рыцарскіх клубаў ды аматары казацкага руху.

Кнігі на кірмашы “Кнігаград”, у якім прыме ўдзел шэраг беларускіх выдавецтваў, можна будзе набыць, а на баявую тэхніку частак Бабруйскага гарнізона — толькі паглядзець. Пройдуць вернісажы — музычныя ды мастацкія.

Упершыню ж бабруйчанам пакажуць лазернае шоу.

П.В.

Як ужо вядома, у тым ліку, з матэрыялаў "К", сваю стужку "У тумане" выдэле аповесці Васіля Быкава рускамоўны рэжысёр украінскага паходжання Сяргей Лазніца, які нарадзіўся ў Баранавічах, а цяпер жыве ў Берліне, прыныцыва здымаў у суседняй з намі латвійскай Латгаліі. Як мага бліжэй да мяжы сучаснай Беларусі. Ён не бачыў сожэт свайго фільма адарваным ад той атмасферы, якой прасякнута аповесць класіка нашай літаратуры. Якой жа ўасобіў Беларусь у перыяд Вялікай Айчыннай вайны сусветна вядомы рэжысёр? Адно ўжо сёння можна сказаць дакладна: ні з якой іншай нашу краіну ў карціне Лазніцы не пераблытаеш.

ленне ні пра сам Брэст, ні пра тое, што яго можа чакаць пад час наведання сучаснага музейнага комплексу ды ўнікальнага прыроднага аб'екта. Аўтар перадачы, звычайна такі дасціпны і назіральны, у дадзеным выпадку скарыстаўся выключна стэрэатыпамі, якія дзесяцігоддзямі фарміраваліся ў масавай свядомасці.

У прыныцы, усё можна лёгка растлумачыць: здымкі, напэўна, доўжыліся не больш за дзень, а жадання паглядзець вакол сябе незамысленым вокам ва ўвянчанай разнастайнымі лаўрамі маскоўскай тэлевізійнай "зоркі" было няшмат. Таму на дапамогу прыйшлі вядомыя з дзяцінства факты... Ці — стэрэатыпы?

Так, беларусы, абавязкова прадоўжаць ствараць Кіналетатіс самай страшнай вайны ў нашай гісторыі. Тым больш, што далёка не ўсе яе старонкі знайшлі сваё адлюстраванне нават у дакументалістыцы, не кажучы ўжо пра ігравое кіно. Да таго ж, сама Другая сус-

Узяць хаця б паказ карціны Петэра Сіма "Адзінокі востраў", якая дэманструецца зараз на XXXIV Маскоўскім Міжнародным кінафестывалі. Больш падрабязна пра тое, як прынялі гледачы і ўдзельнікі форуму гэты сумесны беларуска-эстонска-латвійскі праект, мы плануем распавесці ў наступных нумарах "К". Але калі паглядзець нешматлікія публікацыі ў расійскай прэсе і водгукі ў блогах, дзе згадваюць фільм Петэра Сіма, то са шкадаваннем можна адзначыць: беларускім яго амаль ніхто не ўспрымае, нягледзячы на назву нашай Нацыянальнай студыі ў цітрах і акцэраў у кадры. Паказальным стаў водгук аднаго маскоўскага журналіста, які, дарэчы, спецыялізуецца на кіно: ён паведамляў у сваім блогу, што "фільм Петэра Сіма — шматмоўны: у ім гучаць эстонская, латышская, руская мовы і, трохі, украінская гаворка". Тое, што украінскую і беларускую мовы пераблыталі — крыўдна, але даравальна. А вось

У сёлетнім Пасланні да беларускага народа і Нацыянальнага сходу Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь Аляксандр Лукашэнка засяродзіў увагу на захаванні і адраджэнні аўтэнтчных народных умельстваў, выбітным узорам якіх з'яўляюцца знакамітыя слупкі паясы. Кіраўнік дзяржавы перакананы ў тым, што гэтыя культурныя брэндывыя павінны знайсці пачэснае месца ў сучасным жыцці нашай незалежнай краіны. Адметныя праявы спадчыны — у актыўнай альбо пасіўнай форме — можна адшукаць, не раўнуючы, у кожным кутку краіны. Але, вядома, працэс іх адаптацыі да варункў сённяшняга постіндустрыяльнага грамадства надзвычай складаны. Сведчаннем таму — і праблемай захавання гомельскіх традыцый джору драўляных будынкаў, здатных у перспектыве прэтэндаваць на ролю рэгіянальнага культурнага брэнда.

Музейная ўстанова "Гомельскі палацава-паркавы ансамбль" заўсёды вылучалася сваёй крэатыўнасцю. Зусім нядаўна яна зладзіла шэраг флэшмобакцаў, прысвечаных Году культурнай спадчыны UNESCO. Заданне адной з іх — знайсці як мага больш ахоўных дошак на гомельскіх дамах. Прастора для саборніцтва была не абы-якая: на сёння статус гісторыка-культурнай каштоўнасці маюць 167 будынкаў горада, і гэты спіс паволі, але няўхільна расце. Ці не ўсе яны цешаць вока сваім знешнім выглядом.

Тым не менш, на драўляных будынках з шыкоўнымі прапільнымі карункамі, размешчаных у колішніх Спасавой Слабазе, "Світку" ды іншых гістарычных раёнах Гомеля, ахоўных дошак не ўбачыш. Дыскусія наконт мастацкай вартасці гомельскага драўлянага дойлідства ды метадаў яго захавання доўжыцца ўжо які год, і пакуль зусім не выключана, што апошняе слова ў ёй "прамовіць" бульдозер.

Як адзначыў галоўны спецыяліст упраўлення культуры Гомельскага аблвыканкама Сяргей Рязанаў, справа захавання народных традыцый, безумоўна, не застаецца па-за ўвагай мясцовых улад. Але ж канкрэтны алгарытм вырашэння гэтай праблемы — пакуль у стадыі распрацоўкі.

Што такое "немэтазгоднасць"?

Карэнны гамельчанін Яўген Маликаў цікавіцца мясцовымі традыцыямі разьбы ўжо гадоў сямнаццаць. Арыгінальнае — асабліва для маладога чалавека — хобі стала тэмай яго кандыдацкай дысертацыі, якую ён паспяхова абараніў, і, зразумела ж, неад'емнай часткай жыцця.

— Калі ты сапраўды любіш свой горад, дык мусіш усведамляць, чым ён можа ганарыцца, — тлумачыць Яўген Маликаў. — Які ўнёсак зрабіў Гомель у развіццё беларускай архітэктуры? Вядома, перадусім мы згадаем будаўніцтва палаца і класіцыстычную перапланіроўку горада часоў Пятра Румянцава. А што яшчэ? На вялікі жаль, звышадметных даробкаў у прафесійнай архітэктуры бракуе. Іншая справа — народнае дойлідства і, асабліва, джор дамоў. Вывучаючы гэтую тэму, я прышоў да высновы, што такога багачства, як у нашым рэгіёне, вы не знойдзеце больш нідзе на Беларусі!..

Чаму менавіта Гомельшчына? Даследчык называе мноства прычын. Па-першае, гэтая тэрыторыя спрадэўку знаходзілася нібы на "ростані вятроў": дарогамі раней былі рэкі, і большасць самых важных магістральных шляхоў найпрост праходзілі цераз гэты край. Па-другое, у адрозненне ад іншых рэгіёнаў Беларусі, тут заўсёды бракавала камянеў, і менавіта таму ідэалам заможнага дома стала добра аздобленая хата. Па-трэцяе, і глебы не надта ўрадлівыя. Таму, каб выжыць, гамельчанам даводзілася "круціцца", прычым асабліва гэта датычылася старавераў, для каго край стаў другой радзімай. Па-чацвёртае... Зрэшты, яшчэ адным фактарам — несумненным і вельмі важным, з'яўляецца сам менталітэт жыхароў тых мясцін.

— Гэты творчы імпульс не заўсёды можна рацыянальна вытлумачыць, — дадае Яўген Маликаў. — Як і тыя сімвалічныя сэнсы, што ўкладаліся ў карункі. Яны пэўным чынам выяўляюць светапогляд нашых продкаў, іхняе адчуванне прыгожага...

Домам з шыкоўнымі разнымі ліштывамі ў Гомелі сёння нікога не здзівіць: іх не адзін дзясятка. Але... Тэрмін эксплуатацыі такіх будынкаў ужо амаль прамінуў, іх фізічная зношанасць набліжаецца да стопрацэнтнай, ды і сам гэты тып жылля "маральна састарэў" для цэнтра горада. Таму яны знікаюць адзін за адным. А генеральны план Гомеля прадугледжвае ліквідацыю большасці такіх дамоў ужо ў найбліжэйшы час.

Яўген Маликаў, супрацоўнік Веткаўскага музея Андрэй Скідан ды іншыя неабыякавыя людзі звярнуліся да муніцыпальных улад з прапановай узяць гэтыя дамы канца XIX — пачатку XX стагоддзя пад ахову як помнікі спадчыны. Каардынацыйны савет па пытаннях аховы спадчыны, які працуе ў горадзе, не праігнараваў іх пазіцыю. З увагай да яе паставіліся і ў абласным упраўленні культуры.

Сяргей Рязанаў ахвотна падзяліўся тэлефонам Яўгена Маликава, ужо толькі гэтым засведчыўшы, што чуткі пра канфрантацыю паміж двума лагерамі, мякка кажучы, перабольшаны. Жацця пра кансэнсус пакуль казаць зарана.

Грамадскія актывісты падрыхтавалі спіс з 84 будынкаў (з іх 77 — драўляныя), якім прапанавалася надаць статус гісторыка-культурнай каштоўнасці. Гарадскія ўлады паставіліся да гэтай ініцыятывы надзвычай сур'ёзна, але... у выніку меркаванні разыйшліся.

— На нашу думку, не ўсе гэтыя аб'екты мэтазгодна захоўваць, — кажа начальнік аддзела культуры гарвыканкама Кацярына Дзегцярова. — Мы вельмі грунтоўна прапрацавалі дадзенае пытанне: падзялілі дамы паводле іх адміністрацыйнай прыналежнасці, і спецыяльна камісія правярыла кожны з іх. У выніку праверак высветлілася, што большасць будынкаў знаходзіцца ў стане, бліжэй да аварыйнага...

Галоўны спецыяліст аддзела культуры гарвыканкама Наталля Грышкавец стварыла на сваім камп'ютары адмысловую папку, дзе сабралы вычарпальныя звесткі пра драўлянае дойлідства Гомеля. "Важыць" яна прыкладна чатыры гігабайты: да тэкставых файлаў дададзены фота- і відэафіксацыя... Сярод дакументаў ёсць і адмысловая табліца, дзе пазначаны кожны з прапанаваных дамоў: адзін слупок — "прадстаўленне" Яўгена Маликава, другі — высновы, зробленыя па выніках праверак.

Змест гэтых слупкоў кардынальна адрозніваецца. Даследчык апісвае мастацкія асаблівасці архітэктуры і аздаблення, не грэбуючы такімі эпітэтамі, як "ярыкі" або "ўнікальны". Позіркі членаў камісіі засяроджваюцца на зусім іншых аспектах: "назіраюцца сляды намакання, руйнавання кладкі"; "назіраецца растрэскванне драўніны, асобныя аконныя рамы і шуфляды перакошаны"; "будынак знаходзіцца ў нездавальняючым тэхнічным стане"...

За рэдкімі выключэннямі, у кожным выпадку выносіцца вердыкт: "Камісія прыйшла да высновы аб немэтазгоднасці ўключэння дадзенага дома ў гісторыка-культурную спадчыну Рэспублікі Беларусь". Так, менавіта немэтазгоднасці! Пра мастацкія вартасці тут, як бачым, гаворка не вядзецца.

Яўген Маликаў абсалютна перакананы ў тым, што слова "немэтазгоднасць" у дадзеным выпадку непрымяняльнае. Ды і тэхнічны стан — не той крытэрыі ацэнкі...

— Рэстаўрацыя заўсёды "немэтазгодная", — кажа ён. — Ці ж мэтазгодна траціць гады на аднаўленне адной

Іміджы мілыя роднага краю

Сапраўды, гэтак жа, як і ў фільме Элема Клімава "Ідзі і глядзі", што да гэтага часу застаецца ў сусветным кінамастацтве самым вядомым з тых, якія распавядаюць пра жахі вайны. Створаная па прозе Алеся Адамовіча, стужка літаральна ўвабрала ў сябе боль нашай зямлі і ў выніку стала адным з самых вядомых кінапомнікаў ахвярам ваеннай катастрофы XX стагоддзя. Менавіта вачыма Клімава і Адамовіча на ваенную Беларусь глядзяць цяпер і яшчэ шмат гадоў глядзец ва ўсім свеце. Нездарма вядомы аўстра-літвінскі музыкант і пісьменнік Нік Кейв, які прафесійна займаецца кінематографам, неаднойчы заўважаў у сваіх інтэрв'ю, што толькі пасля "Ідзі і глядзі" ваенная трагедыя ў далёкай Беларусі набрала для яго рэальныя абрысы.

Краіна, якая больш за іншыя пацярпела ад пажару Другой сусветнай, — менавіта так прывык свет бачыць Беларусь на экране. Як ні дзіўна, але іншага аблічча нашай краіны ў свядомасці сусветнага гледача да гэтага часу не ўнікае. Устойлівы вобраз "рэспублікі-партызанкі" на экране такі моцны, што выключэнні з яго выклікаюць, хутчэй, здзіўленне. Узгадваецца вечар прэм'еры карціны Андрэя Кудзіненкі "Масакра" на Міжнародным кінафестывалі ў расійскай Анапе ў 2010 годзе. Мабыць, менавіта гэты паказ выклікаў найбольшы ажыятаж сярод прэсы і гасцей кінафоруму ў першыя фестывальныя дні: "Беларусьфільм" выпусціў нешта абсалютна адрознае ад усёй сваёй звычайнай тэматыкі. Шмат у чым прэтэнзіі, якія былі выказаны масціўмі маскоўскімі крытыкамі на абмеркаванні пасля паказу, якраз і былі выкліканні своеасаблівымі "культурным" шокам ад сутыкнення з іншай экраннай Беларуссю, з тым, што наша краіна на экране выглядала нязвыкла.

Як тут не ўспомніць адзін з выпускаў папулярнай нядзельнай перадачы самага масавага з расійскіх федэральных тэлеканалў, дзе аўтар-вядучы ў арыгінальнай манеры распавядае за кадрам пра розныя краіны, гарады іх насельнікў. Адзін з выпускаў быў прысвечаны гораду над Бугам ды яго наваколлю. Зразумела, у першую чаргу ў кадр трапілі сусветна вядомы мемарыял "Брэсцкая крэпасць — герой" і Белавежская пушка. Дзіўна, але звычайна такі ўважлівы да дэталей вядучы, што востра падмячае ўсё новае, не знайшоў нічога іншага, як абмежавацца дзяжурнымі фразамі, даўно вядомымі па падручніках гісторыі. У выніку глядач не займеў магчымасці атрымаць нават якое-кольвечы ўяў-

Кіно і "продакт плейсмент" — рэчы сумяшчальныя

ветная і Вялікая Айчынная паступова сталі своеасаблівым брэндам масавай культуры, а звязаныя з ёй аб'екты і памятнаы мясціны здольныя значна ўзмацніць турыстычны патэнцыял краіны.

Адносна нядаўні прыклад — карціна "Выклік" галівудскага рэжысёра Эдварда Цвіка пра атрад лўрэйскіх партызанаў, які мужна супрацьстаіць нацыстам у лясах Навагрудчыны. Фільм заснаваны на рэальных падзеях і героях. Пра ўсё тое можна даведацца ў выдатным музеі-мемарыяле ў самым Навагрудку. Але карціна, галоўную ролю ў якой выканала сусветная зорка — брытанскі акцёр Дэнніэл Крэйг, на жаль, здымалася ў суседняй Літве. На жаль — таму, што каб да стварэння

тое, што фільм не ўспрымаюць беларускім... Тым больш, ён збольшага здымаўся менавіта ў нашай краіне...

Дык ці можна паказаць Беларусь на экране такой, каб яе, ейную ўнікальную культуру, людзей запомнілі і ўжо ніколі не блыталі ні з кім і ні з чым іншым?

Успамінаецца нядаўні хіт пракату — лірычная камедыя Вудзі Алена "Вікі. Крысціна. Барселона". Яе гледачы пацвердзяць: да сталіцы Каталоніі сожэт карціны мае толькі ўскоснае дачыненне, бо цалкам будзецца на стасунках між галоўнымі героямі, што магло адбывацца ў любым іншым горадзе Іспаніі ці іншай міжземнаморскай краіны. Што ж падуштурнула знакамітага рэжысёра, фільмы якога гарантавана прыцягваюць вялікую

Калі паглядзець нешматлікія публікацыі ў расійскай прэсе і водгукі ў блогах, дзе згадваюць беларуска-эстонска-латвійскі фільм Петэра Сіма "Адзінокі востраў" на XXXIV Маскоўскім Міжнародным кінафестывалі, то са шкадаваннем можна адзначыць: беларускім яго амаль ніхто не ўспрымае, нягледзячы на назву нашай Нацыянальнай студыі ў цітрах і акцэраў у кадры. Паказальным стаў водгук аднаго маскоўскага журналіста, які, дарэчы, спецыялізуецца на кіно: ён паведамляў у сваім блогу, што "фільм Петэра Сіма — шматмоўны: у ім гучыць эстонская, латышская, руская мовы і, трохі, украінская гаворка"...

фільма спрычыніліся беларускія кінаматаграфісты ды кансультанты па ваеннай гісторыі, ён мог бы атрымацца значна больш набліжаным да рэальных падзей, а значыць — больш відовішчым ды паспяховым. Ды і здымкі непасрэдна на гістарычных месцах надалі б стужцы большую дакладнасць.

Зрэшты, калі разглядаць нашу краіну з пункта гледжання перспектывы культурнага і прыроднага турызму, выключны вобраз арэны жорсткіх ваенных баталій цяпер ужо наўрад ці каго задаволіць. Чысты, мірны вобраз краіны з унікальнай прыродай, каштоўнымі помнікамі культуры ды мастацтва і добразычлівым жыхарамі павінен з'яўляцца не толькі на рэкламных праспектах турыстычных кампаній і ў тэлевізійных роліках. Тым больш, як паказвае практыка, нават нашы бліжэйшыя суседзі не заўсёды выразна ўсведамляюць, што ўяўляе з сябе сучасная Беларусь.

колькасць гледачоў, здымаць менавіта ў Барселоне і нават ключыць назву гэтага турыстычнага цэнтра ў тэтул сваёй стужкі? Каб адказаць на гэтае пытанне, дастаткова паглядзець яе цітры і даведацца, што фільм ствараўся пры значным фінансавым удзеле Дэпартаменту па культуры правінцыі Каталонія. Няма сумневаў: Барселона сама па сабе з'явілася ў сцэнарыі Вудзі Алена ў апошняю чаргу — адначасова з жаданнем "бацькоў" гэтага горада "прарэкламаваць" свае турыстычныя славатасці, якія і сапраўды з'яўляюцца ў выніку ў карціне.

І ўжо не сумнявайцеся, што ўкладзеныя ў вытворчасць стужкі фродкі з лішкам акупіліся значнымі турыстычнымі плынямі... Дарэчы, новы фільм маэстра Алена, які ўбачыў свет сёлета, у арыгінале называецца "Рым, я цябе люблю". Таксама, зразумела, зусім не выпадкова...

Антон СІДАРЭНКА

замуленай іконы? Але з такім падыходам з'яўляецца іншае пытанне: што пасля нас застанеца? І што мы будзем паказваць турыстам?..

Можна меркаваць, што згаданую праверку праводзілі спецыялісты, якія не абаранялі дысертацыі па тэме народнай разьбы. Але ж... да іх пазіцыі хоцькі-няхоцькі трэба прыслушацца. Бо якім бы "яркім" або "ўнікальным" ні быў аварыйны дом, праз гэтыя свае якасці ён не стане больш трывалым. Ды і шашаль, пра калоніі якога таксама згадваецца рэгулярна, сам сабою таксама не вымрэ.

Генплан — не догма

Пазіцыя гарадскіх улад цалкам вытлумачальная. Ці ёсць сэнс вешаць новыя шылды, не бачачы пакуль рэальных магчымасцей адрэстаўраваць і захаваць гэтыя дамы? Тым больш, калі гутарка вядзецца пра шараговую драўляную архітэктру.

Наталля Грышкавец прыводзіць канкрэтны прыклад. Два каларытныя драўляныя будынкi па завулку Пушкіна ўжо ўключаны ў Дзяржаўны спіс, але ж іх лёс пакуль што не вырашаны. На сённяшні дзень яны выконваюць сваю адпачатную функцыю жылых дамоў. А тэхнічны стан пагаршаецца з кожным

ленне. Толькі вось... створкі даўно ўжо зачынены: будынак не выкарыстоўваецца. Вырак Генплана — знос у найбліжэйшы час. Аднак згаданая вышэй камісія вырашыла, што дом можа быць прызнаны помнікам спадчыны. На тое ёсць шэраг прычын.

Як мяркуюць некаторыя гісторыкі, менавіта ў гэтым дамку правяла свае апошнія гады жыцця пазбаўленая новай уладай усёй маёмасці княгіня Ірына Паскевіч. Горад абавязаны ёй вельмі многім — і, няхай з адтэрміноўкай, але "выплачвае" пазыкі. Імя знакамітай мецэнаткі вернута з нябыту, у яе гонар названа вуліца ў Гомелі, устаноўлены помнік... Але калі гіпотэза стане прызнаным фактам, у Генплан, напэўна, было б мэтазгодна ўнесці хаця б адну карэктыву.

Папяровыя "дошкі"

Не так даўно нехта з "руліўцаў" вырашыў прыспешыць падзеі ды паначапляў на старыя дамкі ўласнаручна надрукаваныя на прынтары "ахоўныя дошкі".

— А потым да нас сталі звяртацца жыхары: маўляў, з якой гэта пары наш дом мае статус помніка? Няхай нам тады ганак адрамантуюць! — Наталля

рушаны сучаснымі "ўкрапаннямі". І таму актывісты агучылі ідэю сабраць найцікавейшыя ўзоры драўлянага дойлідства ў адно месца, стварыўшы там своеасаблівы скансен альбо "турыстычную вуліцу". У якасці пляцоўкі прапаноўваўся раён колішняй Спасавай Слабады — непдалёк ад парку, за два крокі ад цэнтра горада.

Гарадскі Каардынацыйны савет па ахове спадчыны прыныцова пагадзіўся з гэтай прапонавай, але... вызначыў зусім іншае месца: на перыферыі. Аргумент наступны: маўляў, у цэнтральнай частцы Гомеля і без таго багата музеяў, а вось у іншых раёнах іх акурат і не хапае.

Яўген Малікаў не пагаджаецца з такой пазіцыяй. Ён мяркуе, што канцэнтрацыя адметнасцей у адным месцы спрыяе іх запатрабаванасці. Ды і самому палацава-паркаваму комплексу патрэбна "буферная зона", якая аддзяляла б яго ад масіваў шматкватэрных дамоў. Падобна, вох роролі на баку даследчыка. Абласная газета "Гомельская праўда" не так даўно правяла апытанне на сваім сайце, і 70% з амаль 700 рэспандэнтаў падтрымалі ідэю стварэння новай турадметнасці менавіта ў цэнтры горада.

чаешся. Так, за апошнія дзесяцігоддзе горад і сапраўды дэманструе надзвычайны прагрэс у плане "турыстызацыі", апырэдзіўшы многіх. Аднак канцэрашняя жыццё патрабуе няспыннага развіцця.

— Зразумейце, мы не супраць любых рэальных праектаў па захаванні драўлянага дойлідства, — кажа Наталля Грышкавец. — Але ж хацелася б пачуць ад актывістаў не толькі ідэі, але і канкрэтныя прапановы — свайго калітату "пакрокавую стратэгію"...

Пад час сустрэчы з Яўгенам Малікавым я шчыра чакаў, што ён пакладзе перада мною інвестпраект, забяспечаны адпаведным бізнес-планам. Не паклаў. Зрэшты, ці выпадае чакаць бізнес-план ад гісторыка? Думаецца, практычныя пытанні лепш абмяркоўваць са спецыялістамі зусім іншага профілю.

Безумоўна, фінансавы аргумент даецца ў знакі. Але тут узнікае пытанне: магчыма, стварэнне новай турзоны рэальнае ў якасці досведу дзяржаўна-прыватнага супрацоўніцтва?

Ліштвы плюс... шклопакеты: чаму архітэктары "не сябруюць" з артэфактамі і этнографамі?

"ВІЗІТ" БУЛЬДОЗЕРА АДМЯНЯЕЦЦА, або Справа не толькі ў "шылдах"

днём. Чакаць ад простых жылцоў правядзення паўнаватраснай рэстаўрацыі наўрад ці выпадае.

— Ужо нават быў аб'явіўся інвестар, які планаваў зрабіць тут свой офіс, мы думалі пра адсяленне людзей, — распавядае Наталля Грышкавец. — Але, на жаль, справа так і захрасла...

Большасць "спрэчных" будынкаў сёння з'яўляюцца жылымі. Ясна, што выгоды там прыблізна такія ж, як і сто гадоў таму. Ці прагнуць гаспадары тых дамоў жыць у архітэктурных помніках?

Яўген Малікаў звяртае маю ўвагу на адзін з дамкоў па вуліцы Парыжскай камуны, свярджваючы, быццам у рэйтынгу найлепшых узораў драўлянага дэкору яму можа смела аддаваць першае месца. Камісія таксама адзначыла, што будынак можа быць уключаны ў Дзяржспіс. Па словах даследчыка, і яго гаспадар не супраць падобнага варыянту.

— Але гэта рэдкі выпадак, — тут жа дадае Яўген Малікаў. — Мы абыходзілі жылцоў падобных дамоў, і выявілася прыблізна такая статыстыка: чвэрць катэгорычна супраць (маўляў, знасіце як мага хутчэй і давайце нам нармальныя кватэры), дваіцца — збольшага, "за". А палова — вагаецца, думаючы, "як бы нам не прагадаць". З аднаго боку, гэта засцярога ад зносу, з іншага ж — шмат абавязкаў...

— Многія з тых, хто дбае аб уключэнні свайго дома ў Дзяржаўны спіс, спадзяюцца на тое, што дзяржава прафінансуе яго рэстаўрацыю, — кажа Кацярына Дзегцярова. — Людзі не разумеюць, што адказасць за захаванне помніка нясе яго ўласнік. І абавязкаў ды абмежаванняў у яго становіцца куды больш...

Урэшце, сучаснае жыццё горада так ці інакш дыктуе свае патрэбы. І да іх даводзіцца прыслухоўвацца. Вуліцу Валатаўскую сёння не назавеш ціхай: яна вядзе з цэнтра да жылога масіва, і трафік там заўсёды насычаны. Сярод рознакаліберных сучасных пабудов сям-там яшчэ можна сустрэць старадаўнія драўляныя дамкі. Кідаецца ў вочы своеасаблівы гібрыд гісторыі ды сучаснасці: ліштвы плюс... шклопакеты.

Разнастайныя змены зведалі вельмі многія з такіх будынкаў: дзе стаяра, дзе прыбудова... Але ж дом па адрасе Валатаўская, 17 захаваў сваю архітэктру, ацалела і яго разное аздаб-

Грышкавец такому "жарту" не ўзрадалася. — Давалосся ехаць і ўласнаручна знімаць тыя паперкі...

Безумоўна, права вызначаць мастацкую і гістарычную каштоўнасць узораў архітэктры маюць толькі спецыялісты. Але... Па шчырасці, многія з прапанаваных для ўключэння ў Дзяржспіс будынкаў вонкава нагадваюць звычайныя вясковыя хаты. Далейка не ўсе яны вылучаюцца канструктыўнымі асаблівасцямі, як гэта датычыцца, скажам, многіх пабудов гродзенскага "Новага свету". Падаецца, што дэкор нярэдка куды больш каштоўны за саму архітэктру.

Як адзначыла Наталля Грышкавец, ліштвы захоўваюцца нават у выпадку зносу: "візіту" бульдозера павінен папярэднічаць агляд дома музейнымі работнікамі. Яўген Малікаў і Андрэй Скідан таксама здымаюць элементы дэкору з "асуджаных на смерць" будынкаў.

Давалосся пачуць і такое меркаванне: ці не варта стварыць асобны музей разьбы? Асобны ад тых дамоў, вокны якіх яна ўпрыгожвала. Але... напэўна, у бетоннай спарудзе такі музей выглядаў бы дзіўна.

У большасці выпадкаў старыя дамкі не ўтвараюць цэласных вуліц: гістарычныя ландшафты даўно па-

Аб'явіўся інвестар, які планаваў зрабіць офіс у адным са "спрэчных" драўляных дамкоў, але справа захрасла... Большасць тых будынкаў у Гомелі сёння жылыя. Ці прагнуць іх гаспадары жыць у помніках? Прыблізная статыстыка такая: чвэрць кажа, маўляў, знасіце як мага хутчэй і давайце нармальныя кватэры, чвэрць — збольшага, "за", а палова — вагаецца, каб "не прагадаць". Мне ж як турысту было цікава забрысці сюды. Панэльныя шматпавярхоўкі, якія плануецца ўзвесці тут, ніколі б не прыцягнулі маю ўвагу.

— Ад ідэі пераносу будынкаў у адну турзону мы ні ў якім выпадку не адмаўляемся, — кажа Кацярына Дзегцярова. — Але яе рэалізацыя выклікае нямала пытанняў. Ці здолеем мы правесці гэтую складаную аперацыю без страты аўтэнтычнасці саміх дамоў, ці будуць у нас такія магчымасці?..

Слова "магчымасці" ў дадзеным выпадку яўна патрабуе азначэння "фінансавы". Зрэшты, і з тэхнічнага пункта гледжання гэта справа надзвычай складаная.

У актывістаў ёсць папраўдзе "жалезны" аргумент: яшчэ адна турыстычная адметнасць Гомелю зусім не зашкодзіць. З гэтым не паспра-

льдачкай" на прыгожай вуліцы Першамайская. Ахвотных жа прафінансаваць праект на сёння няма.

— Зрэшты, у дадзеным выпадку мы шукаем нават не столькі інвестара, колькі "донара" або мецэната, — удакладніла Кацярына Дзегцярова, намякаючы на тое, што праект у кожным разе — некамерцыйны.

Пра "драўляную вуліцу" гэтак безапеляцыйна сцвярджаць не выпадае. Калі яна палюбіцца гараджанам ды турыстам, прадпрымальнікі знойдуць, на чым зарабляць грошы.

...Дзвесці ў сярэдзіне 90-х Гомель ствараў у мяне ўражанне "соннага царства", дзе, да таго ж, бракавала дагледжанасці, утульнасці і нейкай "сваёй атмасферы". Сёння ўражанні зусім іншыя: горад, дзе пульсуе жыццё, які дынамічна развіваецца, пры гэтым становячыся ўсё больш дагледжаным ды ўтульным. Таму і "атmosfera" тут адпаведная. Быў час, калі Гомель быў невялікім правінцыйным гарадком, на 90% драўляным.

Рушыўшы ад парку па Пралетарскай, дзе амаль кожная камянічка мае ахоўную дошку, неўзабаве трапляеш на вулчак Пляханава. На ёй пануе нязвыклая для горада цішыня, а паўсоль раскашуець шыкоўныя кветкі. Тут можна ўбачыць цэлы квартал старых дамкоў з дэкорам. Але ж у іх чарадзе заўважны і гэўныя прарэзі: сёе-тое ўжо пайшло пад знос. Паводле Генплана, такі лёс чакае і ўсе астатнія, нават будынак, на якім вісіць мемарыяльная дошка: у ім знаходзілася явачная кватэра падпольшчыкаў.

Безумоўна, разам з гэтай вулчак знікне і цэлая старонка жыцця горада — старонка, на сёння ўжо перагнута, ды, тым не менш, немалаважная. Ці трэба Гомелю захоўваць памяць пра свае традыцыі? Гэта вырашаць яму самому. Але мне як турысту было цікава забрысці ў такі маляўнічы куток. Панэльныя шматпавярхоўкі, якія плануецца ўзвесці на яго месцы, ніколі б не прыцягнулі маю ўвагу.

Урэшце, Яўген Малікаў звяртае ўвагу і яшчэ на адзін немалаважны аспект: традыцыйна разьбянога дэкору ў "нематэрыяльным вымярэнні".

— На жаль, сучасная архітэктра Гомельшчыны выклікае далёка не самыя лепшыя пачуцці, — прызнаецца даследчык. — Паводле маіх назіранняў, тут мы істотна саступаем іншым рэгіёнам. Але калі аднавіць пераемнасць ды неяк адаптаваць яе да сучаснасці, магчыма, у нашым краі зарадзілася б свая адметная архітэктурная школа...

Адаптаваць драўляныя карункі да сучаснай гарадской забудовы дапаможа толькі неардынарнае мысленне, а вось што да забудовы сельскай... Тут усё куды прасцей. Але этнографы і спецыялісты ў сфэры аховы нематэрыяльнай спадчыны даўно б'юць трывогу: рэгіянальныя традыцыі гінуць пад напорам уніфікаваных псеўдаўрабаністычных мадэляў. Але ж архітэктары ў нас з этнографамі чамусьці "не сябруюць".

Ва ўсялякім выпадку, захаванне нематэрыяльнага аспекту спадчыны немагчымае без зберажэння матэрыяльных складнікаў. Як гэта зрабіць у выпадку з гомельскімі ліштвамі? Радуе тое, што ўсе ўдзельнікі дыскусіі перакананы ў адным: захоўваць — трэба!..

**Ілья СВІРЫН, наш спецыяльны карэспандэнт
Мінск — Гомель — Мінск
Фота аўтара**

Сёння цяжка ўявіць любую незалежную краіну без яе гісторыка-культурных каштоўнасцей, якія непасрэдна ўплываюць на самасвядомасць грамадзян, а таксама ствараюць прывабнасць з боку турыстаў. Не з'яўляецца выключэннем і наша краіна, што валодае тысячамі ўнікальных музейных прадметаў, каштоўнымі архівамі, бібліятэчнымі зборамі. На жаль, немалая частка нацыянальных скарбаў цяпер знаходзіцца за межамі Беларусі ў выніку гістарычных падзей, у тым ліку — Вялікай Айчыннай вайны... Разам з тым, крок за крокам адбываецца "збіранне камяню" — вяртанне на Радзіму вывезеных у розны час каштоўнасцей. Што немалаважна, такая праца вядзецца ўжо не першы год, і яна набыла сістэмны характар. Якія ж яе апошнія дасягненні? Каб адказаць на гэтае пытанне, звернемся да даследчыка беларускай мінуўшчыны, доктара філалагічных навук, прафесара Адама МАЛЬДЗІСА — супрацоўніка Інстытута культуры Беларусі.

— Адам Восіпавіч, наколькі цяжка сёння выявіць і вярнуць у Беларусь той або іншы культурны артэфакт? Што для гэтага неабходна?

— У першую чаргу, гэта пытанне добрай волі, ініцыятывы, бо заўсёды можна дамовіцца, знайсці кампраміснае рашэнне, урэшце, абмяняцца каштоўнасцямі. Я ўжо дваццаць гадоў узначальваю камісію "Вяртанне" пры Беларускім фондзе культуры. І калі казаць аб праблеме выяўлення каштоўнасцей, іх рэстытуцыі, сумеснага выкарыстання помнікаў гісторыі і культуры, то, мяркую, павінны працаваць (і, што немалаважна, ужо працуюць!) тры структуры: дзяржаўная, навуковая і грамадская. Так, у нашай краіне пры Савеце Міністраў створана адпаведная міжведамасная камісія, куды, у тым ліку, уваходзяць прадстаўнікі міністэрстваў культуры, замежных спраў і фінансаў, што дазваляе аператыўна сумесна вырашаць актуальныя пытанні па вяртанні вывезеных за мяжу каштоўнасцей. У сваю чаргу, функцыі навуковай структуры ўзяў на сябе гістарычны факультэт БДУ, які, на маю думку, павінен не толькі скардзіцца на нястачу фінансавання для далейшага вывучэння вывезенай спадчыны, але і прыцягваць баланцёраў з ліку тых жа студэнтаў ды аспірантаў. Ды і я, калі ўжо быць шчырым, узначальваю камісію "Вяртанне" не з-за таго, што маю нейкую фінансавую выгоду. Наадварот, часам мне самому даводзіцца выдаткоўваць немалыя ўласныя сродкі на пошук каштоўнасцей.

— А ці шмат яшчэ працы для айчынных архівістаў па выяўленні разрабаваных пад час той жа Вялікай Айчыннай вайны каштоўнасцей? Здаецца, за некалькі дзясяці гадоў усё ўжо высветлена...

— Гэта толькі так можа здацца. Насамрэч, у нашай краіне захоўваецца шмат дакументаў на нямецкай мове, з якіх можна даведацца пра вывезены ў час Вялікай Айчыннай вайны каштоўнасці. Трэба адзначыць, што вялікую дапамогу ў дадзенай справе аказаў нямецкі гісторык Бернгард Х'яры, які ў нашых жа архівах знайшоў спісы вывезеных скарбаў. Мае свае дасягненні і камісія "Вяртанне", якая за два дзясяці гадоў выдала сем аднайменных зборнікаў матэрыялаў, чым заклала базу для далейшых пошукаў і, самае галоўнае, магчымай рэстытуцыі. На жаль, апошні, восьмы па ліку, зборнік, найбольш каштоўны па сваім змесце, ужо некалькі гадоў чакае свайго часу ў адным з айчынных выдавецтваў...

Што да перспектывы, то далей трэба складаць поўны каталог усіх вывезеных каш-

Гісторыі з працягам

Прафесар Адам Мальдзіс — пра нашу ўнікальную спадчыну

не абраза ў Беларусь. Пры гэтым, да 1933-га ікона была схавана, і толькі пасля — выстаўлена ў алтар касцёла Святой Барбары.

— Чаму ж у 1885 годзе арыгінал іконы трапіў у Кракаў?

— У той час горад быў цэнтрам культуры вялікага ўсходнеўрапейскага рэгіёна. Відаць, гэтым і тлумачыцца такое яе перамяшчэнне. У сваю чаргу, калі б ікона перавозілася адразу пасля паўстання 1863 года, то магла быць канфіскавана на мяжы. Асобна трэба сказаць пра копію святыні. Як паведаміў мне прафесар універсітэта ў Ольштыне Раман Юркоўскі,

аўтарам копіі абраза была таленавітая палеская мастачка Алена Скірмунт. Копію яна зрабіла, хутчэй за ўсё, яшчэ да паўстання 1863 года, бо за ўдзел у ім была арыштавана і саслана спачатку ў Тамбоў, а пазней у Крым. Пасля паўстання 1863-га ксёндз Гадэці, апошні настаяцель тады яшчэ каталіцкага касцёла ў Юравічах, размясціў у алтары копію абраза Божай Маці, а арыгінал, відаць, перадаў на захоўванне Габрыелі Горват.

— Якія ж галоўныя довады па вяртанні іконы на Беларусь?

— Трэба адзначыць цікавы факт: пасля перанясення іконы Божай Маці ў Кракаў там не было зафіксавана ніякіх цудаў, хцяг раней такія выпадкі мелі месца. Акрамя таго, галоўнае, што ікона відавочна адносіцца да ўсходняга абраду, а таму месца ёй не столькі ў касцёле, колькі ў праваслаўным храме. Цяпер важна, каб ініцыятыву па вяртанні іконы перанялі духоўныя асобы, тым больш, што ікона Юравіцкай Божай Маці, створаная на мяжы XIV — XV стагоддзяў, і сёння для мясцовага насельніцтва з'яўляецца велізарнай каштоўнасцю.

— Адам Восіпавіч, у Кракаве вы займаліся і шэрагам іншых пытанняў, якія так ці інакш звязаны з вяртаннем, дакладней — з сумесным выкарыстаннем нашай агульнай з Польшчай спадчыны...

— Сапраўды, перада мной стаяла некалькі задач. Акрамя вяртання іконы, вялікі клопат я меў і ў дачыненні да Музея Эмерыка Гутэн-Чапскага, які быў перавезены самім уладальнікам у 1895 годзе. Гэты музей доўгі час заставаўся зачынены. Па шчырасці, мяне заўжды здзіўляла: як так, наш славуць зямляк у тэста-

менце вызначаў, што і пасля яго смерці гэта павінен быць асобны агульнадаступны музей, які будзе насіць ягонае імя! З дадзенай нагоды не так даўно я апублікаваў артыкул з такой высновай: калі гэты музей не патрэбны ў Кракаве, то Беларусь з вялікім задавальненнем яго можа прыняць і размясціць, скажам, у той жа вёсцы Станькава. Гэта прымусіла польскі бок тэрмінова знайсці некалькі дзясяткаў мільёнаў еўра на аднаўленне музея. Тым больш, зборы Гутэн-Чапскага — унікальныя. Мяне найперш цікавілі кнігі, перавезеныя з Беларусі, у тым ліку старадрукі, што, думаецца, утрымліваюць шмат таямніц...

Нарэшце, апошняе пытанне, якое я ўзняў у кантэксце вяртання нашай спадчыны, датычылася імені Соф'і Гальшанскай. Яна, як вядома, з'яўлялася родапачынальніцай ці не ўсіх каралеўскіх дынастый у Еўропе. Калі я зазначыў, што Соф'я Гальшанская — беларуска, то пачуў нязgodу з вуснаў некаторых польскіх навукоўцаў. Разам з тым, у час выкупу нашай славутай зямлячкі ўжо ўжывалася слова "Беларусь". Да слова, у 2017-м шырокая грамадская можа святкаваць 800-годдзе першай згадкі гэтага наймення нашай краіны. Можна зрабіць, скажам, "турыстычнае кола" па музеях, храмах не толькі Беларусі, але і Літвы ды Польшчы. Я хацеў давесці, што нам трэба супольна ўзяцца за ўшанаванне памяці каралевы Соф'і Гальшанскай, што была пахавана, па яе просьбе, па праваслаўным абрадзе і ўсё жыццё прытрымлівалася веры бацькоў ды беларускіх традыцый...

Кастусь АНТАНОВІЧ
Фота Андрэя СПРЫНЧАНА

З пасяджэння калегіі Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь

27 чэрвеня ў БДУКІМ прайшло пасяджэнне калегіі Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь. Было абмеркавана пытанне "Аб стане і перспектывах падрыхтоўкі спецыялістаў для сферы традыцыйнай мастацкай культуры ў Беларускім дзяржаўным універсітэце культуры і мастацтваў".

Чаго чакаюць ад фалькларыстаў?

Міністр культуры краіны Павел Латушка, адкрываючы пасяджэнне, зазначыў, што традыцыйная культура — важны складнік дзяржаўнай ідэалогіі, стратэгічны рэсурс дынамічнага развіцця грамадства, таму ў гэтай сферы павінны працаваць высокаадукаваныя ды шматгранныя спецыялісты. І для іх падрыхтоўкі сёння — ва ўмовах новых адукацыйных стандартаў (тэрмін навучання студэнтаў у БДУКІМ скарачаны да чатырох гадоў) — патрабуюцца якасна новыя падыходы... Важнасць узятага пытання вызначыла фармат пасяджэння. Прайшло яно дынамічна, з канкрэтнай пазнакай праблем і з не менш канкрэтным "генерыраваннем" слушных высноў.

Словам, замест "пераможных" справаздач на парадак дня быў вынесены грунтоўны аналіз сітуацыі. Рэктар БДУКІМ Барыс Святоў падкрэсліў, што з 2008 года на аднаго выпускніка-бюджэтніка пры размеркаванні прыпадае 2,78 заяўкі. З больш чым 17 000 работнікаў клубных устаноў звыш трох тысяч — спецыялісты-практыкі ва ўзросце, старэйшым за 55 гадоў. Вышэйшую адукацыю маюць 23 працэнты, сярэдняю спецыяльную — 41. Між тым, леташні план прыёму ВНУ не выканала. Не знайшла ад-

раснага абітурыента спецыяльнасць "Духавыя народныя інструменты". Сацыялагічныя апытанні і пазіцыя рэгіянальных аддзелаў культуры сведчаць, што маладыя спецыялісты маюць належную тэарэтычную падрыхтоўку, але практычных навыкаў ім не хапае.

Ад фалькларыстаў сёння чакаюць "шматфункцыянальнасці": яны павінны валодаць навыкамі выканальніцкага майстэрства, асновамі рэжысуры святаў і абрадаў... Выснова наступная: не ўсе прафарыентацыйныя рэзервы яшчэ выкарыстаны, а да фальклору ды абрадазнаўства варта далучаць са школьнай парты. Папулярызаванні ж народных духавых павінна паспрыяць даступнасць гэтых музычных інструментаў. Апрача аднаўлення лабараторыі па вырабе іх вопытных узораў пры ВНУ гаворка ішла і пра стварэнне дударскага аркестра на базе БДУКІМ. Універсітэцкі гурт "Дудачка", надзвычай яркім выступленнем якога, дарэчы, і распачалося пасяджэнне калегіі, пераканаў, што гучанне будучага аркестра будзе адмысловым.

У ходзе пасяджэння была ўзнята і праблема больш сістэмнай спецыяльнасці студэнтаў, іх пастаянных і шчыльных стасункаў з носьбітамі традыцыі. Намеснік начальніка

аддзела ўстановаў адукацыі і работы з творчай моладдзю Міністэрства культуры Анатоль Мукалаў казаў пра пэўны недахоп навучальна-праграмнага матэрыялу.

Рэктар Інстытута культуры Беларусі Іван Крук запэўніў, што неўзабаве будзе выдадзена 60 навучальных праграм, у тым ліку тыпавых планаў. Ён прапанаваў стварыць мабільную каманду, у складзе якой будуць і студэнты БДУКІМ, для рэгулярнай экспедыцыйнай дзейнасці. Дырэктар Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі Раман Матульскі слухна заўважыў пры гэтым, што матэрыялы не толькі будучы, але і колішніх экспедыцый варта было б звесці ў агульны інфармацыйны банк.

Намеснік міністра культуры краіны Тадуш Стружыцкі закрануў пытанне стварэння дырэкцыі Рэспубліканскага фестывалю фальклорнага мастацтва "Берагіня". А дырэктар Інстытута мастацтвазнаўства, этнаграфіі і фальклору Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі Аляксандр Лакотка казаў пра неабходнасць падрыхтоўкі рэстаўратораў не толькі для аднаўлення народнай архітэктуры, але і тканін, вырабаў з дрэва...

Старшыня Беларускага саюза майстроў народнай творчасці Яўген Сахута закрануў пытанне не толькі неабходнасці стварэння доўгачаканага Нацыянальнага музея народнага мастацтва, але і неадкладнасці перападрыхтоўкі рэгіянальных кадраў, што працуюць у сферы традыцыйнай культуры.

Праблему адаптацыі маладых спецыялістаў у рэгіёнах агучыў намеснік начальніка ўпраўлення культуры Магілёўскага аблвыканкама Ігар Кузняцоў.

Яўген РАГІН

У трэці раз Нясвіж стаў сведкам трохдзённых "Вечароў Вялікага тэатра ў замку Радзівілаў". І ўзняў пытанні не толькі фестывальнага руху ды ўстаўлення праз яго нацыянальных культурных здабыткаў, але і саміх форм пленэрнага ды "ваколпленэрнага" мастацтва: замкава-палацава-салоннага — і вулічнага, на адкрытым паветры. А таксама навуковага падыходу да аднаўлення мінушчыны — і міфалагічна папулярызатарскага.

Тры фестывальныя дні ўключалі ў сябе не толькі музычныя праграмы і спектаклі дзённа-вечарова-начнога паказу, але і змястоўную экскурсію для акрэдытаваных журналістаў, праведзеную загадчыкам сектара "Палацавы ансамбль" Аляксеем Буднікам. Артысты таксама спрабавалі да яе далучыцца, ды дарма: у той самы час у іх пачыналася рэпетыцыя. Мы ж пабачылі не толькі ўжо адкрытыя для агляду залы, але і тое, што пакуль схавана ад наведвальнікаў. Вачам не верылася: усяго год таму паглядзець можна было літаральна чатыры пакоі, дзе практычна не было рарытэтаў — адно фотаздымкі, гістарычныя сведчанні, макеты. Цяпер жа ў замку — безліч набытых з розных крыніц аўтэнтчных рэчаў, шмат артэфактаў з прыватных калекцый, якія дадзены для экспанавання, але не з'яўляюцца маёмасцю гэтага музея.

Прыгажосць — выключная. Унутранае аздабленне будынка выглядае, так бы мовіць, "з іголаккі", прытым, што літаральна ў кожнай зале захаваны аўтэнтчныя дэталі і фрагменты. Пра майстэрства беларускіх рэстаўратораў сведчыць выпадак, калі іх калега, перайшоўшы працаваць на іншы аб'ект і потым наведваўшы Нясвіж, радасна выклікнуў пра адзін з "прадметаў даўніны": маўляў, знайшлі-такі! А той аказаўся — наноў зробленым.

Прэс-канферэнцыя — у Гётманскай зале Адзін з дзённых канцэртаў — у Тэатральнай зале, дзе ў час нядаўняга Міжнароднага фестывалю "Уладзімір Співакоў запрашае" граў славуты Барыс Берасоўскі.

— Раяль — вельмі добры, акустыка — таксама, — падзялілася ўражаннямі адна з удзельнікаў канцэрта "Ты словы свае прысвяціў Беларусі..." Таццяна Лойша. — Але інструмент устаноўлены на дыване, яго цяжка перасунуць, каб лепш адчуваць залу і, што галоўнае для канцэртмайстра, саліста. На будучыню, пэўна, гэта прадугледзяць...

Усё гэта — знешнія дэталі. А што ж да мастацкага начыння "Вечароў..."? На мой погляд, "фішкай" сталі музычныя рарытэты — прэм'еры абсалютна новых і адноўленых старых твораў. Спецыяльна для Нясвіжа "Беларуская капэла" на чале з Віктарам Скорабагатавым, якая ўваходзіць у склад Вялікага тэатра, замовіла нашым кампазітарам раманы на вершы Уладзіслава Сыракомлі. Упершыню прагучалі "Тост у доме В.Марцінкевіча" Сяргея Бельцюкова, "Што прысніцца" Ларысы Сімаковіч. Былі і маленькія адкрыцці. "Песню сялянкі-ліцвінкі" Вячаслаў Кузняцоў пабудоваў на гуканых-перазовах, што больш уласціва інструментальнай музыцы — адлюстраванню ў ёй рэха ды іншых гукіў прыроды, — а ў вакальнай практыцы не сустракаюцца. Але Дзіяна Трыфанова цудоўна справілася з незвычайным прыёмам, натуральна ўпісаўшы сваю гераіню ў краявіды, што слухалі яе за вокнамі палаца.

Працягам таго канцэрта адбылася прэзентацыя фільма "Фаўст", знятага "Белвідэацэнтрам" пра аднайменную оперу Антона Генры-

ха Радзівіла на лібрэта самога Гётэ (праўда, прыблізна з сотні чалавек, што змяшчае зала, на праглед засталіся толькі некалькі). Служка атрымалася папраўдзе мастацкай, з ухілам у містыку, з удаля знойдзенымі выяўленчымі сродкамі, адпаведнымі мейфістофелеўскай тэматыцы. Вось толькі ўласна "дакументальнасці" (у сэнсе — навуковага падмурка) часам бракавала. Каб пазбегнуць недарэчнасцей, па музычныя звесткі "з першых вуснаў" наўрад ці трэба звяртацца да гісторыкаў і журналістаў — гэтыя разважанні лепш было пакінуць таму ж доктару мастацтвазнаўства, прафесару Вользе Дадзімавай ці камусьці з ейных выхаванцаў. Ці, можа, Ганне Каржанеўскай, якая значна перарабіла твор, каб надаць яму опернасці. Ці дырыжоры

Ледзь не сенсацияй устрымалася выкананне ў касцёле "Вострабрамскай літаніі" Юзафа Дашчынскага — першае пасля больш як 150-гадовага забыцця. Чатыры гады таму маладая даследчыца Святлена Немагай знайшла ў Нацыянальнай бібліятэцы Вільнюса рукапісны партыі гэтага твора. Яны сталі асновай для партытуры, падрыхтаванай Уладзімірам Байдавым. "Дагэтуль лічылася, — піша Святлена Немагай, — што першыя разбудаваныя апрацоўкі літаніі, зробленыя ў манументальна-канцэртным ключы, належаць С.Манюшку (Чатыры "Вострабрамскай літаніі"). Сёння відавочна, што менавіта літанія Ю.Дашчынскага стала першым прыкладам такога роду твораў".

Акрамя таго, у канцэрце гучала музыка Осіпа Казлоўскага — яшчэ аднаго беларускага (і, пазней, рас-

ійскага) кампазітара эпохі класіцызму. Відавочнай стала прыныцповая стыльвая розніца двух аўтараў-сучаснікаў. І справа не ва ўзроставай розніцы паміж імі, што складала амаль чвэрць стагоддзя, а ў эстэтычных прыярытэтах ды кампазітарскіх індывідуальнасцяў. Творчасць Казлоўскага — больш дасканалая, "класічная" ва ўсіх сэнсах слова, багатая на гармоніі, драматургічна ўраўнаважаная. Музыка ж Дашчынскага — размаітая,

"яршыстая", з хістаннямі ад строга вытрыманай духоўнасці да палаўназай танцавальнасці і раптоўных сентыментальных элементаў. Фрагменты бясконцага кадансаў, уласціва класіцызму з яго прагай да завершанасці, спалучаюцца ў ёй з разамнёнасцю, уласцівай романтизму: "пытанне", зададзенае напрыканцы амаль кожнай часткі, атрымлівае "адказ" толькі ў пачатку наступнай. А якая розніца ў аркестроўцы! Галоўны хормайстар тэатра, народная артыстка Беларусі Ніна Ламановіч спраўна кіравала хорам, салістамі і аркестрам, знайшоўшы адметнасці кожнай з партытур. Каб глыбей прасачыць асаблівасці почырку Дашчынскага, далейшым даследчыкам будзе цікава параўнаць цяперашнюю канцэртную версію з арыгіналам.

А што ж да галоўных падзей "Вечароў..." — спектакляў на адкрытым паветры? Балетам "Кармэн-соіта" і "Балеро" так і хацелася "дадаць" звыклых для іх сцэнаграфічных фантазій Я.Лысіка і Э.Гейдэбрэхта. Затое яшчэ больш яркавымі станавіліся суадносіны харэаграфіі Валянціна Елізар'ева і яе выканання — свайго ў кожнага з артыстаў. Цікавая праграма была падобрана для заключнага канцэрта. А "Яўгеній Анегін", які адкрываў "Вечары..." (да яго быў толькі канцэрт у ратушы), аздабляўся выстаўкай скіраваных да беларускай

Спецьяльна для Нясвіжа

Радзівілы — рарытэты. Радыкальна — з піетэтам

гісторыі работ навуэнцаў Мінскага мастацкага каледжа імя А.Глебава. Трэці паказ гэтага прэм'ернага спектакля вымусіў канчаткова прызнаць так званы інварыятыўны метады рэжысуры Аляксандра Прахарэнкі, пры якім усё залежыць ад артыстаў — нават павароты вядомага сюжэта. Праўда, наконт "вядомага" можна было і паспрачацца: двое жаночых галасоў ззаду мяне беспаспяхова намагаліся ўгадаць, хто каго павінен забіць. А ў фінале оперы радасна ўздыхнулі: вось, маўляў, пазнаём цяпер сюжэт "са школьнай праграмы". Дзякуючы выдатнаму складу салістаў, сюжэтна-музычныя перыпетыі оперы П.Чайкоўскага былі праведзены папраўдзе класічна. Але Анегін Уладзіміра Пятрова закахаўся ў Таццяну яшчэ з першай сустрэчы, толькі баяўся ў тое верыць. А ці ж можна не закахацца, калі гераіню спявала Настасся Масквіна? Яе Сцэна ліста, нягледзячы на лівень, была надзвычайна знамястайнай па псіхалагічных станах — і да дробязей пераканаўчай.

Увогуле ж, тэатр прывёз у Культурную сталіцу-2012 папраўдзе найлепшых артыстаў, уключаючы валтарніста сусветнага ўзроўню Аляксандра Сапожнікава, паказаў багата беларускай музыкі — ажно да Арыі Любкі з "Сівай легенды" Дзмітрыя Смольскага, прэм'ера якой чакаецца на пачатку сезона. Але скіраванасць свята засталася хіба асветніцкай, адрасаванай самім нясвіжцам. Можа, калі-небудзь "дарасцём" і да фестывалю, што прывабляць замежных турыстаў? Толькі для гэтага патрэбны не адно гатэлі (пакуль артыстаў і журналістаў тры дні запар зранку везлі ў Нясвіж, пасля апоўначы — назад у Мінск) ды больш прыстасаваная сцэна, але і, галоўнае, адметныя нацыянальныя "разыначкі", якія мы яшчэ толькі-толькі назапашваем. Аднай з іх маглі б стаць выступленні духавых, што сёлета так прыцягнулі публіку. Можна было б ўгадаць і папулярны ў мінушчыне жанр "музыкі на вадзе", пабудоваўшы адпаведны "плавальны сродак". Будзе фестываль — будучы і новыя ідэі!

**Надзея БУНЦЭВІЧ
Фота Міхаіла НЕСЦЕРАВА**

Дарэчы

Арт-фэст у замку

Сёння і заўтра ўпершыню ў Беларусі па ініцыятыве Міністэрства культуры пройдзе тэатральны форум прафесійных калектываў "Тэатр Уршулі Радзівіл".

Спектаклі, звязаныя з гісторыяй роду Радзівілаў, на фестывалі прадставяць Нацыянальны акадэмічны тэатр імя Я.Купалы ("Выкраданне Еўропы, або Тэатр Уршулі Радзівіл" — 30 чэрвеня а 21-й) і Нацыянальны акадэмічны драматычны тэатр імя М.Горкага (пастаноўка "Пане Каханку" — 1 ліпеня а 21-й). Гістарычная тэматыка ўласціва спектаклям Нацыянальнага акадэмічнага драматычнага тэатра імя Якуба Коласа ("Леаніды не вернуцца на Зямлю" — 30 чэрвеня а 15-й) і Мінскага абласнога драматычнага тэатра ("Паланэз на развітанне" — 1 ліпеня а 15-й).

Акрамя ўласна тэатральнага форуму, запланавана праца "Горада Майстроў і Рамёстваў".

Білеты на дзённыя спектаклі былі раскуплены яшчэ месяц таму, але ў дзень мерапрыемства плануецца продаж дадатковых. Чакаецца, што арт-фэст "Тэатр Уршулі Радзівіл" наведвае больш за 3 000 чалавек.

Льву Ляху, які спрычыніўся да гэтай і іншых беларускіх музычна-гістарычных работ тэатра.

Містыка, дарэчы, умяшалася і ў паказ фільма: відэа "завісла", крыху не дацягнуўшы да фіналу. Можа, "тыя сілы" не хацелі, каб наша вока рэзаль арфаграфічныя недакладнасці ў цітрах? Асабліва пасля таго, як рускамоўныя выказванні ўдзельнікаў здымак агучваліся дыктарам у перакладзе: вось, маўляў, якая павага да беларускасці! Між тым, наўрад ці патрабаваўся той перакладчык першамамесніку генеральнага дырэктара нашага Вялікага тэатра Уладзіміру Рылатку: ён добра размаўляе па-беларуску. Чаму ж не падказалі яму, што служка будзе на роднай мове?

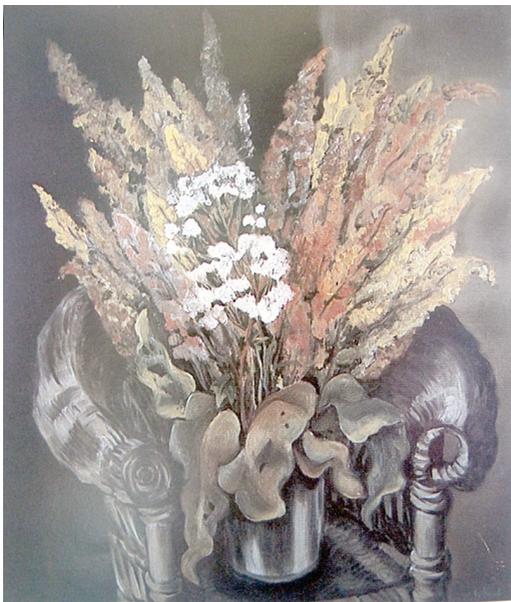
Мастыхін

У Светлагорскай карцінай галерэі "Традыцыя" імя Германа Пранішнікава дзве экспазіцыйныя залы занялі творы мастакоўскага трыа Паплаўскіх: Георгія, Наталлі і Кацярыны. Калі і далей супастаўляць яго з музычным, то адразу ж трэба зазначыць: ансамбль атрымаўся не змяшаным, а аднародным. Зрэшты, для мяне асабіста без нечаканасцей не абышлося.

Г.Паплаўскі. "Ліпень на Браслаўшчыне".

Без нечаканасцей не абышлося

К.Паплаўская. "Кветкі Беларусі".

Выдатна ведаў, што Георгій Паплаўскі — народны мастак Беларусі, сусветна вядомы графік. А ў гэтай сямейнай выстаўцы ён яшчэ і цудоўны жывапісец. Якая мяккая — так і хочацца сказаць: цнатлівая — каляроваць святла, пшчота каларыту... Ён піша не проста першы цёплы дзень у Дарагонаве, а, як і значыцца ў назве твора, "першыя дні". Вось яно, галоўнае: не эюднае адначасовае ўражанне, а карціннае пачуццёвае абагульненне. Такім жа памкненнем прасякнута і больш самотная па настроі карціна "На зыходзе дня". Георгій Паплаўскі піша пачуццёвымі фарбамі і "Астрашыцкі гарадок", і "Лазеньку на Друіцы", дадаючы да гэтай назвы сваё ўдакладненне: "Шэры дзень". Але нават шэрасць гэтая — прасветленая, амаль шматкаляровая...

Падзяліўся сваім захваленнем жывапісам Георгія Георгіевіча ў час тэлефоннай размовы з Гаўрылам Вашчанкам і пачуў: "А што вы здзіўляецеся? Паплаўскі і па адукацыі — жывапісец..." Вось так. Але слава графіка аказалася больш моцнай. Ды і ў гэтай экспазіцыі класічныя творы з вядомага цыкла "Час доўгіх нажоў", а таксама не менш знакамітыя "Непрадзяты рэпартаж", "Зыбка зона" і каляровая літаграфія "Дрэвы без лістоты" нібыта сцвярджаюць такую перавагу. І наогул, хто ж з аматараў мастацтва не ведае яго серыю гравюр "Слаўны горад Полацк", або серыю акварэлей "Набат", "Княжыцкі заклік", "Берасцейская харугва" ці афорт "Слова аб палку Ігаравым"?.. Хто з нас не захопліваўся яго мастацкім аздабленнем кніг Янкі Купалы, Якуба Коласа, Алеся Адамовіча, Васіля Быкава, Уладзіміра Караткевіча, Аркадзя Куляшова?

Прыгадваю, з якім хваляваннем тэлефанавалі яму, каб дамовіцца пра гэтую выстаўку. Павіншаваў з прэміяй Саюзнай дзяржавы. Неяк непрыкметна пачалі прыгадваць агульных знаёмых, у тым ліку знакамітага мастака Уладзіміра Ветрагонскага, які жыў у Санкт-Пецярбургу... Георгій Георгіевіч ахвотна пагадзіўся паўдзельнічаць у сямейнай экспазіцыі і раптам сказаў: "Заканчваецца кропельніца. Трэба паклікаць медсястру..." Мне засталося толькі збянтэжана прасіць прабачэння і падзівіцца шчырай добразычліваці нават у такіх умовах...

Але вернемся да экспазіцыі. "Мастакоўскае трыа" таленавіта падтрымлівае Наталля Па-

Мастакоўскае трыа Паплаўскіх

плаўская. Дыяпазон яе майстэрства захапляе. Але, пры ўсёй разнастайнасці, нязменным застаецца пранікнёны лірызм, які часам захоўваецца на мяжы найнага, інсітнага мастацтва. Ён і ў "Нядзелі", і ў "Сям'і перад фатографам", і ў "Дзядку"... Кампазіцыйная шматпланаваць, уменне перадаць супакоеную затоенаць вады, дрэў, хат ("Цішыня"). Адухоўленая пейзажнасьць "Замкавай гары", "Дарогі на Слабодку"... Цудоўна ілюструючы дзіцячыя кнігі, Наталля Мікалаеўна з уласцівым ёй лірызмам увабляе "Браслаўшчыну", "Пскоў. Пячэрскую лаўру", тэматычна набліжаючыся да работ Георгія Паплаўскага.

Н.Паплаўская. "Анюта і лвы".

Значна пашырае новымі акордамі мастакоўскае трыа і дачка Кацярына. Урбаністычная скіраванасць ейных твораў — відавочная. Але ўражанне святланоснасці нязменна застаецца ад кожнага з іх. І тое не дзіва, бо яна таленавіта валодае ўсімі магчымамі каляровай літаграфіяй, каляровага афорта, акватынты, алоўкавага малюнка... Пра тэматычную насычанасць можна меркаваць нават па назвах: "Дом кіно", "Новыстары Мінск", "Возера", "Заслаўе", "Сынківічы", "Па Швейцарыі", "Інтэр'еры"... Усё, што ўвасабляе Кацярына Георгіеўна, уражвае дэталёвай дакладнасцю. Гэта не фатаграфічная, але мастацкая дакладнасць. А таму — адухоўленая.

Думаю, кожны, хто пабачыў выстаўку ў Светлагорску, пагодзіцца са мною: мастакоўскаму трыа Паплаўскіх можна прадстаўляць беларускае выяўленчае мастацтва ў самых прэстыжных музеях і карцінных галерэях свету.

Ізяслаў КАТЛЯРОЎ
Светлагорск

Праўда, спачываць на лаўрах, вярнуўшыся дадому, танцоўшчыку не давялося. Конкурс завяршыўся 22 чэрвеня, наступным днём артыст рушыў у Мінск, а ўжо 24-га разам са сваімі калегамі паехаў у Нясвіж, дзе выходзіў з Кацярынай Алейнік у Па-дэ-дэ з "Дон Кіхота" на заключным гала-канцэрце "Вечароў Вялікага тэатра ў замку Радзівілаў". Думаецца, пасля той начной вандроўкі быў, нарэшце, адпачынак? Нясвіжская сцена на адкрытым паветры стала для Косці, можна сказаць, "рэпетыцыйнай", бо аkurat 25-га ён вы-

конваў ужо не фрагмент з таго балета, а ўвесь спектакль цалкам — цэнтральную партыю Базіля, закаханага ў Кітры. Нарэшце, 27-га, адкінуўшы ўзнёстую рамантыку, пераўвасабляўся ў вострахарактарную партыю Мадэста! Проста "конкурсны" рэжым, да якога Героніку не прывыкаць! Тры гады запар ён паспяхова скарае найпрэстыжыя міжнародныя вяршыні, далучыўшы цяперашняе лаўрэатства да нядаўняга перамог на конкурсах "Малады балет свету" ў Сочы і "Танцавальны Алімп" у Берліне.

Малады саліст Нацыянальнага акадэмічнага Вялікага тэатра оперы і балета Беларусі Канстанцін Геронік перамог на IV Міжнародным пекінскім балетным конкурсе харэаграфічных школ: I прэмія!

Прэмія — на сумежжы з мадэрнам

Бамонд: опера, балет

— Конкурс у Пекіне, — распавёў Канстанцін, — быў адметны, найперш, выдатнай

— Акрамя чатырох класічных варыяцый з балетаў "Сільфіда", "Карсар", "Дон Кіхот", "Польмя Парыжа", вы скарылі журы сучаснай мініяцюраі "Натхненне", якую ставіў для вас вядомы ўкраінскі харэограф Яўген Чарноў. Як вы з ім пазнаёміліся?

— Праз бацькоў. Яны ў свой час разам працавалі ў знакамітым ансамблі танца імя Паўла Вірскага. І яшчэ калі я заканчваў наш харэаграфічны каледж, дык на канікулах паехаў у Кіеў. Нумар быў пастаўлены літаральна за два дні, яшчэ тры — мы яго рэпечіравалі, штосьці ўдакладнялі, удасканальвалі, і цяпер ён у маім рэпертуары.

— Але ж Чарноў, я ведаю, працуе больш у эстрадным кірунку...

— "Натхненне" таксама вырашана на сумежжы мадэрна і эстрады, але тым і цікавае. Галоўнае — натхненне! І мяне, і глядачоў.

Надзея БУНЦЭВІЧ

На сцэне Нацыянальнага акадэмічнага драматычнага тэатра імя Максіма Горкага адбыліся гастролі Гродзенскага абласнога драматычнага тэатра. Не часта гродзенцы прадстаўляюць сваё мастацтва сталічнай публіцы, і, зразумела, што прыезд гэты выклікаў шырокую цікавасць як у колах прафесіяналаў, так і сярод звычайных аматараў тэатральнага мастацтва.

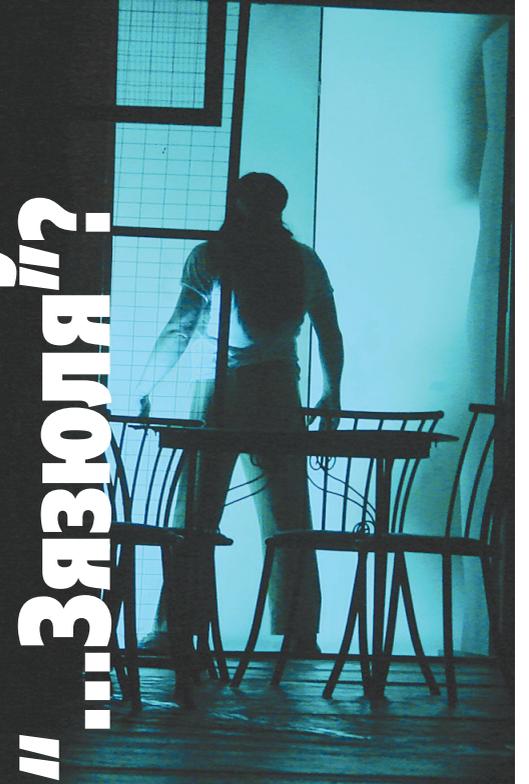
Гледачам былі прадстаўлены тры работы: "Камедыя пра нешчаслівага селяніна, яго жонку Маланку, жыда Давіда і Чорта, які страціў энс існавання" Уладзіміра Рудава, "Палёт над гняздом зязюлі" Дэйла Васэрмана паводле рамана Кена Кізі і "№ 13" Рэя Куні. Гэтая рэпертуарная афіша сталася аднолькава цікавай як для ахвотных адпачыць у тэатры ды весела правесці час, так і для тых, хто шукае тут інтэлектуальнай падліткі ды размовы на хвалюючыя філасофскія пытанні. Першым дастадобы прыйшліся "№ 13" і "Камедыя", другія ж па праве ацанілі "Палёт над гняздом зязюлі", што дае падставы казаць пра разнастайную рэпертуарную палітыку тэатра, арыентаваную на самыя розныя катэгорыі глядачоў.

Аkurat на "Палёце над гняздом зязюлі" хацелася б спыніцца больш падрабязна. Не ў апошнюю чаргу таму, што рэжысёр спектакля Генадзь Мушперт — бадай, адзін з нямногіх, хто ў сучасных тэатральных умовах не падзяляе спектаклі на глядацкія і інтэлектуальныя. У кожнай з яго пастановак прысутнічае тэма-разважанне, зварот да тых або іншых пытанняў, важных для чалавека і яго інтэлектуальна-духоўнага свету. Разам з тым, ён не паддаецца спакусе сысці ў самафіласофстванне і ніколі не забываецца, што спектакль можа быць якім заўгодна, але не мае права быць сумным. Гэтыя дзве важныя якасці арганічным чынам сышліся і ў пастаноўцы паводле культавага рамана Кена Кізі.

На сцэне — псіхіятрычная клініка, у сценах якой і адбываецца дзеянне спектакля. Адно за адным, з'яўляюцца яе насельнікі: як тыя, хто

Гродзенскія гастролі: палёт нармальны

Чым падкупляе "Зязюля"?

"выпраўляе" стан уласнай псіхікі, так і персанал. Асабліва адрозненню, акрамя фармаальных, паміж імі не назіраецца: у кожнага з персанажаў маецца ўласная "асабліваць" псіхалогіі паводзін у соцыуме, якая ў той або іншай ступені і прывяла яго сюды. Акцёры не іграюць ні паталогію, ні падпарадкаванасць уласным хваробам. Для пацыентаў гэта — усяго толькі прызнанне ўласнай неспяховаці ў свеце, дзе на першым месцы — культ сілы, прыгажосці і бездакорнасці. І для таго,

Гульня ў лістапад?

У прадчуванні "без пяці хвілін дванаццаць"

Афіша Нацыянальнага акадэмічнага тэатра імя Янкі Купалы да прэм'еры "Лістапад. Андэрсен" нікога не магла пакінуць абыякавым: Зінаіда Зубкова ды Генадзь Гарбук у вобразах Балерыны і Стойкага алавянага салдаціка. Як тут не прыйсці? Тым больш, што ставіў "казкі для дарослых" званы Мікалай Пінігін.

Спектакль атрымаўся папраўдзе "для дарослых". А вось наконт яго "казачнасці" можна і паспрацаваць, хаця відовішча — гарантавана. Касцюмаў, менавіта казачных, — безліч (мастак — Алена Ігруша). На сцэне — два вялізныя экраны замест задніка, на іх — што толькі раз-пораз ні ўключаецца: тэлэрэклама, фрагмент праграмы "Контур" за 7 лістапада, кніжныя ілюстрацыі, камп'ютарная графіка ды анімацыя, фінальная песня Людмілы Гурчанка з "Карнавальнай ночы", часам проста — каляровы фончык. Праўда,

каб не выходзіць на спаборніцтва з тымі, хто загадзя акажацца мацнейшы, усе яны... збягаюць у свет, дзе магчыма быць "няпоўнаспраўным" прызнаецца за кожным і аўтаматычна вызваляе ад пастаяннай неабходнасці адпавяданняў ды параўнанняў.

Макмэрфі, ролю якога выконвае ў спектаклі Аляксандр Шалкаплясаў, пры ўсім сваім жаданні "падмаць", падладкаваць пад уласныя патрэбы існуючы побыт і парадкі, усё ж не выглядае радыкальным "пратэстнікам". Яго высакамернасць і нахрапістасць знікаюць надзвычай хутка, змяняючыся спагадай і нават шкадаваннем да тых, хто аказваецца побач з ім. Перад намі не класічны "хіпі", рух якіх захапляў моладзь 60-х гадоў мінулага стагоддзя, — нефармальнасць героя Шалкаплясава выяўляецца найперш праз яго нежаданне адмовіцца ад радасцей жыцця ды ператварыцца ў функцыю, што мусіць быць цаглінкай у агульнай сістэме парадку і падпарадкавання. Менавіта гэтак жа жаданне — каб усе людзі навокал прызналі ўласную індывідуальнасць і не імкнуліся да немаведама кім абвешчанага стандарту, каб кожны жыў, зыходзячы з асабістых адчуванняў ды перажыванняў, — і становіцца галоўным рухавіком усёй сцэнічнай дзеі.

Прыемна адзначыць, што пастаноўка не стала "монаспектаклем" акцёра Шалкаплясава, а прадэманстравала чужоўную і, на жаль, надзвычай рэдкую для сучаснага беларускага тэатра якасць — ансамблевасць, у самым класічным сэнсе гэтага паняцця. Прытым, што кожны з акцёраў на сцэне, стварыў цікавыя, індывідуальныя вобразы, за якімі раскрываліся і асабістыя біяграфіі герояў, і іхнія страхі, перажыванні, характары, уся пастаноўка склалася ў пранізліваю поліфанію, дзе галоўнай каштоўнасцю з'яўляецца тая аднасць і ўменне існаваць у прасторы спектакля сугучна, далікатна, без залішняга надрыву. Але кожны з герояў пры гэтым дакладна "трымае" тую або іншую думку, носьбітам і правадніком якой ён з'яўляецца. І тут шмат цёплых слоў хочацца сказаць на адрас персанажаў, сыграных Сяргеем Курьленкам (Дэйл Хардзінг), Васілём Мінічам (Білі Бібіт), Сяргеем Венсковічам (Правадыр Бромдэн), Святанай Марэцкай (Сястра Рэтчэд) ды іншымі акцёрамі, кожны з якіх стаў далікатнай і своеасаблівай "фарбачкай" у агульным мастацкім палатне.

Пад час прагляду ўзгадаўся спектакль паводле гэтага ж твора, паказаны колькі

Тэатральная плошча

"кліпы" змяняюцца не так хутка, як пры штоўканні пультам дома ля тэлевізара... П'еса Алены Паповай. Сямёра старых збіраюцца ў парку, які хутка зруйнаюць, і каб супакоіць дзетсадаўскую групу ў выкананні купалаўскіх "акселератаў", пачынаюць расказваць казкі. Андэрсена. Як аказваецца — пра саміх сябе. Але ў стылістыцы "квэзітэатра масак", асвоенага артыстамі ў раней пастаўленым Пінігіным "Тэатры Уршулі Радзівіл...", толькі без таго размаху і оперна-балетных выбрыкаў.

Акцёрская ігра? Акрамя згаданых "масак", ёсць яшчэ "гаворачыя галовы", калі кожны са шматлікіх артыстаў, у залежнасці ад ступені натхнення, імкнецца ўнесці хоць якую долю выразнасці ды разнастайнасці. Відаць, галоўнай знаходкай становіцца паўтор фіналу першай дзеі ў пачатку другой. А гэта — канец казкі "Новае ўбранне караля": пад здэкліва-ўрачыстыя фанфары (музыка Андрэя Зубрыча) Кароль выходзіць на авансцэну ў бліскачэ-залатых лісціках-стрынгах паверх балетнага банджа. І ў кароне.

Паўтор такой сцэны вымушае ўсур'ёз задумацца, ці не "Дзень сурка" надыйшоў? А якія суадносіны гэтай кульмінацыі з далейшай, вырашанай праз "Пяць хвілін" Л.Гурчанка? Няма ў спектаклі таго філасофскага складніка, які, відаць, задумваўся. Што ж ёсць? Мо проста — стомленасць? Гэтка стомленасць майстра, якая, адпаведна, выклікае стомленасць праглядаў "у чаканні"... ну хаця б чаго-небудзь!

Ды ўсё ж... Няпраўда, майстра! Мы не сталіліся чакаць ад вас пастановак узроўню "Тутэйшых", "Ідыліі", нарэшце, той жа "Пінскай шляхты". Навошта вы гуляеце ў той творчы лістапад, калі прырода таленту замірае ў прадчуванні "без пяці хвілін дванаццаць" — і хутка замест "карэты", запряжанай конямі, узнікне "гарбуз"? Праўда, гэта ўжо не Андэрсен, а Перро. Дык, можа, ёсць надзея і на тое, што Прыгажуня, насамрэч, усяго толькі заснула? І гаючы "пацалункам", які верне яе да жыцця, стане адкрыццём тэатра пасля рэканструкцыі? Хацелася б верыць...

Надзея БУНЦЭВІЧ

На здымку: сцэна са спектакля. Фота Аляксандра ДЗМІТРЫЕВА

Пасля гастролей

гадоў таму башкірскімі акцёрамі ў рамках Міжнароднага фестывалю "Панарама", — тады галоўнай "дзеючай сілай" быў праўдзе шалёны акцёрскі тэмперамент, які выклікаў шквал эмоцый як на сцэне, так і ў зале. Гродзенскі ж спектакль падкупляе найперш тым, што знешняя актыўнасць адыходзіць на другі план, бо рэжысёр скіроўвае ўвесь тэмперамент у рэчышча асэнсавання закладзенай аўтарам твора сітуацыі: у сферу маральна-этычнага выбару кожнага чалавека — не толькі тых, хто знаходзіцца на сцэне, але і нас, глядачоў, таксама. Прычым сам гэты выбар аніякім чынам не "падрыхтоўваецца": нам не прапануюць вырашыць, што добра, а што дрэнна, як трэба сябе паводзіць, а як — не гэтакі шлях паўтарае той, які ў самім рамане Кена Кізі і прыводзіць герояў у псіхіятрычную клініку. Няма добра і зла, а ёсць толькі радасць жыцця і павага да чалавека — бадай, менавіта гэты "месэдж" аказваецца тым самым адкрыццём, якое глядач робіць для сябе па заканчэнні спектакля. Ці ж гэтага мала?

Таццяна КОМАНОВА

Фота Аляксандра ДЗМІТРЫЕВА

Знянцку ў маім творчым лёсе адбылася значная падзея: партрэт архітэктара Іосіфа Лангбарда (2002 г.), над якім мы працавалі разам з архітэктарам Ігарам Марозавым, трапіў на выстаўку ў Нацыянальны мастацкі музей. З гэтай нагоды з'явіліся і тэмы для разваг.

Разрыў паводле Лангбарда

3 000 знакаў пра два пакаленні

Змястоўная мемарыяльная выстаўка "Іосіф Рыгоровіч Лангбард (1882 — 1951). Архітэктар і мастак", прымеркаваная да 130-годдзя з дня нараджэння выбітнага дойліда, сабрала творы сапраўдных зорак мастацтва ХХ стагоддзя. Ісак Бродскі — "партрэтныст нумар адзін" тагачаснага жывапісу, Аляксандр Лакціятаў — так-так, той самы стваральнік сонечнага "Ліста з фронту", вядомага па школьных падручніках... Гэтыя класікі былі сябрамі архітэктара.

А вось скульптураў сярод удзельнікаў выстаўкі аказалася толькі двое: карыфей савецкага параднага партрэта Заір Азгур і... ваш пакорны слуга. Натуральна, гэтыя скульптурныя выявы Іосіфа Лангбарда аказаліся рознымі — нездарма іх размясцілі ў супрацьлеглых баках галерэі. Парадны і рэпрэзентатыўны бюст класіка скульптуры і наша "галава-шар", узятая па-над глядачамі на калонападобным п'едэстале без базы ды антаблементу... Прытымліваючыся лангбардаўскага духу прастаты і вертыкальнасці, мы з Ігарам Марозавым вырашылі адмовіцца ад усяго лішняга на карысць лаканічнасці і архітэктанічнасці. За аснову кампазіцыі намі быў узяты модуль будынкаў Лангбарда.

Выдатны азгураўскі партрэт, якому ўласціва дакладнае падабенства да натуры, цалкам знаходзіцца ў рамках канону. Найперш — савецкага, і далей — акадэмічнага, класіцыстычнага, антычнага. Гэта скульптурны твор, прызначаны ўпрыгожваць архітэктурную. Мы з Ігарам Марозавым спрабавалі разбурыць гэты канон — класіцыстычную сістэму існавання скульптуры ў архітэктурнай прасторы, якая прымае скульптурную выяву толькі як дэкаратыўны акцэнт ці "разыначку". Наш партрэт задумваўся для ўсталявання ля адной з мінскіх пабудов дойліда як арганічная частка лакальнай прасторы, гарманічна звязаная з месцам існавання — архітэктурнай спадчынай Іосіфа Лангбарда.

Паміж прадстаўленымі на выстаўцы двума партрэтамі палягае сапраўдны паўвекавы разрыў пакаленняў. Чаму ён узнік? І чаму знакавая для Мінска фігура Лангбарда ўвесь гэты час знаходзілася (і знаходзіцца) па-за ўвагай скульптураў? Пытанне не з простых. А сама выстаўка толькі выявіла гэтую тэндэнцыю. Пад час працы над партрэтам мы даткліва вывучалі іканаграфічны матэрыял. І ўжо тады зразумелі, што Заір Азгур быў адзіным нашым папярэднікам...

Урэшце, як падаецца, постаць Лангбарда вартая і асобнага помніка. Сціплай мемарыяльнай дошкі на фасадзе Нацыянальнага акадэмічнага Вялікага тэатра оперы і балета для яе маштабу відавочна недастаткова.

Павел ВАЙНЦКІ, скульптар, мастацтвазнаўца

Сцэна са спектакля "Палёт над гняздом зяюлі".

Он-лайн-канферэнцыя: бібліятэчная палітыка рэгіёнаў

Чарговую он-лайн-канферэнцыю рэдакцыя "К" прысвяціла ўдасканаленню бібліятэчнай справы. І не толькі таму, што 2012-ы абвешчаны годам кнігі, а дзейнасць нашых "кніжнікаў" усіх узроўняў і рангаў з'яўляецца часткай нацыянальнай ідэалогіі. Непрыхаваная рэдакцыйная цікавасць да тэмы вылікана яшчэ і тым, што ў № 21 "К" быў змешчаны артыкул загадчыка Кіраўскай сельскай бібліятэкі Віцебскага раёна Вольгі Палунчанка "ЦБС патрэбна рэформа". Артыкул — спрэчны, востры. Здавалася б, і рэакцыя пасля публікацыі павінна быць адпаведнай. Але, на жаль, адбылося дакладна наадварот. Натуральна, пытанне неадкладнасці абмеркавання і артыкула, і неаспрэчных бібліятэчных праблем паўстала рубам...

У он-лайн-канферэнцыі прынялі ўдзел дырэктар Крычаўскай ЦБС Валянціна БАЧКОВА, прафесар Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта культуры і мастацтваў Валянціна ВАРАПАЕВА, дырэктар Светлагорскай ЦБС Людміла ДАДАЛКА, начальнік аддзела культуры Докшыцкага райвыканкама Інга ЖУРОМСКАЯ, дырэктар Лідскай дзіцячай гарадской бібліятэкі Ірына САУСЯН, бібліятэкар аграгарадка "Бацвінаўка" Галіна ТАРГОНСКАЯ і загадчык аддзела маркетынгу Пружанскай ЦБС Ніна ШАБУНЯ.

adm:

— Як вы пракаменціруеце артыкул Вольгі Палунчанка?

shabunya:

— Лічу, каментарыі пасля артыкула Марыны Пшыбытка проста не патрэбны: абгрунтавана і дэталёва, зыходзячы з рэальнага часу, яна ў тым жа нумары "К" прааналізавала прапанаваную Вольгай Палунчанка мадэль рэформы ЦБС. Мае меркаванні цалкам супадаюць з думкамі спецыяліста Нацыянальнай бібліятэкі. Дадам толькі тры шты. Я ўпэўнена: калі б мая калега працавала ва ўстанове, скажам, раённага маштабу, то ў яе не маглі б узнікнуць такія фантастычныя ідэі... Не трэба забываць, што ў вёсцы жыць збоўшага пажылыя, іншымі разам хворыя і адзіночкі людзі. Таму без наведванняў на даму не аб'ясціся. А яшчэ варта памятаць, што бібліятэкары, працуючы ў сельскай мясцовасці, атрымліваюць 20 працэнтаў надбаўкі да заробтнай платы. Пры гэтым нават максімальныя нормы на грузкі па абслугоўванні чытачоў на аднаго сельскага бібліятэкара — амаль у два разы ніжэйшыя, чым у гарадскога і раённага. Таму сельскі бібліятэкар проста абавязаны быць і сацыяльным работнікам, і псіхолагам, і юрыстам, а таксама — сябрам і дарадцам.

adm:

— Між тым, як сцвярджае тая ж Марына Пшыбытка, колькасць сельскіх бібліятэк няўхільна скарачаецца...

shabunya:

— Калі на вёсцы ёсць бібліятэкар, які дасканала ведае фонд і інтарэсы кожнага чытача, можна быць упэўненым: бібліятэку не скароцяць і вясцоўцы бібліятэкару не скажуць: "Давай мы распішамся, а ты пазначай у фармуляры, што хочаш, толькі адчарпіся..."

adm:

— Дзе ж такіх, дасведчаных, на браць? І увогуле, ці існуе праблема нечытаючага бібліятэкара?

varapaeva:

— Існуе, на жаль. Асноўная маса абітурыентаў факультэта інфармацыйна-дакументальных камунікацый мае вузкі кругачытання.

adm:

— А ў чым прычыны?

varapaeva:

— Скарачаюцца гадзіны выкладання літаратуры ў школе, у гуманітарных ВНУ. Зніклі пэўныя прадметы эстэтычнага цыкла, у тым ліку і "Сусветная мастацкая культура"... Таму студэнты-завочнікі не надта арыентуюцца ў нацыянальных ды сусветных мастацкіх і літаратурных працах.

shabunya:

— Пытанне не з простых... Але бібліятэкараў, якія любяць і добра робяць сваю справу, у рэспубліцы шмат. І мне вельмі шкада, што калега з Віцебскага раёна прадставіла сваю працу ў негатывым святле. Упэўнена: толькі тады, калі справа прыносіць задавальненне, можна выканаць яе добра, якасна, прафесійна. Калі не, дык навошта сябе мучаць? Ды і сучаснаму чытачу бібліятэкар, які "плача" аб сваіх праблемах, мякка кажучы, нецікавы.

dadalka:

— Сярод праблем сваёй ЦБС не магу не назваць маральна і фізічна састарэлыя кніжныя фонды. Не хапае маладых кадраў з сучаснай прафесійнай адукацыяй, у тым ліку інжынераў-праграмістаў. І тут, сапраўды, сваю ролю адыгрывае нізкая заробная плата: загадчык аддзела, філіяла або інжынер-праграміст без стажу атрымлівае 1 мільён 243 тысячы рублёў, а бібліятэкар са стажам працы — 1 мільён 183 тысячы... Існуюць і ўнутрыраённыя праблемы: нам патрэбны новы будынак для ЦРБ з лекцыйнай залай, памяшканнямі для

varapaeva:

— Малады спецыяліст атрымлівае 600 — 900 тысяч рублёў. Ці ж гэта дастойная сума?

shabunya:

— Пра "непрэстыжнасць" прафесіі міжволі падумаеш толькі тады, калі атрымаеш мінімальны памер пенсіі... Што ж, у кожнага ёсць выбар. Кіраўнікі, якія часта раяць падначаленым: "Шукайце, дзе лепш і больш плацяць", — маюць рацыю. А пакуль... Рабіце сваю справу так, каб вас паважалі людзі. У вёсцы гэта асабліва важна. Бо нават нашы нізкія заробкі

Праблема "нефармальнага" фармуляра і не толькі

"Давай мы распішамся..."

ПЦПІ, краязнаўчага аддзела... На сяле таксама неабходна абнаўляць матэрыяльна-тэхнічную базу і набываць мультымедыянае абсталяванне.

adm:

— Як вы ставіцеся да таго, што Вольга Палунчанка цяпер звальняецца па ўласным жаданні, бо, як сама прызнаецца, з-за свайго праўдашукання адчувае сябе сярод раённых калег не вельмі, мякка кажучы, утульна?

shabunya:

— Сапраўды, пакуль не позна, можна змяніць ці прафесію, ці род дзейнасці. Але з прычыны пачування "няўтульнасці" сярод раённых калег звальняцца не раіла б. Упэў-

— вышэйшыя, чым у тых, хто заняты нялёгкай сельскагаспадарчай працай.

adm:

— ЦБС сапраўды патрэбна рэформа? Якая?

shabunya:

— Лічу, праблема "непрэстыжнасці" нашай прафесіі, закранутая ў артыкуле, вельмі важная. Рэформы ў бібліятэчнай дзейнасці сапраўды патрэбны. Многіх недарэчнасцей у нашай справе можна было б пазбегнуць, калі б, як у замежных еўрапейскіх краінах, нам не даводзіліся б планы па колькасці чытачоў, наведванняў, кнігавыдач, тым больш — планы платных паслуг. А высокі ўзровень аўтаматызацыі ў

больш, чым той, хто займае больш адказную пасаду. Але за кошт фонду стымулявання працы сітуацыю можна выправіць. Інакш загадчык аддзела ЦРБ сёння атрымліваў бы без надбавак і прэмій менш, чым бібліятэкар першай катэгорыі. Адным словам, хто працуе адказна, ініцыятыўна, той сёння атрымлівае нядарэчную зарплату і ёй задаволены.

adm:

— Што яшчэ варта змяніць?

dadalka:

— Фінансаванне бібліятэк, заматываванне ў іх спецыялістаў.

bazkova:

— Існуе таксама вострая патрэба ў новых тыпавых штатах для сетак публічных бібліятэк. Камп'ютарызацыя, аўтаматызацыя, аказанне сэрвісных паслуг, стварэнне сайтаў і пастаянная работа з імі вымагаюць шмат часу. І штат для правядзення гэтых работ не павінен залежаць ад групы аплата працы. Возьмем хоць бы вядзенне сайта. Гэта не пад сілу аднаму супрацоўніку, бо выконваць неабходна не толькі тэхнічную работу, але і рытываць інфармацыйныя матэрыялы, займацца камп'ютарным дызайнам... А 4-я група па аплаце працы прадугледжвае толькі аднаго бібліяграффа, які адказвае і за цэнтр прававой інфармацыі, і за ўсю інфармацыйна-бібліяграфічную работу ў бібліятэках раёна. Стварэнне інфармацыйных ды тэхнічных сектараў ці аддзелаў з адпаведнымі спецыялістамі па праграмаванні, дызайне і гэтак далей дазволіла б узняць узровень бібліятэчнай работы. Увогуле, пастаяннае ўдасканаленне праграмага забеспячэння патрабуе спецыяльнай падрыхтоўкі бібліятэкараў. Сёння, на жаль, у штат няма спецыялістаў, адказных за гэты кірунак. Адсоль — і праблемы.

adm:

— І як знаходзіце выйсце са становай праблемы?

bazkova:

— Вучымся, дадаём у службу інструкцыі бібліятэкараў вядзенне тых або іншых працаў, па магчымасці (у межах фонду заробтнай платы на бібліятэчную сетку) выплачваем гэтым работнікам дадатковыя надбаўкі ды прэміі. Але ж гэта, пагадзіцеся, не выйсце.

targonskaja:

— На маю думку, штатная колькасць бібліятэчных супрацоўнікаў (асабліва — у аграгарадках) не павінна залежаць ад колькасці карыстальнікаў. Цяперашні аграгарадоцкі спецыяліст мае вялікую на грузку: ён не толькі абслугоўвае чытачоў, але і адказвае за працу прававых цэнтраў, аматарскіх клубаў, стварэнне электронных баз, абслугоўванне карыстальнікаў з дапамогай ПК і гэтак далей. Тыпавыя штаты не дазваляюць сёння пры на грузцы ў 500 чытачоў мець другога работніка, але з працай, што вядзе бібліятэкар аграгарадка, аднаму чалавеку справіцца вельмі цяжка.

dadalka:

— У бібліятэкараў — залішняя справяднасць, плюс штоквартальныя і штомесечныя інфармаванні па выкананні розных праграм...

adm:

— А з артыкулам Вольгі Палунчанка пагаджаецца?

dadalka:

— Светлагорская РЦБС не згодная з такой мадэллю рэформы бібліятэк. Нельга, на нашу думку, замяніць стацыянарнае абслугоўванне сельскага насельніцтва паслугамі бібліямабіля. Сельская бібліятэка — цэнтр культуры і сацыяльнага жыцця, месца захавання яго гісторыі, народных традыцый ды абрадаў, месца тасункаў. Мы не маем права пагаршаць якасць жыцця сялян.

bazkova:

— Артыкул калегі з Віцебскай вобласці прачытала з задавальненнем, хоць і не зусім згодная з ёй. Маю 30-гадовы стаж бібліятэчнай працы, і мне вельмі прыемна, што ёсць сельскія бібліятэкары, неабябавыя да развіцця бібліятэчнай справы, якія хочуць, каб усё змянілася ў лепшы бок, разважаюць на высокім прафесійным узроўні... Падтрымліваю ідэю стварэння новых відаў устаноў: бібліятэкі-клубы, бібліятэкі-музеі... Толькі патрэбны разумны падыход у залежнасці ад тых сацыяльных умоў, у якіх знаходзіцца ўстанова. Пры аптымізацыі, лічу, неабходна ўлічваць інтарэсы насельніцтва, бо менавіта для яго мы працуем. І калі ў невялікай вёсцы бібліятэка як цэнтр зносін і баўлення вольнага часу патрэбна хоць некалькім людзям, яна ў вёсцы павінна быць, хоць, можа, гэта і нявыгадна эканамічна...

adm:

— А што не падтрымліваеце?

bazkova:

— Ідэю стварэння ЦС МБЭК. На ўрад ці гэта стане эканамічна мэтазгодным. Кожны мае права на бібліятэчнае, інфармацыйнае і даведачна-бібліяграфічнае абслугоўванне.

sausian:

— Мне падаецца, пункт гледжання Вольгі Палунчанка заслугоўвае ўвагі і абмеркавання, але

ўсе згаданыя праблемы павінны вырашацца на больш высокім узроўні, чым раённы.

baczkova:

— Згодная з тым, што некаторыя кірункі дзейнасці, якія сёння патрабуюцца ад бібліятэк, лепш весці спецыялістам. Але ж бібліятэкі павінны інфармацыйна суправаджаць гэты працэс... Пагаджаюся і з тым, што нашым установам не варта канкураваць з дамамі культуры. Наша задача — прывабіць да кнігі, чытання... Аднак калі ў бібліятэчным мерапрыемстве будзе тэатралізаваная частка пра любімых кніжных герояў ці песня, дык тое не значыць, што гэта аўтаматычна клубнае мерапрыемства. Фонды бібліятэк — шматгаліновыя, таму кірункі дзейнасці для бібліятэкараў — таксама розныя. І сёння абмяжоўвацца толькі выстаўкамі-праглядамі не варта, бо гэта занадта адна.

adm:

— Можна, вы маеце нейкі дадатны вопыт у вырашэнні тых пытанняў, якія былі закрануты ў артыкуле пра рэформу ЦБС?

dadalka:

— Так, натуральна. Напрыклад, аўтар узнімае праблему рамонтна кнігі. А ў нас штогод упраўленне па працы, занятасці і сацыяльнай абароне Светлагорскага райвыканкама рэалізоўвае ў бібліятэках два праекты: сацыяльнай адаптацыі інвалідаў да працоўнай дзейнасці ды часовай працоўнай занятасці моладзі, дзякуючы чаму аднаўляецца дадаткова больш за 8 000 кніг. Дарэчы, не магу пагадзіцца з аўтарам і на конт незапатрабаванасці бібліятэчных мерапрыемстваў разнастайнай скіраванасці. Да пры-

лепш няхай бібліятэка будзе зачынена, чым у ёй будзе нядобрасумленны бібліятэкар... Стымуляванне працы творчых спецыялістаў у сучасных умовах — справа складаная. Для вырашэння шматлікіх праблем пазабюджэт — не выйсце. Калі існуе такая магчымасць, яна выкарыстоўваецца. Зазначу, што ёсць спецыялісты, якія творча і самааддана працуюць, не думаючы пра матэрыяльнае стымуляванне. Проста, інакш яны не могуць.

zhuromskaja:

— Вакансій па раёне няма, а спецыялістаў у бібліятэках раёна працуе не так ужо і шмат...

varapaeva:

— Хачу дадаць вось яшчэ што. У студэнтаў-завочнікаў сесія — усяго два тыдні. Натуральна, тэрмін для навучання — малы. А выснова наступная: бібліятэкары павінны пастаянна займацца самаадукацыяй.

adm:

— Ці запатрабаваны сярод чытачоў цэнтры прававой інфармацыі? З якіх сродкаў фінансуецца абнаўленне іх камп'ютарнай базы? Ці варта тут штосьці змяняць?

shabunya:

— На жаль, нельга сказаць пра высокую іх запатрабаванасць у большасці бібліятэк нашага ўзроўню. І, на маю думку, гэта менш за ўсё залежыць ад намаганняў бібліятэкара. Базы даных прававой інфармацыі "Эталон" устаноўлены ў іншых шматлікіх арганізацыях. Слушнай лічу ідэю аб неабходнасці кансультацыйнай дапамогі юрыстаў у працы цэнтра. Ён павінна быць прадугледжана дакументамі, што рэгламентуюць дзейнасць цэнтра, а не адбывацца па ініцыятыве бібліятэкара, якую

за вынікі чужой працы. Адно скажу: ніколі за гады сваёй працы з сельскімі бібліятэкарамі не дазволіла сабе нешта кшталту: "Напішыце штосьці ў фармуляр, галоўнае, каб план быў выкананы"... Усімі метадамі, наколькі гэта магчыма, змагаемся супраць дадзенай недапушчальнай з'явы. Справаздачы ад кожнай бібліятэкі прымаем толькі на падставе ярвічных форм уліку (чытацкіх фармуляраў), звяраем іх з дзённікамі ўліку работы, пры выездах выкарыстоўваем іншыя метады. Калі ў нечым сумняваемся, гута-

"...Рэформы ў бібліятэчнай дзейнасці сапраўды патрэбны... Няўжо вясковы чытач, стомлены сельскагаспадарчай працай, не можа мець магчымасці адпачыць у бібліятэцы тады, калі захоцца, а не калі яго наведзе "бібліямабіль"?.."

рым з насельніцтвам. Выяўленыя факты памылак ва ўліку ці прыпісак даводзім да ведама кіраўніцтва на саветах аддзела культуры, саветах пры дырэктары ЦБС. Праца такіх бібліятэк бярэцца на строгі кантроль. Калі прафілактычная і метадычная дзейнасць не спрацоўвае, мы развітаемся з такімі бібліятэкарамі. Хочам, каб гэта не было тэмай дня. Бо казаць у нашай сферы пра прыпіскі проста недарэчна. Вось тут, дарэчы, і зноў пра рэформу не лішнім будзе ўспомніць. І яна павінна быць такой, каб не схіляла да прыпісак. Як? Пра гэта трэба думаць шмат і многім... Ва ўсялякім выпадку, колькасныя паказчыкі не заўсёды могуць сказаць

кніжных фондаў. Давайце на гэты конт паразважаем больш грунтоўна.

dadalka:

— Названую праблему вырашам з дапамогай Інтэрнэта і штогадовай падпіскі на электронныя базы даных Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі ("Універсальная бібліятэка", "GrabennikOn" ды іншыя). У Светлагорскім раёне на папайненне фонду ў 2011-м — 18%) ад сумы бюджэтнага фінансавання ўстаноў, у тым ліку 2/3 ад гэтай сумы ідзе на аплату падпіскі. Што да кніжнага

фонду ЦБС, дык ён складае больш за 567 тысяч экзэмпляраў. Больш за 50% выданняў незапатрабаваны ў выніку маральнай ды фізічнай састарэласці і дублетнасці, а таксама з прычыны жорсткага абмежавання спісання ў апошнія дзесяцігоддзе.

adm:

— Якім чынам, на ваш погляд, трэба працаваць са спонсарамі і мецэнатамі, каб прыхваціць іх ахвяраваць пэўную суму грошай на паляпшэнне матэрыяльна-тэхнічнай базы бібліятэк?

dadalka:

— Спонсарская падтрымка выкарыстоўваецца для заахвочвання актыўных чытачоў і пераможцаў бібліятэчных конкурсаў. А для таго, каб праца са спонсарамі ды мецэната-

ліятэкара ўдасканальвацца ў сваёй прафесіі, шукаць новыя падыходы, развівацца творча ды інтэлектуальна. Сёння даход ад камерцыйнай дзейнасці дае магчымасць набыць і абсталяванне, і расходны матэрыял як для аказання платных паслуг, так і для далейшага развіцця ўстановы. І, канешне ж, — для стымулявання працы работнікаў. Іншая справа — не хочацца, каб даводзіліся планы аказання гэтых паслуг. Бібліятэкары — вельмі адказныя людзі, яны і без планаў будуць працаваць з поўнай аддачай.

adm:

— А як ставіцеся да камерцыйнага фонду?

targonskaja:

— На маю думку, ён таксама павінен быць. Як інакш набыць самыя "гарачыя" навінкі? Хоць цяпер, праўда, дзяржаўных грошай, выдаткаваных на камплектаванне, хапае, каб набыць добрыя кнігі і на бясплатнай аснове даць пачытаць карыстальнікам. Але камерцыйны абанемат дысцыплінуе чытача, дае яму ўпэўненасць, што ягоны ўклад у набыццё кніг прыносіць карысць любімай бібліятэцы.

baczkova:

— У нашай сістэме — 56 відаў платных паслуг. І хоць гэта нямала, але я лічу, што пашырэнне спектра аказання платных паслуг павінна быць абавязковым: гэтага патрабуе час. Застанёмся на адным узроўні — не выжывем. Іншыя зоймуць патрэбную нішу.

dadalka:

— Колькі слоў хачу сказаць пра камп'ютарныя паслугі. У нашым раёне — 13 сельскіх бібліятэк, што маюць доступ да Сусветнага павуцінн. Яны выкарыстоўваюць гэты выхад у асноўным для дастаўкі неабходнай

або Каму цікавы, бібліятэкар, які "плача"?

кладу, у нашым раёне прафілактычныя актыўныя па ахове здароўя, у якіх актыўна ўдзельнічаюць і бібліятэкі, дапамаглі знізіць узровень інфіцыравання ВІЧ сярод насельніцтва.

baczkova:

— Будучае сельскіх бібліятэк — і вялікіх, і невялікіх — бачу ў поўнай іх камп'ютарызацыі. Карыстальнікі ў бібліятэках — розныя, і запатрабаванні ў іх — таксама. Але галоўнае ў бібліятэчнай справе залежыць ад самога бібліятэкара, ад таго, як ён сам бачыць сэнс сваёй прафесіі і як ставіцца да выканання абавязкаў.

adm:

— А ці шмат работнікаў без спецыяльнай адукацыі? Наколькі эфектыўна выкарыстоўваецца пазабюджэт для матэрыяльнага стымулявання працы актыўных у творчым плане спецыялістаў?

shabunya:

— Нават адзін нядобрасумленны бібліятэкар для кіраўніка і супрацоўнікаў аддзела бібліятэчнага маркетынгу з'яўляецца праблемай. А калі ён не адзін? Па нашай ЦБС — 71,5 працэнта спецыялістаў. Пры гэтым у ЦРБ усе 22 спецыялісты маюць вышэйшую бібліятэчную адукацыю... Часта ў сельскія і нават гарпасялковыя бібліятэкі прыходзяць спецыялісты іншага профілю ды займаюць пра сябе лепш, чым некаторыя спецыялісты са шматгадовым стажам. Усё залежыць ад асобы, ад жадання, ад агульначалавечай культуры. Апошнім часам прытрымліваемся думкі:

"Выяўленыя факты памылак ва ўліку ці прыпісак даводзім да ведама кіраўніцтва на саветах аддзела культуры, саветах пры дырэктары ЦБС. Праца падобных бібліятэк бярэцца на строгі кантроль. Калі прафілактычная і метадычная дзейнасць не спрацоўвае, мы развітаемся з такімі бібліятэкарамі".

юрыст можа проста праігнараваць... Трэба вывучаць і ўкараняць лепшы вопыт работы цэнтраў прававой інфармацыі. Бясспрэчна, што ў сучасных умовах наяўнасць апошніх у сценах бібліятэкі — неабходнасць, хоць іх фінансаванне і адбываецца за небюджэтных сродкі. Колькасныя паказчыкі выкарыстання цэнтра не павінны быць у цэнтры ўвагі.

dadalka:

— Я лічу немэтазгодным утрыманне ПЦПІ ў сельскіх бібліятэках, але ж яны шырока запатрабаваны ў гарадскіх і гарпасялковых установах, пра што сведчаць статыстычныя паказчыкі: 2 000 карыстальнікаў, 3 500 наведванняў, 5 000 выдадзеных дакументаў з пачатку гэтага года. Для сельскай бібліятэкі неабходная прававая інфармацыя выслаецца па электроннай пошце.

adm:

— Наколькі распаўсюджаны сярод сельскіх бібліятэкараў прыпіскі ў справаздачах?

shabunya:

— Пытанне для мяне не зусім прыемнае. Хаця б таму, што няма нічога горш, чым адказваць

пра якасць абслугоўвання і задаволенасць чытачоў.

adm:

— Дзякуй, Ніна Канстанцінаўна, за шчыры адказ! Як ідзе камп'ютарызацыя сельскіх (не аграгарадоцкіх) бібліятэк? Ці выкарыстоўваецца тут спонсарская дапамога?

zhuromskaja:

— Праблема — адна з балючых. У нас нават адна аграгарадоцкая бібліятэка не камп'ютарызавана да сённяшняга дня...

shabunya:

— Як і ва ўсіх бібліятэках рэспублікі, у нас ідзе працэс аўтаматызацыі адпаведна Дзяржпраграме "Культура Беларусі". На жаль, сярод неаграгарадоцкіх бібліятэк аўтаматызавана толькі адна — Новазасімавіцкая сельская бібліятэка. Спонсарскую дапамогу атрымаць нялёгка, тым больш для аўтаматызацыі. Менш за ўсё гэта залежыць ад намаганняў і крэатыўнасці бібліятэкара ці нават дырэктара ЦБС...

adm:

— З гэтым, урэшце, і паспрачацца можна... Сёння ўжо згадвалася ўскосна пытанне папаўнення

мі была больш паспяхова, думаю, варта запрашаць іх на бібліятэчныя мерапрыемствы, віншаваць з прафесійнымі святамі ды юбілеямі, запэўніваць у высакароднасці ды неабходнасці падтрымкі культуры. Але ж якія б мерапрыемствы бібліятэкі ні рыхтавалі, калі прадпрыемства ці фірму не ўзначальвае чалавек, які пастаянна чытае кнігі, дык ніякая рэклама не дапаможа, ніякі дзеянні не прынясуць дадатнага эфекту.

sausian:

— Калі казаць пра спонсарства ў нашым Лідскім раёне, дык яно, хутчэй за ўсё, абмяжоўваецца дарэннем кніг. Калі зараджалася прадпрыемальніцкая дзейнасць, мы атрымлівалі невялікія грошы ад бізнесменаў... Можна, мы не так з імі працуем? Не ўмеем узаемадзейнічаць з-за сваёй сціпласці? Спадзяёмся на дзяржаву, на грошы, якія зарабляем ад платных паслуг... Мяркую, трэба ствараць у дзіцячых бібліятэках апякунскія бацькоўскія саветы, ісці да прадпрыемальнікаў са шчырай размовай аб важнасці кніжнага выхавання...

adm:

— Як вы думаеце, наколькі лагічным на фоне агульнага "нечытання" з'яўляецца тое, што дзіцячыя бібліятэкі маюць планы платных паслуг?

targonskaja:

— Я не хацела б вярнуцца ў той час, калі мы не аказвалі платныя паслугі: на маю думку, менавіта яны ўзнялі бібліятэчную справу на больш высокі ўзровень. Ён павінен быць

інфармацыі з цэнтральнай бібліятэкі праз электронную пошту, для самастойнага пошуку даных, а не для камп'ютарных гульняў. Да прыкладу, Дубраўская сельская бібліятэка ўжо зарабіла на аказанні гэтай паслугі каля 500 000 рублёў за перыяд са студзеня па май бягучага года.

sausian:

— Для Лідскай РЦБС план платных паслуг складае 150 мільёнаў рублёў. Але я лічу, што бібліятэчная кніга павінна быць бясплатнай. А такія віды паслуг, як ксеракапіраванне, сканіраванне, ламінаванне, раздрукоўка з электроннага носбіту, ды іншыя віды могуць быць і платнымі...

varapaeva:

— На бібліятэкара, у тым ліку сельскага, ускладзена выключная адказнасць. Ад яго, як і ад настаўніка, залежыць далучэнне людзей да кнігі, творчай самарэалізацыі. І кожны работнік павінен гэта ўсведамляць.

Ад рэдакцыі. *Як бачна, сённяшняя бібліятэчная справа — далёка небеспраблемная. І зараз, калі ідзе абмеркаванне канцэпцыі праекта Коджса Рэспублікі Беларусь "Аб культуры", любая слухная заўвага бібліятэкара-практыка — на вагу золата. Мы па-ранейшаму чакаем вашых неаб'яўкавых допісаў пра далейшае ўдасканаленне бібліятэчнай дзейнасці.*

Матэрыялы он-лайн-канферэнцыі падрыхтавалі Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ і Яўген РАГІН

РЭГІЁНЫ: МАЙСТАР-КЛАС КРЭАТЫВУ

Пад час камандзіровачных выездаў у раёны Беларусі заўсёды хочацца пабачыць нешта новае, тое, што патэнцыйна здольнае прыцягнуць увагу не толькі мясцовых жыхароў, але падасца цікавым і ў іншых кутках краіны. Зразумела, гэта не звычайныя ды традыцыйныя ксеракопіі ў бібліятэцы або канцэрты ў СДК... На шчасце, многія начальнікі аддзелаў культуры на запыт аб новых і крэатыўных формах работы адразу і без лішніх слоў вязуць карэспандэнтаў "К" на раён або запрашаюць у музей, цэнтральную раённую бібліятэку ці ГДК... Падборку з дзясці цікавых відаў платных паслуг мы і вырашылі прадставіць на суд чытачоў. Магчыма, некалькі адметных формаў работы створана і ў вашым раёне? Тады запрашаем вас, шаноўныя чытачы, прадоўжыць дадзеную падборку і павялічыць яе ў разы.

Ад 700 рублёў да 30 тысяч

ТОП-10 найцікавых платных паслуг ва ўстановах культуры рэгіёнаў

Гасцяванне ў аграсядзібе

Пакуль гэты від паслуг работнікі сферы асвоілі, на жаль, толькі ў некалькіх рэгіёнах Беларусі: напрыклад, у Іўеўскім раёне Гродзенскай вобласці (Бароўскі СДК) і ў Глыбоцкім раёне Віцебскай вобласці (Культурна-турыстычны цэнтр у вёсцы Івесь). Шкада, што ў некаторых, а не ва ўсіх. Бо не сакрэт: турпаслугі могуць прынесці мясцовым культуротнікам неабліга дывідэнды. Ды і ўзняць імідж не толькі рэгіёна, але і краіны. Пагасцяваць суткі, скажам, у Івесь можна за 30 тысяч рублёў з чалавека.

Краязнаўчыя экскурсіі

Яны карыстаюцца попытам у горадзе Беразіно Мінскай вобласці. Справа ў тым, што ў гэтым раёне няма музеяў, таму супрацоўнікі Цэнтральнай раённай бібліятэкі занялі экскурсійную "нішу" і маюць з аказання названай паслугі пэўны прыбытак. 45 хвілін экскурсіі каштуюць прыкладна 23 тысячы рублёў.

Пенныя дыскатэкі ў СДК

Выкарыстоўваюцца ў раённых установах Лідчыны. Адзел культуры бярэ ў арэнду ў прыватніка "пенную" ўстаноўку і прапануе ўсім ахвотным наведаць дыскатэчныя вечары ў, так бы мовіць, "мокрым" фармаце. Паслуга настолькі запатрабавана, што мясцовым культуротнікам даводзіцца ладзіць падобныя мерапрыемствы ва ўсіх аграгарадках раёна па некалькі разоў запар. Білет на такую дыскатэку каштуе 15—20 тысяч рублёў.

Кава і зёлкі — да дыскатэкі

Як вядома, моладзь пад час дыскатэкі жадае не толькі танчыць "да ўпаду", але і мець магчымасць размаўляць ды адпачываць з сябрамі. Аксіёма? Але, на жаль, не ва ўсіх ГДК і РДК яе разумеюць. Як даводзілася

неаднойчы бачыць, з усіх выгод цывілізацыі ў танцавальнай зале Дома культуры ў райцэнтры ці на сяле часцяком знаходзяцца хіба што некалькі крэслаў. А вось у Крупскім СДК Крупскага раёна і ў Дзевіцкім СДК Дзевіцкага раёна Мінскай вобласці культуротнікі даюць магчымасць сваім наведвальнікам папіць зёлкавых напояў або пагутарыць з сябрамі за сталікам за кубачкам чаю ці кавы. Паслуга ўваходзіць у кошт дыскатэчнага білета "вагою" ў 5 тысяч рублёў.

Выпечка караваў ў СДК

Названую паслугу ўжо доўгі час прадастаўляюць у СДК вёскі Прырэчча Слонімскага раёна. Вырабы мясцовых "кухараў" паспяхова канкуруюць з прысмакамі раённай спажывецкай арганізацыі. А ўсё таму, што пры Дзевіцкім СДК вёскаў таму быў створаны гурток "Чараўніцы-караваўніцы", які па старадаўніх рэцэптах і тэхналогіях вырабляе месцічам пад заказ вясельныя караваі. Выпечка хлеба прыйшла да нас ад сельскіх, так і гарадскіх жыхарам. Гэтая паслуга хоць і не ўваходзіць у прайс установы культуры, але вырабы мясцовых бабуль пастаянна ўручаюцца ўсім гасцям Слонішчыны, і ўзнікаюць прэстыж не толькі Прырэчча СДК, але і ўсяго раёна.

Бібліятэчныя вагі

Для бібліятэкараў Ліёнскай цэнтральнай раённай бібліятэкі дэвіз "За здаровы лад жыцця!" — не фармальны, а цалкам адпаведны іх працы. На абанеменце ЦРБ арганізавана выстаўка, якая прапагандуе здаровы лад жыцця, кнігі пра лекавыя зёлкі, на спартыўную тэматыку ды многія іншыя. Тут жа кожны наведвальнік можа ўзысці на кампактныя вагі і адразу ўбачыць, колькі кілаграмаў яму варта скинуць ці дабраць. Хоць паслуга

платная, але ахвотных уважыцца хапае. Як, дарэчы, і тых, хто пасля наведання бібліятэкі пачаў інтэнсіўна займацца спортам. Уважыцца можна ўсяго за 700 рублёў.

Пракат у ЦБС

Калі жыхары Маларыцкага раёна Брэсцкай вобласці жадаюць паглядзець новы фільм, дык яны скіроўваюцца... у бібліятэку. Так, мясцовая ЦБС заключыла дамову з Брэсцкім абласным кінавідапракатам, таму цяпер і ў Цэнтральнай раённай бібліятэцы, і ў бібліятэках аграгарадкоў можна ўзяць ці замовіць упадабаны фільм. Навінкі, дарэчы, таксама можна займаць літаральна праз некалькі дзён пасля заказу. Паслуга карыстаецца попытам, асабліва ў сельскай мясцовасці. А яшчэ мясцовыя бібліятэкары асвоілі такі від паслуг, як распрацоўка метадычных матэрыялаў для настаўнікаў агульнаадукацыйных школ, і даюць магчымасць педагогам па кошце ксеракопіі набыць сцэнарый таго або іншага класнага мерапрыемства... За 1 дыск трэба аддаць 1 400 рублёў за суткі.

Відэадыскатэкі ў СДК

Іх ладзяць, да прыкладу, у Мядзельскім раёне Мінскай вобласці, у Столінскім раёне Брэсцкай і ў некаторых іншых. Натуральна, гэтая дыскатэка

не толькі дазваляе паспяхова выканаць план платных паслуг устаноў культуры, але і выкарыстоўваецца для іншых важных мэт. Напрыклад, акрамя музычных кліпаў на відэаэкрane можна трансліраваць фільмы разнастайнай сацыяльнай тэматыкі... За білет трэба аддаць 3—4 тысячы рублёў.

Расада ў СДК

Падобны від платнай паслугі прадастаўляюць зноў-такі культуротнікі Ліёнскай вобласці. Памідорную ці кветкавую расаду ў некаторых СДК раёна прадаюць усім ахвотным, паўяўняючы такім чынам скарбонку пазабюджэту. Праўда, мусім адзначыць, што такія не зусім клубныя, а, так бы мовіць, "клубавыя" паслугі, мясцовыя культуротнікі вымушаны прадастаўляць не з-за лёгкага жыцця: як вядома, план платных паслуг на Віцебшчыне — самы высокі сярод іншых абласцей Беларусі, таму і даводзіцца ліёнсцам зарабляць вельмі такім незвычайным чынам. Натуральна, падобны від паслугі не зусім адпавядае профілю і мэтам установы культуры. Расаду можна прыдбаць ўсяго за тысячу рублёў.

Сувеніры з пластмасы

Платны гурток "Чароўныя карункі" працуе пры Сяліцкім СДК Слонімскага раёна. Чаго толькі тут ні робяць з пластмасы: ружовых "хрушак", конікаў, кветак ды жыўёлін і нават пальм! Натуральна, усе гэтыя вырабы карыстаюцца попытам у мясцовага насельніцтва і дазваляюць установе культуры не хвалявацца за выкананне плана платных паслуг не толькі цяпер, але і ў будучым. Платны гурток каштуе для ўдзельніка 5 тысяч рублёў у месца.

Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ

У фестывалі прынялі ўдзел дзіцячыя фальклорныя калектывы, аўтэнтчныя гурты, ансамблі народнай музыкі, пары-выканаўцы народнага побытавага танца, якія вывучаюць, пераймаюць і папулярныя ў аўтэнтныку свайго краю.

Вынікі форуму агучылі напрыканцы фестывалю. Дыпломамі лаўрэата I ступені і каштоўнымі падарункамі былі ўзнагароджаны фальклорны ансамбль "Талака" (Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў, Мінск), фальклорны калектыв "Верас" (Нацыянальны цэнтр мастацкай творчасці дзяцей і моладзі, Мінск), узорны фальклорны ансамбль "Рудабельскія зорачкі" з Акцябрскага,

З 21 па 24 чэрвеня у гарадскім пасёлку Акцябрскі Гомельскай вобласці прайшоў VII Рэспубліканскі фестываль фальклорнага мастацтва "Берагіня". Унікальны і самабытны форум сабраў сёлета шматлікіх удзельнікаў, а гэта звыш 800 чалавек — як з Беларусі, так і з Украіны ды Расіі.

Свята "Берагіні"

фальклорна-этнографічны ансамбль "Свеці Цвет" Дома дзіцячай творчасці Ніжагародскага раёна (Расія), народны ансамбль "Очелье" Пскоўскага абласнога каледжа мастацтваў імя М.А. Рымскага-Корсакава (Расія), беларускі фальклорны ансамбль "Кірмаш" з Масквы і народны фальклорны ансамбль імя П.Бакланова "Жыва вода" факультэта філалогіі і журналістыкі Палтаўскага нацыянальнага педагогічнага ўніверсітэта імя У.Г. Караленкі (Украіна).

Дыпломамі лаўрэата "За захаванне і папулярнаваццю культурнай спадчыны свайго Бацькаўшчыны" ды каштоў-

нымі падарункамі адзначылі народны фальклорны гурт "Хаціславяне" Хаціслаўскага сельскага дома культуры Маларыцкага раёна, народны тэатр фальклору "Цярэшка" Глыбоцкага раённага метадычнага цэнтра, фальклорна-этнографічны калектыв Залатускага сельскага дома культуры Калінкавіцкага раёна, аўтэнтчны гурт "Перазвоны" Цэнтра культурна-дасугавай дзейнасці Акцябрскага раёна, аўтэнтчны гурт "Купалінка" Пратаўскага сельскага дома народнай творчасці Акцябрскага раёна, народны фальклорны калектыв "Палескія крыніцы" вёскі Рог Салігорскага раёна.

У XI Рэспубліканскім конкурсе танцавальных пар выканаўцаў народных побытавых танцаў дыпломамі лаўрэата I ступені і каштоўнымі падарункамі былі ўзнагароджаны пераможцы конкурсу і кіраўнікі, якія іх падрыхтавалі. Сярод 5—6 класаў — Ягор Ахраменка і Ірына Бабаед з фальклорнага калектыву "Праменьчыкі" ДШМ г. п. Акцябрскі і кіраўнік Ірына Семілет. У катэгорыі 7—8 класаў перамогу святкавалі Станіслаў Караленка і Ангеліна Калбасова з Рагачоўскай дзіцячай школы мастацтваў Полацкага раёна Віцебскай вобласці ды кіраўнік Наталля Сідарэнка. А сярод 9—11 класаў уганараваны Уладзімір Ярмоленка і Ульяна Кругаль (узорны фальклорны ансамбль "Рудабельскія зорачкі") ды згаданы ўжо кіраўнік Ірына Семілет.

Фота Наталлі ЕВЕНКА

Завершана праца над першымі дзвюма серыямі шматсерыйнага мастацкага тэлевізійнага фільма "Ой, мамачкі!", пра здымкі якога "К" пісала раней. Стужка рэжысёра Івана Паўлава абячае стаць прыемным сюрпрызам не толькі для айчынага глядача: яна ствараецца спецыялістамі Нацыянальнай кінастудыі "Беларусьфільм" сумесна з адной з прыватных расійскіх кампаній. Такім чынам, чакаецца, што карціна ўбачыць свет адначасова ў дзвюх краінах. Днямі якасць першых серый праекта ацаніў мастацкі савет Нацыянальнай кінастудыі, а карэспандэнт "К" вырашыў даведацца пра падрабязнасці стварэння фільма ў выкананні адной з галоўных роляў — актрысы тэатра і кіно Веры ПАЛЯКОВАЙ.

усё вельмі проста і нават жорстка. Так што мая гераіня — у нейкай ступені менавіта тая, сапраўдная Вера Міхайлаўна, пацыенткай якой я была ў свой час. Хоць я ніколі, нават у дзяцінстве, у адрозненне ад многіх маіх аднакласніц, не хацела стаць медыкам. Гадоў у шэсць запатрабавала ў бацькоў купіць мне фартэліяна, таму што ведала: мой лёс — быць актрысай або спявачкай.

У стужцы "Ой, мамачкі!" у мяне таксама ёсць музычны нумар: я выконваю песню на вершы Юліі Ляшко "Дзевяць чароўных месяцаў", якую адмыслова напісаў аўтар музыкі да фільма Сяргей Сухамлін. Загіс песні даўся мне нялёгка: Сяргей патрабаваў, каб песня атрымалася пшчотнай, кранальнай, але пры гэтым без залішніх сантыметраў.

— А ў жорсткасці экраннай Веры Міхайлаўны ёсць нешта ад Веры Паляковай?
— Не, я старалася, каб у маёй гераіні была жорсткасць менавіта Веры Міхайлаўны. Прычым, на першы погляд, прататып гераіні робіць падманлівае ўражанне: ціхі голас, рукі ў кішэнях... Мая гераіня толькі выглядае спакойнай — за ейным спакоем і ўпэўненасцю хаваецца такі імпульсівы характар, такі лёс!

Рэальныя "Мамачкі"

Мужчынскія пытанні пра жаночае да Веры Паляковай

— Мая гераіня — доктар, акушэр-гінеколаг. Чалавек са сваім, няпростым, лёсам: працуе з жанчынамі, якія чакаюць папаўнення ў сям'і, але сваіх дзяцей у яе няма. На жаль, гэта праўда: калі я знаходзілася на захаванні ў адной з мінскіх клінік, то загадчык аддзялення неяк распавёў, што прыкладна палова яго супрацоўніц — бяздзетныя... Таму мая гераіня нясе адбітак свайго гора праз увесь фільм: праз стасункі з мужам, іншымі персанажамі. І, у той жа час, яна цалкам захопленая працай. Дарэчы, кожная з пацыентак Веры Міхайлаўны (так клічуць маю гераіню) цікавая сама па сабе. Сярод іх ёсць і тыя, хто адмаўляецца ад дзіцяці, і маці-адзіночкі, і юная дзяўчынка, якой бацькі забараняюць раджаць...

— Фільм здымаўся менавіта ў шпіталі?..

— Не цалкам. Сцэны ў палатах давялося здымаць усё ж такі ў павільёнах кінастудыі. Але абстаноўка там сапраўды аказалася блізкай да той, што бывае ў рэальнай бальніцы. На пляцоўцы ў нас панавала неверагодная творчая атмасфера, што ўзнікае толькі там, дзе збіраецца каманда адораных людзей, якія працуюць за ідэю. Так, падобнае таксама здараецца ў наш век прагматыкі, і фільм — менавіта такі выпадак. На пляцоўцы не ўзнікала ніякіх канфліктных сітуацый, акрамя канфлікту з самой сабой. Усё ж такі я тры з паловай гады, не ўлічваючы працы на тэлебачанні, не выходзіла на здымачную пляцоўку...

Акцёры, персанал і пацыенты сталі настолькі блізкія адно аднаму, што вельмі хутка нас пачалі бльпаць, і мяне ў вобразе маёй гераіні неаднаразова прымалі за доктара, а нашых "мамачак" з масоўкі супрацоўнікі клінікі пастаянна спрабавалі адправіць у палаты. Быў выпадак, калі грымёр прычасала ўрача, які праходзіў праз здымачную пляцоўку. Той шчыра некалькі разоў папярэдзіў: "Я — доктар". На што грымёр, не збянтэжыўшыся, адказала: "Я бачу, але трэба прычасасца!"

— У ісці ж такі: ці атрымалася адчуць сябе ўрачом?

— Здаецца, у мяне атрымалася нешта "схапіць" з вобразаў тых медыкаў, з якімі я мела зносіны. Галоўная рыса, што я пераняла ў сапраўдных урачоў, — адсутнасць паказнага жалю да сваіх пацыентаў. У сапраўднай бальніцы ніхто ж ні з кім не заігравае —

— Назва карціны — "Ой, мамачкі!"... Ці значыць гэта, што яна разлічана менавіта на жанчын?

— Так задумвалася першапачаткова аўтарамі сцэнар'я Юліяй Ляшко і Людмілай Перагудавай, так запланавана і тэлеканалам, з якім мы супрацоўнічаем. Яго асноўная аўдыторыя — якраз жанчыны, бо мы здымалі, кіруючыся менавіта пажаданнямі ды рэкамендацыямі заказчыкаў. І гэта правільна. Бо мала зняць кіно — трэба навучыцца яго прадаваць, прычым за добрыя грошы, да чаго, мяркую, і павінен імкнуцца сучасны "Беларусьфільм". Таму карціна — пра жанчын і для жанчын. "Татачкі" ў кадры таксама з'яўляюцца, але яны знаходзяцца крыху ўбаку ад галоўных пацэяў. Хоць у нас ёсць і доктар-прыгажун са сваёй гісторыяй. Увогуле, цікава павіна быць і мужчынам, але, у цэлым, мы разлічваем на жаночую аўдыторыю.

— Калі фільм усё ж такі паглядзіць мужчына, што новага ён зможа даведацца пра сваю палову?

— Мне здаецца, пасля прагляду ён будзе ставіцца да сваёй каханай жанчыны куды больш клепатліва. Урачы кажучы, што цяжарнасць — гэта найлепшы стан душы, але быць цяжарнай усё-такі вельмі цяжка, бо даводзіцца аддаваць самае лепшае свайму будучаму дзіцяці.

— Як вы думаеце, у нашым грамадстве стаўленне мужчын да жанчын ...

— ...Усё ж такі змяняецца ў лепшы бок. Паглядзіце, якая колькасць партнёрскіх родаў у апошні час: мужчыны ўжо не баяцца, не грэбуюць і не саромеюцца прыйсці, каб са сваёй каханай жанчынай выпрабаваць ды адчуць, якая цяжкая праца — вынасіць, а потым нарадзіць здоравае дзіцятка.

— Калі параўноўваць Веру Міхайлаўну і іншую вашу гераіню, толькі ўжо тэатральную, — спявачку Эмілію Марці са спектакля "Сродак Макропуласа" па п'есе Карэла Чапека, які з ашлагамі ідзе ў Тэатры-студыі кінаакцёра...

— ...То падабенства — мінімальнае! Літаральна на другі здымачны дзень, калі трэба было іграць камедыйны эпізод, унутры мяне раптам прачнулася Эмілія Марці і праца на

пляцоўцы расклеілася. Гэта быў мой самы цяжкі здымачны дзень у кар'еры! З пляцоўкі я сышла, абліваючыся слязьмі. Назаўтра Іван Паўлаў вымушаны быў сказаць: "Іграй так, як лічыш патрэбным, як просіць твая душа". І калі я стала іграць так, як гэта зрабіла б сама, усё адразу стала на свае месцы, а Эмілія Марці "адпусціла" маю новую гераіню.

— Існуе стэрэатып пра "моцных" беларускіх жанчын і "слабых" беларускіх мужчын. Якое ваша меркаванне?

— Сіла мужчыны — менавіта ў яго сіле. А сіла жанчыны — у яе жаночасці. Мне вельмі хацелася б, каб як мага большая колькасць беларускіх жанчын выпраменьвала жаночасць. Нашы жанчыны сапраўды часцяком бяруць на сябе шмат чаго, спрабуючы быць мужчынам у доме. Асабіста я заўсёды імкнулася да таго, каб знайсці такога мужчыну, побач з якім я была б сапраўды "за мужам". Ведаецца, напэўна, многім здаецца, што ў нас у сям'і раўнапраўе. Магу адразу сказаць, што гэта не так: муж у нас у сям'і — галоўны, а ж іграю другую скрыпку.

— А што наконт стаўлення да вашай прафесіі?..

— Рэжысёр Таццяна Траяновіч, з якой мы зрабілі ўжо тры спектаклі і зараз пачынаем чацвёрты, кажа, што я вельмі "роўная" актрыса: магу сыграць крыху лепш ці крыху горш, але правалаў у мяне не бывае. Вось так і майму мужу вельмі складана падвергнуць мяне крытыцы: ён жа прыходзіць і разам з іншымі глядзіць якасны прадукт. Вядома, бывае настолькі ўзрушаны спектаклем, што ў яго вырываецца: "Гэта было добра!" Але часцей рэакцыя такая: "Нармальна". Гэта ў яго азначае "вельмі добра", а "добра" — значыць "супер".

— Змяркуючы па колькасці тэлефанаванняў на мабільны падчас інтэрв'ю, вы — чалавек надзвычайна дзейсны і запатрабаваны... Напэўна, званкі былі не толькі ад калег па тэатры і кіно, але і ад студэнтаў Акадэміі мастацтваў. Шматгадовае выкладанне там — хутчэй, хобі, чым сур'ёзны заробак?

— Канешне. Я ўжо шмат гадоў выкладаю будучым акцёрам "Сэрнічны рух", "Сэрнічны бой" і "Фехтаванне". Мне здаецца, што калі ты сур'ёзны педагог і сапраўды хочаш навучыць

чаму-небудзь, то, як і на сцэне з гледачом, адбываецца ўзаемны абмен энергіяй. Я забіраю ў студэнтаў энергію іх юнацкасці, але ўзамен выкладваюся на сто працэнтаў — ніколі не адносілася да тых выкладчыкаў, якія сядзяць на эдліку і даюць выхаванцам карысныя парады... Я заўсёды побач з маімі студэнтамі, і пад час рэпетыцый сінякі набіваю, і адкрыта абмяркоўваю самыя вострыя пытанні, што хвалююць іх.

— Веры Паляковай часта даводзілася змяняцца ў жыцці?

— Амаль кожны дзень! Падкрэслію, не змяняю погляды на жыццё — яны ў мяне досыць сталыя: я ўсё гэтак жа люблю людзей, вельмі шмат увагі надаю кантактам. Але — змяняюся сама. Упершыню вельмі сур'ёзна змянілася 13 гадоў таму, калі ў мяне нарадзіўся мой першы сын Дзмітрый. А потым я сустрэла свайго мужа... Пазней нарадзіўся Арцём, і на нейкі час усё маё жыццё стала падпарадкавацца яго рэжыму, таму што мне хацелася быць цалкам побач з ім. Цяпер я спрабую даць усё максімальна магчымае свайму малодшаму і адначасова "наганяю" са старэйшым.

Самы вялікі камплімент для мяне гучыць ад старых знаёмых, якія даюно мяне не бачылі і цяпер кажучы, што ў выніку маіх змяненняў я не страціла сябе, не страціла веру і Веру Палякову.

— Сучасная жанчына часцяком вельмі доўга робіць кар'еру і займаецца пошукамі "ідэальнага мужчыны", адкладаючы нараджэнне дзіцяці. Што могуць сказаць у такім выпадку Вера Палякова і яе гераіня з новай стужкі Вера Міхайлаўна?

— У кожнай — свой шлях, але на ўласным прыкладзе магу сказаць: майму старэйшаму сыну ўжо 13, а мая творчая кар'ера толькі пачынае набіраць ход. Стаць мамай у 20 гадоў страшнавата, але на самой справе нічога ад цябе ў жыцці не сыходзіць, а, наадварот, дадаецца. Лепш за мацярынства на свеце нічога няма — гэта самае вялікае шчасце. Мне часта задаюць пытанне пра самыя яркія моманты ў жыцці, і я, не задумваючыся, адказваю: "Ну, вядома, гэта нараджэнне маіх сыноў!" У той момант, калі тваё дзіця з'яўляецца на свет, ты сама нараджаешся зноўку...

Занатаваў Антон СІДАРЭНКА
Фота Рамана ЛЕБЕДЗЕВА

Далёкая вандроўка

Выстаўка "Я проста ў далёкай вандроўцы..." у Палацы мастацтва прымеркавана да 70-годдзя з дня нараджэння Вячаслава Дубінкі — мастака, фотамайстра, пісьменніка.

У экспазіцыі прадстаўлена адна з праяў ягонай творчай разнастайнасці: цудоўныя выразанкі з паперы — выцінанкі.

Менавіта Вячаслаў Дубінка вярнуў гэты, калісьці вельмі папулярны, але потым амаль забыты, від дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва да жыцця. Ён здолеў зацікавіць выцінанкай і прафесійных мастакоў, і аматараў, зрабіў выразанку з паперы нацыянальным культурным брэндам. Не дзіва, што творы Вячаслава Дубінкі набыты музеямі Украіны, Польшчы, Расіі, Літвы.

Пра магчымасці выцінанкі і ўвогуле беларускага народнага мастацтва сведчыць той факт, што паводле матываў твораў Дубінкі зроблена керамічная аздоба ў Харкаўскім метро.

Калісьці мне давялося гутарыць з Вячаславам Андрэевічам. Размаўлялі, у прыватнасці, пра ягонае захапленне выцінанкай. Ён распавядаў, што пачаў рабіць выразанкі з паперы пад час сваіх журналісцкіх камандзіровак, каб нека бавіць час у залах чакання вакзалаў, а потым гэтая справа зацягнула і стала творчай іпастасо...

Летась выйшаў з друку аўтарскі альбом Вячаслава Дубінкі "Выцінанкі". Мастак неаднойчы афармляў выцінанкамі дзіцячыя кнігі і паэтычныя зборнікі.

У Валева і Бялградзе

У сербскім Валева — выстаўка сучасных беларускіх мастакоў: Вікторыі Ільной, Уладзіміра Кожуха, Ганны Ціханавай, Віктара Шылко і Віктара Ціханова. А цягам ліпеня з удзелам беларусаў пройдзе выстаўка ў горадзе Петровац.

Сведчаннем плённых стасункаў у сферы культуры паміж Беларуссю ды Сербіяй стала і прэзентацыя кнігі "Анталогія беларускай пазіі" на сербскай мове, што адбылася ў Нацыянальнай бібліятэцы Сербіі ў Бялградзе.

Складальнік "Анталогіі беларускай пазіі", прафесар Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта Іван Чарота расказаў пра шчыльныя сувязі паміж беларускай і сербскай літаратурамі. Акрамя таго, перадудзельнікам прэзентацыі таксама выступілі Надзвычайны і Паўнамоцны Пасол нашай краіны ў Сербіі Уладзімір Чушаў, дырэктар Нацыянальнай бібліятэкі Сербіі Дзян Рыціч, перакладчык кнігі, сербскі прафесар Міадраг Сібінавіч і дырэктар выдавецтва "Сербская літаратура" Драган Лакічавіч. Яны падкрэпілі духоўную сувязь нашых краін, перспектывы супрацоўніцтва Беларусі і Сербіі ў кнігавыдавецтве.

Публікацыя "Анталогіі беларускай пазіі" была арганізавана Пасольствам Беларусі ў Сербіі ў рамках святкавання 130-годдзя з дня нараджэння Янкі Купалы і Якуба Коласа ды Года кнігі.

26 чэрвеня ў Беларускім дзяржаўным музеі гісторыі Вялікай Айчыннай вайны адбыўся вернісаж манументальнай дыярамы расійскай Студыі ваенных мастакоў імя Мітрафана Грэкава пад назвай "Абарона Мінска 25 — 28 чэрвеня 1941 г."

Дыярама для музея

Нагадаем чытачам "К", што назва "дыярама" паходзіць са старажытнагрэчаскай мовы: "dia" ("праз", "скрозь") і "horama" ("від", "відовішча"). Гэта від жывапісу, у якім стужкападобная карціна, нацягнутая на паверхні паўкруглага ў плане падрамніка, гарманічна спалучаецца з аб'ёмным пярэднім прадметным планам, макетам. Іншымі словамі, дыярама стварае ілюзію прысутнасці глядача ў прыроднай прасторы, дзе арганічна дасягаецца сінтэз мастацкіх і тэхнічных сродкаў. Першая дыярама з'явілася ў Францыі ў 1822 годзе. Яе аўтар — вынаходнік фатаграфіі Луі Жак Дагер. А першая савецкая дыярама — гэта "Узяцце Расова" (пра Грамадзянскую вайну), якую ў 1929-м выканала вялікая група вядомых мастакоў, у тым ліку з удзелам нашага В.Бялыніцкага-Бірулі.

Але, канешне ж, Студыя ваенных мастакоў імя М.Б. Грэкава — гэта, па сутнасці, адзіны ў свеце цэнтр стварэння дыярам на самым высокім прафесійным узроўні. Наколькі мне вядома,

з 1934 года па сённяшні дзень баталісты студыі выканалі больш за 60 унікальных работ у дадзеным відзе мастацтва. І апошняя дыярама "Абарона Мінска" — у гэтым шэрагу. Яна створана калектывам мастакоў на чале з А.Сакаловым (дырэктарам студыі) па заказе Міністэрства культуры нашай краіны. У хуткім часе яна будзе экспанавана ў новым будынку Музея гісторыі Вялікай Айчыннай вайны ў Зале абарончых баёў у Беларусі.

Пра што яна, гэтая грандыёзная дыярама? Пра першыя трагічныя і героічныя дні абароны Мінска — баі ў раёне Заслаўя, дзе самааддана змагаліся супраць танкаў Гейнца-Вільгельма Гудэрыана і Германа Гота салдаты 64-й стралковай дывізіі палкоўніка Сямёна Іўлева — будучага Героя Савецкага Саюза. Часці гэтай дывізіі, яшчэ да канца не ўкамплектаваныя і неадмабілізаваныя, са слабым матэрыяльна-тэхнічным забеспячэннем, ранаіцай 23 чэрвеня прайшлі палаючы Мінск і разгрукіліся ў Ра-

тамцы, каб заняць абарону ў Мінскім умацаваным раёне. Шырыня супрацьтанкавай абароны дывізіі працягнулася аж на 50 кіламетраў. Нямецкае палчышча танкаў з'явілася пасля поўдня 25 чэрвеня. І тут на паўночны ўсход ад Заслаўя і ў раёне Фаніпаля, калі варожыя танкі імкнуліся на Мінск, насмерць сталі нашы байцы. За тры дні яны знішчылі больш чым 300 гітлераўскіх танкаў і бронемашыны, не лічачы соцен салдат і афіцэраў вермахта. Дарэчы, тут упершыню былі скарыстаны бутэлькі з гаручай сумессю. Канешне ж, вялікія няроўныя страты неслі і нашы. Ішлі паветраныя баі і ў небе над Міншчынай, дзе ў першыя дні вайны здабылі славу М.Гасэла са сваім экіпажам, а таксама лётчыкі Д.Какараў, А.Данілаў, Б.Каўзон, П.Рабцаў, А.Хлабыстаў, С.Гудзімаў — першыя, хто ў чэрвеньскія дні тараніў фашысцкія "юнкерсы" і "месеры".

Праз колькі дзён астаткі 64-й дывізіі вымушаны былі адступіць і адыйсці на ўсход для злучэння з галоўнымі сіламі

Чырвонай Арміі. Потым гэтая дывізія атрымала за подзвігі, адной з першых савецкіх вайсковых злучэнняў, званне 7-й гвардзейскай.

Вось дыярама (у гукавым суправаджэнні) і распавядае пра ўсё гэта, так бы мовіць, прадстаўляе нам "многае ў малым". Амаль дзесяць "сожэтаў" у адной кампазіцыі: беларускія бежанцы пад бамбёжкай са сваім няжырым скарбам, большая частка якога раскідана на палях дарогах, паветраныя баі, а таксама баі нашых артылерыстаў супраць фашысцкіх танкаў, пяхоты і матацыклістаў, і гэтак далей... Проста, вачам з першага разу цяжка "ахапіць неабсяжнае" — трэба доўга разглядаць "фрагменты" і дэталі кампазіцыі, некаторыя з якіх проста бяруць за душу сваім трагізмам, асабліва на першым, прадметным, плане.

Канешне ж, паказаць на фота дыяраму цалкам пакуль немагчыма — не дазваляе маленькі адыход для здымак, — таму перад вамі некалькі фрагментаў. Ці ёсць мастацкія недахопы ў дыяраме? Ёсць. Але, думаю, яны будуць выпраўлены ў некаторых "кавалачках" жывапісу.

На адкрыцці выстаўкі прысутнічалі Дзяржаўны Сакратар Саюзнай дзяржавы Беларусі і Расіі Рыгор Рапота, намеснік міністра культуры Рэспублікі Беларусь Тадэуш Стружэцкі. А таксама прынялі ўдзел дырэктар музея Сяргей Азаронак, вучоны сакратар Галіна Бабусенка, якая падрыхтавала экспазіцыю, ветэраны Вялікай Айчыннай вайны, сярод якіх быў і Аляксандр Ульяновіч, колішні дырэктар установы, ды шматлікія глядачы.

Барыс КРЭПАК
На здымках: фрагменты дыярамы

Усё цікавае ад майстра

Вытанчаны фармат для нашых слаўтых мастакоў

У 2012-м Нацыянальны мастацкі музей пры падтрымцы Міністэрства інфармацыі краіны заснаваў кніжную серыю "Слаўтыя мастакі з Беларусі". Яе ініцыятары — дырэктар музея Уладзімір Пракапцоў і першы намеснік міністра інфармацыі Рэспублікі Беларусь Лілія Ананіч.

Задача серыі — папулярызаваць творчасці айчынных мастакоў у рэспубліцы і за яе межамі. Серыя выходзіць у выдавецтве "Беларусь" і пакуль разлічана на тры бліжэйшыя гады. У яе ўвойдуць 30 кніг, прысвечаных шляху ў мастацтве вядомых беларускіх майстроў пэндзля XIX — XX стст. Ужо выйшлі ў свет тры кнігі з гэтай серыі: "Іван Хруцькі" (тэкст — А.Хорах), "Валенцій Ваньковіч" (тэкст — Н.Сычова), "Вітольд Бялыніцкі-Біруля" (тэкст — У.Пракапцоў). Запатрабаванасць іх такая высокая, што выдадзены дадатковыя тыражы. У трэцім квартале бягучага года чакаецца выхад яшчэ дзвюх кніг: "Станіслаў Жукоўскі" (тэкст — У.Пракапцоў) і "Язэп Драздовіч" (тэкст — Н.Усава).

Бясспрэчная іх вартасць — тэкст на трох мовах (беларускай, рускай і англійскай), дзякуючы чаму серыя стане запатрабаванай і за межамі нашай краіны. Выданні разлічаны на масавага чытача, аматараў мастацтва, студэнтаў, старшакласнікаў, замежных знаўцаў мастацтва, шматлікіх турыстаў. Невялікі кішэнны фармат, вытанчаны кніжны дызайн, 25 — 30 ілюстрацый, кароткі, але ёмісты тэкст, што дае магчымасць пазнаёміцца з творчасцю майстроў беларускага мастацтва, даведацца пра асноўныя вехі іх біяграфіі, ацаніць іхнія лепшыя творы. "Разыначка" кніг — фрагментаванне дэталей вядомых карцін, якое дазваляе разгледзець прыёмы жывапісу мастака, больш глыбока ўнікнуць у асаблівасці

манеры пісьма майстроў.

Нацыянальны мастацкі музей Рэспублікі Беларусь валодае найбольш поўнай калекцыяй твораў класікаў беларускага мастацтва.

На жаль, не заўсёды пра нашых вялікіх майстроў ёсць манаграфічныя даследаванні і прэзентацыйныя альбомы. Такія выданні хутка знікаюць з кніжных паліц, як, да прыкладу, альбомы, прысвечаныя творчасці Н.Орды, В.Бялыніцкага-Бірулі, Ю.Пэна або Я.Драздовіча. Складлася парадаскальная сітуацыя: часцяком працей выдаваць за кошт спонсарскіх сродкаў грунтоўныя альбомы сучасных мастакоў, чым манаграфію пра тых майстроў, каго ўжо няма з намі.

Гэты перакос у сучасным беларускім мастацтвазнаўстве, спадзяёмся, у нейкай ступені пераадолеюць кнігі дадзенай серыі. Ініцыятары выданняў імкнуцца, каб кнігі пра нашых класікаў заўсёды можна было знайсці на паліцах кнігарняў па дэмакратычным кошце і пры вартай якасці друку. Яны абавязкова павінны трапіць не толькі ў кожную школьную бібліятэку, але і ў кожную сям'ю. Беларусам ёсць чым ганарыцца ў нацыянальным выяўленчым мастацтве.

Цягам бліжэйшага часу мяркуецца выдаць кнігі пра творчасць Н.Орды, М.Філіповіча, Ф.Рушчыца, А.Гараўскага, С.Заранкі, А.Астаповіча, В.Цвіркі, А.Альпярэвіча, Я.Кругера, Р.Семашкевіча, П.Сергіевіча, М.Сеўрука, М.Савіцкага ды іншыя.

Надзея УСАВА, намеснік дырэктара Нацыянальнага мастацкага музея Рэспублікі Беларусь, мастацтвазнаўца

Дызайн у стылі "стужкі часу"

Поспех музея залежыць не толькі ад цікавых экспанатаў, дасведчаных экскурсаводаў. Шмат у чым адметную атмосферу стварае інтэр'ер, распрацаваны дызайнерам з улікам спецыфікі калекцый. На жаль, часцей за ўсё якраз дызайнер інтэр'ераў знаходзіцца па-за ўвагай грамадскасці.

Таму будзе дарэчы згадаць пра мастака, сябра Беларускага саюза дэкарацыйна-дизайнерскага саюза архітэктараў Ігара Куржалава. Яго талент найбольш шырока праявіўся ў стварэнні музейных экспазіцый. У якіх толькі гарадах ён ні працаваў! Талент, розум, рукі, арганізацыйныя здольнасці Ігара Куржалава стартэбіліся пры стварэнні экспазіцый Беларускага дзяр-

жаўнага музея гісторыі тэатральнай і музычнай культуры ў Мінску, Музея Уладзіміра Караткевіча ў Оршы, Музея гісторыі і культуры Наваполацка, экспазіцыі "Абарончае дойлідства ВКЛ" у Мірскім замку.

Шмат зрабіў гэты мастак і для старажытнага Полацка, дзе цяпер жыве і працуе. У прыватнасці, ягоныя творчыя ідэі ды планы рэалізаваліся ў Музеі-бібліятэ-

цы Сямёна Полацкага, Музеі беларускага кнігадрукавання, экспазіцыі якіх з'явіліся пры непасрэдным удзеле майстра. Ён жа працаваў і над праектам Музея гісторыі Полацка. Цягам некалькіх гадоў І.Куржалаў з'яўляўся галоўным мастаком горада і прыкладаў шмат нама-

Ігар Куржалаў і сёння працягвае плённа працаваць. Здзяйсненні апошняга часу — гэта праекты Музея Ігната Буйніцкага ў вёсцы Празарокі Глыбоцкага раёна і Музея Тьвенгауза ў Паставах.

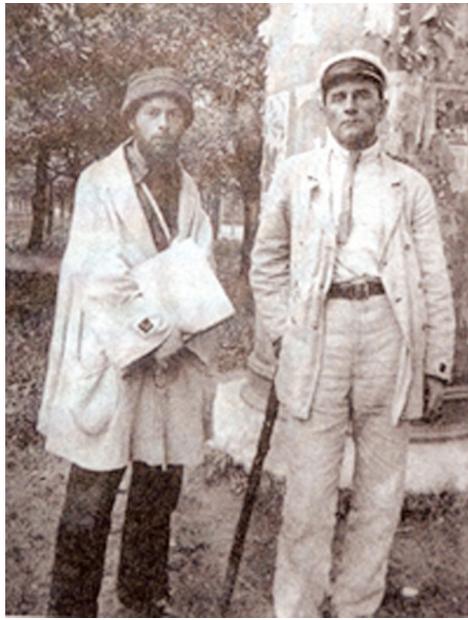
Калектыву нашага Музея гісторыі і культуры Наваполацка асабліва ўдзячны мастаку, якому нядаўна споўнілася 55 гадоў, за цікавае мастацкае рашэнне экспазіцыі. "Настройвае" на яе ўстрыманне вулічная "стужка часу", матэрыялізацыя гісторыі праз стылізаваныя будаўнічыя пляцоўкі, узноўлены інтэрнацкі пакой, двухузроўневая арганізацыя прасторы ў экспазіцыі, інтэрактыўныя куточкі, выкарыстанне сучасных тэхнічных сродкаў. А наколькі ўражае панарама сённяшняга горада, прадстаўленая ў макеце, дзе можна пабачыць увесь горад з вышыні птушынага палёту!..

Жанна МАТВЕЕНКА, навуковы супрацоўнік Музея гісторыі і культуры Наваполацка

(Працяг. Пачатак у № 25.)

...І тут надыходзіць бурлівая і непрадказальная рэвалюцыйная восень 1917 года.

"Для творчасці нашага пакалення Кастрычнік быў першай маладосцю", — шчыра пісаў потым Эль Лісіцкі. І — з галавой акунуўся ў рэвалюцыю, бо верыў, што прыйшоў ягоны час як мастака. І такім укладам яго ў гэтую рэвалюцыю ў красавіку 1918 года з'явіліся рэалізаваныя праекты першага сцяга Усерасійскага Цэнтральнага выканкама і плаката для Палітупраўлення Заходняга фронту, а таксама праца ў аддзеле ІЗО Народнага камісарыята асветы. Але ўжо на пачатку 1919-га — Лісіцкі — у Кіеве. Масква становіцца для яго цеснай. Аднак і ў Кіеве ён доўга не пратрымаўся: праз чатыры месяцы, у маі, стары сябра Марк Шагал паклікаў яго ў Віцебск, каб прапанаваць пасаду кіраўніка архітэктурнай майстэрні і майстэрні друкаванай графікі ў Народнай мастацкай школе, якую Марк Захаравіч, як вядома, стварыў уласнымі рукамі. Так пачалася новае жыццё Лазара Лісіцкага ў гэтым горадзе на Заходняй Дзвіне, жыццё, што кардынальна змяніла на доўгія гады яго творчы лёс...

Эль Лісіцкі (злева) і Казімір Малевіч. 1922 г.

лічнасцю на карысць пераезду ў Віцебск была магчымаць, нарэшце, атрымаць выйсце ў друк — абсталюванне ды папера, атрыманыя Лісіцкім, гарантвалі станоўчы вынік. І ўжо праз колькі тыдняў пасля прыезду, у снежні, брашура "Пра новыя сістэмы ў мастацтве" была надрукавана літаграфічным спосабам невялікім для таго часу накладам — у тысячы асобнікаў. Са з'яўленнем 5 лістапада Малевіча ў Віцебску распачынаецца адзін з самых выдатных педагогічных эксперыментуў паслякастрычніцкай эпохі. Апынуўшыся твар у твар з моладдзю, апантанай мастацтвам ды пазбаўленай усялякіх мастацкіх забабонаў, ён аддаў выкладанню ўсяго сябе.

ні — пераадолены. Але што рабіць далей? Як атрымаць асалоду, пра што раздумваць, разглядаючы чорныя, чырвоныя, жоўтыя прамавугольнікі, трохвугольнікі, квадраты, эліпсы ды іншыя "загадліны" К.Малевіча, Л.Лісіцкага, І.Чашніка, М.Суціна, В.Ермалаева, У.Стржэмінскага і яго юнай вучаніцы Н.Хадасевіч, будучай Лехэ? На жаль, з таго часу мы так і не займелі навыкаў беспрадметнага мастацтва. Вось я нядаўна паглядзеў выстаўку "Беларускі абстракцыянізм" — і што? Большасць работ экспазіцыі — стыльавы перапеў таго, што было тады, у паслярэвалюцыйных Віцебску, Смаленску, Кіеве, Маскве і Петраградзе.

Хто ён, вядомы і невядомы ЭЛЬ?

Эль Лісіцкі — у разрэзе нашай сучаснасці

Адрасу па прыездзе ў Віцебск ён прыняў удзел у конкурсе на дэкарацыі народных тэатраў, і 30 мая атрымаў прэмію за нейкі эскіз застоны. Такую ж прэмію атрымалі тады Я.Цільберг, В.Ермалаева і С.Юдовін, пра што паведаміла газета "Вітэбскі лісток". Другую згадку пра імя Лісіцкага ў мясцовай прэсе можна знайсці ў газеце "Известия Вит. губ. Совета крест., раб., красно-арм. и батрацк. деп." № 156 ад 16 ліпеня 1919 г.: "Да пачатку вучэбнага года ў Мастацкім вучылішчы пашыраюцца майстэрні прыкладных мастацтваў. Акрамя аддзялення рукадзелля, пераплёту, цацак пачнуць функцыянаваць майстэрні графікі і архітэктуры. Кіраўніком запрошаны мастак-архітэктар Л.Лісіцкі". Праз два тыдні та ж газета напісала, што завяршаецца падрыхтоўка абсталювання для гэтых майстэрняў, і "гэта дае магчымаць выканаць шэраг задач для ўсіх таварышаў наборшчыкаў, літаграфуў, усіх блізкіх друкарскай справе для сумеснай працы над вызначэннем новых дасягненняў пры дапамозе толькі аднаго друкарскага матэрыялу. У архітэктурнай майстэрні ўдзельнікам прадастаўляецца магчымаць азнаёміцца з асноўнымі метадамі і сістэмамі архітэктуры ды навучыцца графічнаму і пластычнаму (у працы над мадэлямі) выяўленню будаўнічых задум. Кіраваць майстэрнямі запрошаны Лазар Лісіцкі, які будзе ў шэрагу лекцый знаёміць слухачоў з усімі тэарэтычнымі і гістарычнымі пытаннямі, што звязаны з работай майстэрняў"...

аналізуе праблему стварэння кнігі. І тут я хачу прывесці вельмі цікавы фрагмент гэтага артыкула, які датычыцца менавіта кнігі: "...Мы зараз зусім не маем кнігі як формы, якая адпавядала б яе зместу. Кніга ж зараз усё. Яна стала ў наш час тым, чым калісьці быў храм, з яго фрэскамі і вітражамі (каляровымі вокнамі), чым былі палацы і музеі, куды людзі прыходзілі глядзець і спасцігаць. Кніга стала манументам сучаснасці, але, у адрозненне ад старога манументальнага мастацтва, яна сама ідзе ў народ, а не стаіць, як храм, на месцы ў чаканні, пакуль да яго не прыйдуць. І вось кніга чакала ад сучаснага мастака, каб ён стварыў з яе гэты манумент будучыні. Ён павінен узяць на сябе гэтую работу, і тут ён вымушаны будзе кінуць свае старыя інструменты, перкі, гэндзілікі, палітрачкі ды ўзяцца за разек, за штыхель, за свінцовую армію набору, за ратацыйную машыну. І ўсё гэта пастухмяна закруціцца ў ягоных руках і народзіць яму твор не ў адным экзэмпляры, не ўнікум для аматара-мецэната, а тысячы тысяч аднолькавых арыгіналаў для ўсіх: хто змогне — той спаталіецца. Вось некаторыя з задач, якія ставяць сабе майстэрні архітэктуры і графікі Віцебскіх дзяржаўных вольных мастацкіх майстэрняў..."

І 30 жніўня, за два дні да пачатку заняткаў у вучылішчы, Лісіцкі сабраў сваіх вучняў і паставіў перад імі задачу: знайсці новы "дух", што "павінен быць гнуткім, глыбокім і шырокім". А знаёмства з галоўнымі архітэктурнымі прыёмымі (тэктоніка) ў гэтым дапаможца. Бо тэктоніка, на погляд Лісіцкага, — падмурак для ўсіх мастацтваў, які "прыводзіць хаос у парадак, у мэтазгоднасць, у рытм". Дарэчы, да гэтага часу ў вольную майстэрню жывапісу (М.Шагал), дзве рысавальна-жывапісныя майстэрні (В.Ермалаева і Ю.Пэн), майстэрню графікі і архітэктуры (Л.Лісіцкі) майстэрню прыкладных мастацтваў (Казлінская), падрыхтоўчую майстэрню (Н.Коган), скульптурную майстэрню (Д.Якерсон) і

скульптурную фармовачную майстэрню (Ліздош) было запісана — цяжка паверыць! — 600 чалавек. Праўда, праз пару месяцаў з гэтага ліку засталася толькі палова вучняў... На пачатку лістапада 1919 года Лісіцкі запрашае ў Віцебск "мастака-футурыста" Казіміра Малевіча, з якім ён раней працаваў у Маскве ў мастацкім аддзеле Савета салдацкіх дэпутатаў. Як усё гэта адбылося? Пытанне цікавае. На гэты конт існуюць розныя версіі, але я прытрымліваюся наступнай. У кастрычніку таго ж года Лісіцкі прыязджае ў Маскву для "выбівання" тэхнічнага абсталювання і матэрыялаў для сваёй майстэрні графікі і друку. Ён атрымаваў станкі, паперу, фарбы, літаграфічныя камяні. Даты атрымання — 17, 22, 30 кастрычніка. 29-м кастрычніка датаваны і першыя віцебскія дакументы Казіміра Малевіча, які дазваляе дакладна ўстанавіць час і прычыну яго прыезду ў гэты горад: "У Савет 2-х Дзяржаўных вольных

мастацкіх майстэрняў Галоўнага майстра Казіміра Севярынавіча Малевіча заява. Нягледзячы на ўсё мае жаданне працаваць у майстэрнях (маскоўскіх. — Б.К.), але, не маючы ні кватэры (жыву ў халоднай дачы), ні дроў, ні святла, вымушаны прыняць прапанову Віцебскіх майстэрняў, што прадаставілі мне ўсе ўмовы для жыцця і працы, і кінуць работу ў Маскве. К.Малевіч. P.S. Прашу Савет зрабіць са мной поўны разлік як заробку, так і розніцы, апошняе прашу выслать на адрас Віцебск, Бухарынская, 10, Вольныя мастацкія майстэрні. Мне. 29 кастрычніка 1919 г."

Вядома ж, тут ёсць прамая сувязь паміж камандзіроўкай Лісіцкага ў Маскву і адездам Малевіча ў Віцебск: ініцыятыва запрашэння аўтара "Чорнага квадрата" зыходзіла ад Лісіцкага, і дырэктар вучылішча Марк Шагал, які ляльна ставіўся да любой "інавацыі", адобрыў і гэтую. Для Малевіча важнай ака-

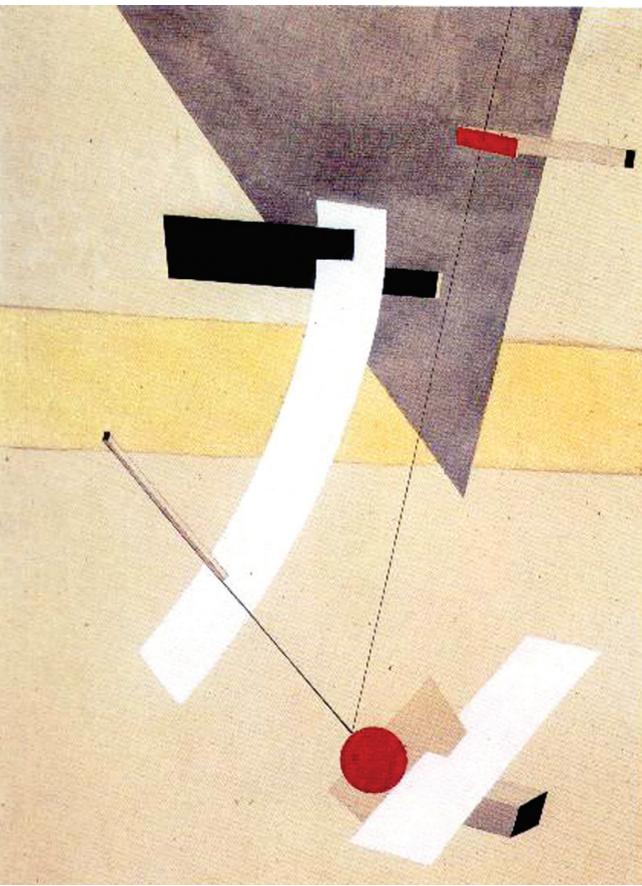
Эль Лісіцкі. Плакат "Клінам чырвоным бі белых".

Падкрэслію, у той час па ўсёй Расіі ішла жорсткая Грамадзянская вайна. Людзі пакутавалі ад голаду і холаду, гінулі тысячамі ад куль ды шабельных удараў чырвоных і белых, і толькі Віцебшчына і Віцебск, куды не дайшла чорная хваля братазайчых вайны, і дзе можна было адносна сытна жыць ды свабодна ствараць, заставаліся спакойнымі. Яшчэ да Малевіча тут ужо атабарыліся М.Дабужынскі, В.Ермалаева, Н.Коган, Я.Цільберг, І.Пуні з жонкай К.Багуслаўскай, Н.Любавіна, А.Бразер... І так здарылася, што Лісіцкі, які яшчэ зусім нядаўна знаходзіўся пад абаянным сагалаўскай патэтыкі і быў абавязаны Шагалу тым, што сам апынуўся ў Віцебску, стаў заўзятым адптам новых радыкальных ідэй Малевіча — тых ідэй, якія і сёння многімі ўспрымаюцца вельмі негатыўна.

Так, аднойчы сумна вядомы пецярбургскі тэлэрэпарцёр (і выдатны знаўца коней) Аляксандр Няўзораў адкрыта заявіў: "Цемрашаль сабачы гэты Малевіч. Калі б былі сапраўды цэласныя і духоўныя людзі, — яны не адчувалі б патрэбы ў малевічах! Выгналі б! Бач ты, знайшлі вінаватага: "чорны квадрат"... На жаль, такіх "няўзоровых" пакуль яшчэ шмат. Хоць, дзякаваць богу, сяброў у Малевіча цяпер стала больш, і першы бар'ер — паспешныя асуджэн-

Але Віцебск усё ж, хоць і на кароткі перыяд, стаў галоўным цэнтрам усяго тагачаснага авангарда. Глядацкая звычка — пастаянна параўноўваць адлюстраванае на карціне — тут зусім не падыходзіць. Яна, дарэчы, наогул мала дае для разумення мастацтва. Няўменне супастаўляць не карціну і натуру, а розныя жывапісныя светлы не дазваляе адчуць унікальнасць мастацкага бачання. Але варта ўявіць сабе беспрадметныя палотны Малевіча, Лісіцкага, Кандзінскага, Мандрыяна, Міро, успомніць невьяўленчыя крышталічныя структуры Філонава і лёгка адчуць, што кожны з гэтых майстроў валодаў сістэмай. Усе яны прыйшлі да беспрадметнага мастацтва невывадкова. А што да ўзаемаадносін Шагала і Лісіцкага, то тут узнікае пытанне творча-этычнага парадку. Лісіцкі апынуўся ў складанай сітуацыі выбару паміж сваім духоўным настаўнікам Шагалам і Малевічам — бліскучым арганізатарам і лідарам радыкальных настрояў моладзі. Лісіцкі прыняў бок Малевіча, стаў яго паглядчыкам, адптам, бо моцны імпульс уплыву на Лісіцкага супрэматычнай канцэпцыі акадэмічнага мастацтва найвышэйшым за жывапіс "рэаліста" Шагала. Як пасля таго складваліся прыватныя стасункі паміж учарашнімі сябрамі, не ведаю...

(Працяг будзе.)
Барыс КРЭПАК

Эль Лісіцкі. "Пройн. 12E". 1920 г.

МУЗЕІ *

**НАЦЫЯНАЛЬНЫ
МАСТАЦКІ МУЗЕЙ
РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ**

г. Мінск,
вул. Леніна, 20.
Тэл.: 327 45 62.

Экспазіцыі:
■ Мастоцтва Беларусі XII — XIX стст.
■ Мастоцтва Беларусі канца XIX — пач. XXI стст.
■ Мастоцтва Расіі XVIII — пач. XX стст.
■ Мастоцтва краін Заходняй і Цэнтральнай Еўропы XVI — XX стст.
■ Экспазіцыя жывапісу, скульптуры, графікі мастакоў 1940-х — 1980-х гг.

Выстаўкі:
■ "Пейзаж XX ст. Дарогі, па якіх нікто не ходзіць" (Барыс Казакоў, выстаўка адной карціны).

■ "Веткаўскія іконы XVIII — XIX стст. у шытых бісерных акладах" (з фонду Веткаўскага музея імя Ф.Р. Шклярава і прыватных калекцый).

■ "Вясна душы" (традыцыйны нацыянальны кітайскі жывапіс "гохуа").
■ Партрэт **Войцэха Пуслоўскага** пэндзля **Валенція Ваньковіча**.

■ **Слуцкія паясы** з фонду Нацыянальнага мастацкага музея Літвы.
■ "Беларускі абстракцыянізм" (з фонду Нацыянальнага мастацкага музея Беларусі).

Філіялы Нацыянальнага мастацкага музея Рэспублікі Беларусь:

**МУЗЕЙ "ДОМ ВАНЬКОВІЧАЎ.
КУЛЬТУРА І МАСТАЦТВА
ПЕРШАЙ ПАЛОВЫ XIX СТ."**

г. Мінск, вул.
Інтэрнацыянальная, 33а.
Тэл.: 327 87 96.

■ Пастаянная экспазіцыя.
■ "Цярноўнік крэсаў".

**МУЗЕЙ БЕЛАРУСКАГА
НАРОДНАГА МАСТАЦТВА
Ў В. РАЎБІЧЫ**

Спарткомплекс
"Раўбічы",
Мінскі раён.
Тэл.: 507 44 68.

■ Пастаянная экспазіцыя.

**МУЗЕЙ
В.К. БЯЛЫНЦКАГА-БІРУЛІ
Ў Г. МАГЛЁВЕ**

г. Магілёў,
вул. Ленінская, 37.
Тэл.: (8-0222) 22 48 87.

■ Экспазіцыя
"Культура 1-й пал. XIX ст."
■ Выстаўка рускага жанравага жывапісу XIX — пачатку XX стст.

МУЗЕІ *

**НАЦЫЯНАЛЬНЫ
ГІСТАРЫЧНЫ МУЗЕЙ
РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ**

г. Мінск, вул.
К.Маркса, 12.
Тэл.: 227 43 22.

■ Экспазіцыі:

■ "Старажытная Беларусь".

■ "Беларусь XVI — XVIII стст. у партрэтах і геральдыцы".

■ "Водбліскі ваеннай славы".

■ "Мастоцтва ў гарадской культуры XIX — пач. XX стст.".

■ "Вайна 1812 г. у гісторыі Мінска".

Выстаўкі:
■ "Палац вялікіх князёў літоўскіх у Вільнюсе" (са збору Нацыянальнага музея-палаца вялікіх князёў літоўскіх у Вільнюсе).

■ "Палац вялікіх князёў літоўскіх у Вільнюсе" (са збору Нацыянальнага музея-палаца вялікіх князёў літоўскіх у Вільнюсе).

Тэл.: (8-01596) 2 82 91,
(8-01596) 2 82 70.

■ Пастаянная экспазіцыя.
Выстаўкі:

■ "Мір стары — Мір новы" (фотавыстаўка).

■ "Кветкі для Марыі" (Л.Зарубіна).

■ "Мірскі замак — перліна Сярэднявечча" (С.Верамейчык).

**ДЗЯРЖАЎНЫ ЛІТАРАТУРНА-
МЕМАРЫЯЛЬНЫ МУЗЕЙ
ЯКУБА КОЛАСА**

г. Мінск, вул.
Акадэмічная, 5.
Тэл.: 294 91 96.

■ Экспазіцыя
"Якуб Колас. Жыццё і творчасць".

■ Пастаянная экспазіцыя.
"Жыццё і творчасць Янкі Купалы".

■ "Неўміручая Паўлінка" (да 100-годдзя напісання Янкам Купалам п'есы "Паўлінка").

■ Цыкл музейна-педагагічных заняткаў з элементамі тэатралізацыі "Дзядзька Янка, добры дзень!" для дзяцей малодшага школьнага ўзросту і сямейнага наведвальніка.

■ Інтэрактыўная гульня "У пошуках Папараць-кветкі".

**ГОМЕЛЬСКІ ПАЛАЦАВА-
ПАРКАВЫ АНСАМБЛЬ**

г. Гомель,
пл. Леніна, 4.
Тэл.: (8-0232) 74 19 11.

Цэнтральная частка палаца

Выстаўкі:

■ "Бансай" (карлікавыя дрэвы Дзмітрыя Віхарова).

■ Беспрэцэдэнтны мастацкі праект "Палацавы комплекс" (актуальныя работы беларускіх мастакоў: скульптура, інсталяцыі, відэа, фатаграфія і жывапіс).

■ "Гомель будзеца"

Э.Астаф'ева (у рамках выставачна-адукацыйнага праекта "Класікі беларускага мастацтва XX ст.").

Паўночнае крыло палаца

Выстаўкі:

■ Пакой крывых люстэркаў (пакой смеху).

■ "Свет звяроў Гомельшчыны".

■ Куток жывых экзатычных рэптылій.

Зімовы сад

Свет субтрапічных раслін і жывёл.

Працуюць рэстаўрацыйныя майстэрні і адзел па турызме (вул. Кірава, 8).

**ГРОДЗЕНСКІ ДЗЯРЖАЎНЫ
МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ РЭЛІГІІ**

г. Гродна, вул.
Замкавая, 16.
Тэл.: (8-0152) 74 25 13.

Экспазіцыі:

■ "Рэлігія і культура ў Беларусі" (хрысціянскія канфесіі, іслам, іудаізм).

■ "Эпоха. Час. Будынак" (гісторыя палаца, дзе размешчаны музей).

Выстаўкі:

■ "З крыніц спрадвечных" (традыцыйная культура беларусаў).

■ "З крыніц спрадвечных" (традыцыйная культура беларусаў).

**ГОМЕЛЬСКІ АБЛАСНЫ
МУЗЕЙ ВАЕННАЙ СЛАВЫ**

г. Гомель, вул.
Пушкіна, 5.
Тэл.: (8-0232) 77 60 60.

■ Пастаянная ваенна-гістарычная экспазіцыя.

■ Пастаянная выстаўка тэхнікі на адкрытай пляцоўцы.

■ Выстаўка "Захаваем на вякі. Новыя паступленні і набыткі са збору Гомельскага абласнога музея ваеннай славы".

■ На тэрыторыі музея працуе пнеўматычны цір.

■ "Музей крміналістыкі".

ГАЛЕРЭІ *

ПАЛАЦ МАСТАЦТВА

г. Мінск, вул.
Казлова, 3.
Тэл./факс.: 290 60 10.

■ Юбілейныя выстаўкі:
■ Уладзіміра Уродніча.

■ "Я проста ў далёкай вандроўцы" Вячаслава Дубінкі.

■ "Эксістэнцыя. Спосаб быцця чалавечага жыцця" Аляксандра Малая.

**МАСТАЦКАЯ ГАЛЕРЭЯ
"УНІВЕРСІТЭТ КУЛЬТУРЫ"**

г. Мінск,
Кастрычніцкая
плошча, 1
(Палац Рэспублікі).
Тэл.: 327 26 12.

■ Выстаўка па выніках Адкрытага рэспубліканскага конкурсу творчых работ сярод навучэнцаў "Будучыня, якую мы хочам".

■ Выстаўка дыпломных работ студэнтаў кафедры народнага дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва БДУКіМ.

ПАСПЯШАЙЦЕСЯ НА ПОШТУ!

**НАГАДВАЕМ! ЗАВЯРШАЕЦА
ПАДПІСКА НА ГАЗЕТУ
"КУЛЬТУРА"
НА ЖНІВЕНЬ
І НАСТУПНЫЯ МЕСЯЦЫ**

**Падпісныя індэксы:
індывідуальная падпіска — 63875,
ведамасная падпіска — 638752.**

■ "Экспануецца ўпершыню. З паступленняў 2011 г. у збор Нацыянальнага гістарычнага музея Рэспублікі Беларусь".

■ "Каштоўныя ўзоры" (золата ў помніках дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва і пісьменства).

■ "Беларусь. Салдаты Перамогі" (у гонар Перамогі ў Вялікай Айчыннай вайне).

■ "Беларусь. Салдаты Перамогі" (у гонар Перамогі ў Вялікай Айчыннай вайне).

■ "Беларусь. Салдаты Перамогі" (у гонар Перамогі ў Вялікай Айчыннай вайне).

■ "Беларусь. Салдаты Перамогі" (у гонар Перамогі ў Вялікай Айчыннай вайне).

■ "Беларусь. Салдаты Перамогі" (у гонар Перамогі ў Вялікай Айчыннай вайне).

■ "Беларусь. Салдаты Перамогі" (у гонар Перамогі ў Вялікай Айчыннай вайне).

■ "Беларусь. Салдаты Перамогі" (у гонар Перамогі ў Вялікай Айчыннай вайне).

■ "Беларусь. Салдаты Перамогі" (у гонар Перамогі ў Вялікай Айчыннай вайне).

■ "Беларусь. Салдаты Перамогі" (у гонар Перамогі ў Вялікай Айчыннай вайне).

■ "Беларусь. Салдаты Перамогі" (у гонар Перамогі ў Вялікай Айчыннай вайне).

■ "Беларусь. Салдаты Перамогі" (у гонар Перамогі ў Вялікай Айчыннай вайне).

■ "Беларусь. Салдаты Перамогі" (у гонар Перамогі ў Вялікай Айчыннай вайне).

■ "Беларусь. Салдаты Перамогі" (у гонар Перамогі ў Вялікай Айчыннай вайне).

■ "Беларусь. Салдаты Перамогі" (у гонар Перамогі ў Вялікай Айчыннай вайне).

■ "Беларусь. Салдаты Перамогі" (у гонар Перамогі ў Вялікай Айчыннай вайне).

■ "Беларусь. Салдаты Перамогі" (у гонар Перамогі ў Вялікай Айчыннай вайне).

■ "Беларусь. Салдаты Перамогі" (у гонар Перамогі ў Вялікай Айчыннай вайне).

■ "Беларусь. Салдаты Перамогі" (у гонар Перамогі ў Вялікай Айчыннай вайне).

■ "Беларусь. Салдаты Перамогі" (у гонар Перамогі ў Вялікай Айчыннай вайне).

■ "Беларусь. Салдаты Перамогі" (у гонар Перамогі ў Вялікай Айчыннай вайне).

■ "Беларусь. Салдаты Перамогі" (у гонар Перамогі ў Вялікай Айчыннай вайне).

■ "Беларусь. Салдаты Перамогі" (у гонар Перамогі ў Вялікай Айчыннай вайне).

■ "Беларусь. Салдаты Перамогі" (у гонар Перамогі ў Вялікай Айчыннай вайне).

■ "Беларусь. Салдаты Перамогі" (у гонар Перамогі ў Вялікай Айчыннай вайне).

■ "Экспануецца ўпершыню. З паступленняў 2011 г. у збор Нацыянальнага гістарычнага музея Рэспублікі Беларусь".

■ "Каштоўныя ўзоры" (золата ў помніках дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва і пісьменства).

■ "Беларусь. Салдаты Перамогі" (у гонар Перамогі ў Вялікай Айчыннай вайне).

■ "Беларусь. Салдаты Перамогі" (у гонар Перамогі ў Вялікай Айчыннай вайне).

■ "Беларусь. Салдаты Перамогі" (у гонар Перамогі ў Вялікай Айчыннай вайне).

■ "Беларусь. Салдаты Перамогі" (у гонар Перамогі ў Вялікай Айчыннай вайне).

■ "Беларусь. Салдаты Перамогі" (у гонар Перамогі ў Вялікай Айчыннай вайне).

■ "Беларусь. Салдаты Перамогі" (у гонар Перамогі ў Вялікай Айчыннай вайне).

■ "Беларусь. Салдаты Перамогі" (у гонар Перамогі ў Вялікай Айчыннай вайне).

■ "Беларусь. Салдаты Перамогі" (у гонар Перамогі ў Вялікай Айчыннай вайне).

■ "Беларусь. Салдаты Перамогі" (у гонар Перамогі ў Вялікай Айчыннай вайне).

■ "Беларусь. Салдаты Перамогі" (у гонар Перамогі ў Вялікай Айчыннай вайне).

■ "Беларусь. Салдаты Перамогі" (у гонар Перамогі ў Вялікай Айчыннай вайне).

■ "Беларусь. Салдаты Перамогі" (у гонар Перамогі ў Вялікай Айчыннай вайне).

■ "Беларусь. Салдаты Перамогі" (у гонар Перамогі ў Вялікай Айчыннай вайне).

■ "Беларусь. Салдаты Перамогі" (у гонар Перамогі ў Вялікай Айчыннай вайне).

■ "Беларусь. Салдаты Перамогі" (у гонар Перамогі ў Вялікай Айчыннай вайне).

■ "Беларусь. Салдаты Перамогі" (у гонар Перамогі ў Вялікай Айчыннай вайне).

■ "Беларусь. Салдаты Перамогі" (у гонар Перамогі ў Вялікай Айчыннай вайне).

■ "Беларусь. Салдаты Перамогі" (у гонар Перамогі ў Вялікай Айчыннай вайне).

■ "Беларусь. Салдаты Перамогі" (у гонар Перамогі ў Вялікай Айчыннай вайне).

■ "Беларусь. Салдаты Перамогі" (у гонар Перамогі ў Вялікай Айчыннай вайне).

■ "Беларусь. Салдаты Перамогі" (у гонар Перамогі ў Вялікай Айчыннай вайне).

■ "Беларусь. Салдаты Перамогі" (у гонар Перамогі ў Вялікай Айчыннай вайне).

■ "Беларусь. Салдаты Перамогі" (у гонар Перамогі ў Вялікай Айчыннай вайне).

■ "Беларусь. Салдаты Перамогі" (у гонар Перамогі ў Вялікай Айчыннай вайне).

■ "Экспануецца ўпершыню. З паступленняў 2011 г. у збор Нацыянальнага гістарычнага музея Рэспублікі Беларусь".

■ "Каштоўныя ўзоры" (золата ў помніках дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва і пісьменства).

■ "Беларусь. Салдаты Перамогі" (у гонар Перамогі ў Вялікай Айчыннай вайне).

■ "Беларусь. Салдаты Перамогі" (у гонар Перамогі ў Вялікай Айчыннай вайне).

■ "Беларусь. Салдаты Перамогі" (у гонар Перамогі ў Вялікай Айчыннай вайне).

■ "Беларусь. Салдаты Перамогі" (у гонар Перамогі ў Вялікай Айчыннай вайне).

■ "Беларусь. Салдаты Перамогі" (у гонар Перамогі ў Вялікай Айчыннай вайне).

■ "Беларусь. Салдаты Перамогі" (у гонар Перамогі ў Вялікай Айчыннай вайне).

■ "Беларусь. Салдаты Перамогі" (у гонар Перамогі ў Вялікай Айчыннай вайне).

■ "Беларусь. Салдаты Перамогі" (у гонар Перамогі ў Вялікай Айчыннай вайне).

■ "Беларусь. Салдаты Перамогі" (у гонар Перамогі ў Вялікай Айчыннай вайне).

■ "Беларусь. Салдаты Перамогі" (у гонар Перамогі ў Вялікай Айчыннай вайне).

■ "Беларусь. Салдаты Перамогі" (у гонар Перамогі ў Вялікай Айчыннай вайне).

■ "Беларусь. Салдаты Перамогі" (у гонар Перамогі ў Вялікай Айчыннай вайне).

■ "Беларусь. Салдаты Перамогі" (у гонар Перамогі ў Вялікай Айчыннай вайне).

■ "Беларусь. Салдаты Перамогі" (у гонар Перамогі ў Вялікай Айчыннай вайне).

■ "Беларусь. Салдаты Перамогі" (у гонар Перамогі ў Вялікай Айчыннай вайне).

■ "Беларусь. Салдаты Перамогі" (у гонар Перамогі ў Вялікай Айчыннай вайне).

■ "Беларусь. Салдаты Перамогі" (у гонар Перамогі ў Вялікай Айчыннай вайне).

■ "Беларусь. Салдаты Перамогі" (у гонар Перамогі ў Вялікай Айчыннай вайне).

■ "Беларусь. Салдаты Перамогі" (у гонар Перамогі ў Вялікай Айчыннай вайне).

■ "Беларусь. Салдаты Перамогі" (у гонар Перамогі ў Вялікай Айчыннай вайне).

■ "Беларусь. Салдаты Перамогі" (у гонар Перамогі ў Вялікай Айчыннай вайне).

■ "Беларусь. Салдаты Перамогі" (у гонар Перамогі ў Вялікай Айчыннай вайне).

■ "Беларусь. Салдаты Перамогі" (у гонар Перамогі ў Вялікай Айчыннай вайне).

■ "Беларусь. Салдаты Перамогі" (у гонар Перамогі ў Вялікай Айчыннай вайне).

■ "Экспануецца ўпершыню. З паступленняў 2011 г. у збор Нацыянальнага гістарычнага музея Рэспублікі Беларусь".

■ "Каштоўныя ўзоры" (золата ў помніках дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва і пісьменства).

■ "Беларусь. Салдаты Перамогі" (у гонар Перамогі ў Вялікай Айчыннай вайне).

■ "Беларусь. Салдаты Перамогі" (у гонар Перамогі ў Вялікай Айчыннай вайне).

■ "Беларусь. Салдаты Перамогі" (у гонар Перамогі ў Вялікай Айчыннай вайне).